

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XIV Broj 134 Lipanj 2016. ISSN 1800-5179

PETNAEST GODINA USPJEŠNOG RADA

Red Anta Starčevića

Red Stjepana Radića

Orden crnogorske zastave III reda

Red hrvatskog pletera

**23. LIPANJ 2001. GODINE
DAN HRVATSKOG GRAĐANSKOG DRUŠTVA CRNE GORE**

Sadržaj:

- 3** Povijesni trenutak
- 7** Hrvatska slavi Dan državnosti
- 8** Snežana Matijević na čelu Općine Tivat
- 13** Pala je hrvatska Vlada
- 15** Promocija knjige za djecu „Mic po mic“
- 18** Tradicija duga 1.207 godina
- 22** Jubilej 850 godina posvete katedrale sv. Tripuna
- 27** Vraćam se tebi, Boko moja
- 31** Tragovi Hrvata u svijetu
- 33** Kulturne raznolikosti koje nas obogaćuju
- 35** Umjetnik posebnog senzibiliteta – Zoran Petrušić
- 41** Stoljeće i četvrt orkestra Antona Žeželjica
- 45** Fotografi amateri i oni drugi: Radoje Milić
- 50** Aktualnosti
- 60** Kronika Društva
- 64** Novosti iz HNV-a
- 66** Uz 135. Godišnjicu tragedije brika „Pierrino“
- 69** Vijek vaterpola u Kotoru
- 76** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Scinthya&Samaria
- 80** Kutak za čitatelje
- 82** „Ribanje i ribarsko prigovaranje“ – Muo 1905. Godine
- 85** Serijal kotorsko srednjovjekovlje

Poštovani čitatelji!

U lipnju obilježavamo petnaest godina od osnivanja Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore. Iznimno smo ponosni na ovaj jubilej! Već petnaest godina Društvo uspješno gradi mostove mira, prijateljstva i razumijevanja, stvarajući pri tome čvrste i neraskidive veze između Crne Gore i Hrvatske. To potvrđuju mnogobrojna priznanja i odličja koja su HGD i njegovi istaknuti pojedinci primili od obje države.

Proteklih godina naš rad najviše je bio usmjeren na promoviranje i prezentaciju bogatoga kulturnog i povijesnog naslijeđa Boke kotorske i svega onoga što čini našu tradiciju. Nastojimo sačuvati, otrgnuti od zaborava, održati živim naš jezik, običaje, kulturu...

S takvim namjerama i željama stvaramo i ovaj časopis.

U ovom broju pisali smo o aktualnim političkim i kulturnim događajima u Crnoj Gori i Hrvatskoj te o aktivnostima koje je Društvo provodilo u proteklom razdoblju. Svečanom proslavom Bokeljska mornarica obilježila je 553. obljetnicu donošenja svoga prvog Statuta daleke 1463. godine, kao i 1207. obljetnicu svoga postojanja. Delegati Skupštine jednoglasno su izabrali prof. dr. Antuna Sbutegu za novog admirala Bokeljske mornarice, čime je najstarija bratovština pomoraca na svijetu, stara 12 stoljeća, dobila četvrtog admirala nakon Drugoga svjetskog rata.

Predstavljamo vam novoizabranu predsjednicu Općine Tivat, uspješnu, sposobnu, omiljenu i po mnogo čemu posebnu ženu - prof. dr. Snežanu Matijević. Naš sugovornik bio je i umjetnik osobitog senzibiliteta – slikar Zoran Petrušić, koji je za svoju mirnu luku odabrao Risan.

Kao i uvijek, novi broj našeg časopisa obiluje raznovrsnim temama pa se nadam da ćete uživati u stranicama koje su pred vama.

Vaša urednica
Tijana Petrović

1166. – 2016.

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen “Nikša Bućin”, Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uredivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG, Boka News, HINA, Zdenka Janković**
Graficka priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

*23. LIPNJA JE DAN KADA JE 2001. GODINE
OSNOVANO HRVATSKO GRAĐANSKO
DRUŠTVO CRNE GORE U KOTORU*

Povijesni trenutak

Mi smo ga svjesno i namjerno nazvali HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE (HGD CG) jer vjerujemo da Crna Gora ima svoj život u kojemu želimo sudjelovati kao djelotvorni, konstruktivni i pozitivni članovi društva, za opću i vlastitu dobrobit.

Ne afirmiramo, ne konstituiramo i ne prodajemo nikakve pseudomegalomanske, nacionalno-političke projekte. Naprotiv, osjećamo se na tragu onoga što se većima i iskusnijima već dogodilo. Želimo biti poštovani, u miru prihvaćeni, u suradnji kooptirani i u kontekstu toga procesa vidimo sebe, zato smo građansko, a ne podaničko.

Priredio:
Tripo Schubert

Zbog nepoželjnih povijesnih okolnosti i nepovoljnih političkih kretanja u 20. stoljeću, ne svojom krivnjom, našla se hrvatska zajednica u Crnoj Gori u vrlo teškoj situaciji, jedva preživljavajući olovne ratne i poratne godine.

U vremenima kada se, na žalost, Crna Gora prebrojava-

la i gradila vlastite međusobne berlinske zidove, viševjerski i višenacionalni Kotor ustrajavao je u skladnom suživotu koji se stoljećima gradio na našim prostorima.

U tim teškim devedesetim godinama prošlog stoljeća Hrvati Boke su unatoč svim pritiscima uspjeli ustrajati u očuvanju svog identiteta, kulture i običaja.

Nakon 1997. godine, kada aktualna vlast napušta „beogradski kurs“ i svoj brod okreće ka zapadu i susjednoj Hrvatskoj, Hrvati Boke se organiziraju i u institucijama sistema rade na očuvanju identiteta i uspostavljanju povjerenja, suradnje i prijateljstva s obje strane granice. Jedna grupa istomišljenika iz Tivta i Kotora pokreće inicijativu o osnivanju udruge s hrvatskim predznakom.

*Predsjedništvo HGDCG 2005.
(Slobodan Vičević, Selma Krstović, dr. Ivan Ilić, Marija Nikolić,
Ljubomir Biskupović, Tripo Schubert i Dario Musić)*

Utemeljenje HGD CG 2001. godine iznenadilo je i nabolje poznavatelje prilika u malobrojnoj, tad još uvijek pritiscima izloženoj i time razumljivo potištenoj hrvatskoj zajednici. Malo tko je mogao i pomisliti kakve će sjajne dosege postići naše ustrajno, nepokolebljivo i odlučno suprotstavljanje asimilaciji, iseljavanju i odumiranju hrvatskog bića na ovim prostorima. Da bi se očuvala tradicija i kultura Hrvata, uz

hrabrost bilo je potrebno nastupati s puno takta i razuma.

HGD CG dalo je svoj veliki doprinos u procesu stjecanja neovisnosti te demokratizaciji Crne Gore, istodobno stvarajući okolnosti za prevladavanje ratnih trauma u odnosima hrvatskoga i crnogorskoga naroda. Ti odnosi su, na opće zadovoljstvo, danas vrlo dobri s tendencijom trajnoga uspona, što je prepoznatljivo u politici i javnosti obje zemlje, ali i u di-

plomatskim krugovima koji te odnose ističu za primjer kako se može nadrastiti uskogrudnost, nezdravo suparništvo, netrpeljivost i agresivnost.

Svemu tome ponajviše su pridonijeli upravo HGD CG i njegovi čelnici, promovirajući pomirljivu, ali čvrstu politiku prihvaćanja realiteta i integracije nasuprot nerealnim očekivanjima ili pak asimilaciji. Danas Društvo, njegovi čelnici i članstvo uživaju nesumnjivo poštovanje i prihvaćanje.

U proteklih 15 godina postojanja rad Društva najviše je bio usmjeren na promoviranje i prezentaciju bogatoga kulturnog i sakralnog naslijeđa Boke kotorske i grada Kotora. Jedan od najuspješnijih projekata je manifestacija „Tjedan Hrvata iz Crne Gore u Zagrebu“. „Vašim ste djelovanjem izvan granica zemlje izgradili most suradnje s narodima zemlje u kojoj živite te je stoga nemjerljiv doprinos u razviku i stvaranju bogatoga europskog društva raznolikosti“, rekao je uz ostalo predsjednik Hrvatske Stjepan Mesić, pokrovitelj ove manifestacije.

Više godina uspješno je realiziran projekt „Hrvatska priča“ koja je ispričana u više gradova Hrvatske i glavnome gradu Crne Gore.

Na planu informiranosti pokrenuto je prvo i jedino do danas pisano glasilo Hrvata Crne Gore „Hrvatski glasnik“, izdaje se periodika „Bokeški ljetopis“, tiskano je više od 18 naslova, samostalno ili u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske i Bokeljskom mornaricom Zagreb te se redovito ažurira web stranica Društva: www.hrvaticg.com.

Na planu edukacije mladih realiziran je zajednički projekt s Vladom Republike Hrvatske, uspostavljena je hrvatska nastava koja se već 12 godina uspješno održava u Kotoru i Tivtu. Više godina u suradnji s

Svečano otvaranje manifestacije „Tjedan Hrvata iz Crne Gore u Zagrebu“

Poglavarstvom grada Zagreba organizirano je besplatno ljetovanje djece iz CG u Zagrebu. Utemeljena je knjižnica s više od tisuću naslova.

U namjeri da se otrgne od zaborava, a u povodu 435 godina od Bitke kod Lepanta, naše Društvo postavilo je spomen-ploču na palači Bizanti u staroj gradskoj jezgri Kotora mornarima iz Boke kotorske koji su svi, zajedno sa zapovjednikom galije San Trifone di Cattaro, Jeronimom Bizantijem, poginuli boreći se na strani Svete lige protiv brodovlja Otomanskog carstva. Uz to, u spomen na najvećega bokeljskog pjesnika Viktora Vidu Društvo je postavilo spomenik na otoku Gospe od Škrpjela njemu u čast.

Obnovljena je pučka manifestacija „Tripundanska večer“ koja se tradicionalno održava svake godine u sklopu proslave sv. Tripuna.

Osnovan je mandolinski orkestar pod imenom najpoznatijega kotorskog skladatelja Tripa Tomasa.

Hrvatsko građansko društvo uključilo se 2008. godine u obilježavanje 500-te godišnjice rođenja Marina Držića, čija obitelj vuče kotorske korijene, sudjelovanjem u središnjoj proslavi u Dubrovniku, a zatim i u Kotoru, uz organiziranje ambijentalne predstave „Dundo Maroje“ na Trgu sv. Tripuna, u izvođenju HNK Zagreb, uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture Crne Gore i Hrvatske. „Raduje me što se HGD CG uključilo u proslavu ‘Godine Marina Držića’, književnika koji je svojim djelom ostavio trajan pečat u hrvatskoj kulturi. Ovakve inicijative najbolji su način zbližavanja među kulturama i produbljiivanja njihovih čvrstih veza. Koristim i ovu priliku da istaknem konstruktivan doprinos HGD CG na planu intenziviranja kulturne saradnje Crne

Prvi sat hrvatske nastave u Kotoru

Gore i Hrvatske“, istaknuo je tom prilikom premijer Milo Đukanović.

Realizacija posjeta Dubrovniku djece članova HGD CG i djece njihovih crnogorskih prijatelja u studenome 2008. bila je misija dobre volje, povijesni dan, rekao je tom prigodom crnogorski ministar kulture, sporta i medija Branislav Mićunović, koji je bio pokrovitelj te misije. Posjet je upriličen da zbliži djecu iz dviju susjednih država i omogući im druženje,

iskreno i čisto, bez ikakvih opterećenja i hipoteka, kojima djeca, zaštićena svojom unutrašnjom čistoćom, jednostavno ne dopuštaju prolaz.

Od iznimnog je značaja bila i dodjela državnog ordena Reda Danice hrvatske s lentom i likom Katarine Zrinske dr. sc. Milošu Miloševiću, admiralu Bokeljske mornarice i Povelje Republike Hrvatske Bokeljskoj mornarici u povodu 1.200 godina postojanja. „Čini mi se osobito važno, a pričinja mi

Crnogorska zastava na Stradunu 2007. godine

Predsjednik CG Filip Vujanović uručuje HGDCG orden Crnogorske zastave III reda

i posebno zadovoljstvo što ova odličja dodjeljujem na inicijativu HGD CG, a uz potporu DNŽ te Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice. To govori koliko smo daleko došli na planu normaliziranja odnosa“, istaknuo je predsjednik Mesić prigodom dodjele odličja u Kotoru.

Nakon toga, na inicijativu i prijedlog HGD CG, a u povodu 1.200 godina postojanja, predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić dodjeljuje Bokeljskoj mornarici Povelju R. Hrvatske. S druge strane, na prijedlog HGD CG, predsjednik države Crne Gore Filip Vujanović dodjeljuje Bokeljskoj mornarici visoko državno odličje - orden Crnogorske zastave drugog stupnja.

Za svoj rad Hrvatsko građansko društvo Crne Gore dobilo je 2007. godine najveće priznanje kotorske Općine, nagradu „21. novembar“. „Od svog osnivanja, ovo Društvo bazira svoj rad na širenju kulture, istorijske, humanitarne i druge aktivnosti i saradnje među ljudima, bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost. Ljudi koji su na tome ra-

dili imali su viziju i znali kako približiti razdvojeno do mjere normalne komunikacije, a neposredno do pune srdačnosti i prijateljstva“, stajalo je, uz ostalo, u obrazloženju općinske komisije za dodjelu ove nagrade.

Krajem 2011. godine, a u povodu desete obljetnice HGD CG, predsjednik Crne Gore Filip Vujanović dodjeljuje Društvu orden Crnogorske zastave III. reda.

Za sve ono što je Društvo učinilo za Kotor, za Crnu Goru

i pridonijelo normalizaciji odnosa obiju država, čelnicima Društva i njegovim članovima dodjeljuju se visoka državna odličja. Predsjednik Mesić dodjeljuje orden Reda Stjepana Radića dr. Ivanu Iliću, predsjednik Josipović dodjeljuje orden Reda hrvatskog pletera Tripu Schubertu, predsjednik Vujanović dodjeljuje orden Crnogorske zastave III. reda Tripu Schubertu, predsjednik Josipović dodjeljuje Dariju Musić i Nikoli Bukilici ordene Reda Ante Starčevića.

U godini proslave 15. obljetnice uspješnog rada Društva, uz redovite aktivnosti i organiziranje tradicionalnih manifestacija, pokrenuta je inicijativa u nadležnim institucijama za postavljanje spomen-obilježja u grčkome gradu Nafpaktosu u znak sjećanja na pomorce iz Boke kotorske koji su poginuli u Bitki kod Lepanta, boreći su na strani Svete lige protiv Otomanskog carstva, postavljanje spomen-ploče na rodnoj kući sv. Leopolda Bogdana Mandića u Herceg Novom, organiziranje izložbe radova i omaža kiparu Andriji Krstuloviću na Cetinju, koji je isklesao spomenik Njegošu i dvije karijate na Mauzoleju.

Proslava jubileja HGD CG održat će se 24. rujna u Kotoru.

Četiri predsjednika HGD, Brguljan, Vičević, Ilić i Schubert

HRVATSKA SLAVI DAN DRŽAVNOSTI

Državni praznik koji se slavi u znak sjećanja na ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti koju je Sabor donio prije 25 godina.

Priredio:
Dario Musić

Hrvatski sabor donio je 25. lipnja 1991. poveljnu odluku o pokretanju postupka odvajanja od ostalih republika tadašnje SFRJ, na temelju volje građana iskazane na referendumu (92,18 posto) održanom 19. svibnja 1991.

„S neskrivenim zadovoljstvom i ponosom obznanjujemo svim republikama i savezima u kojima SFRJ, objavljujemo cijelom svijetu suverenu volju hrvatskog naroda i svih građana Republike da se današnjim danom **Republika Hrvatska proglašuje samostalnom i suverenom državom**, te pozivamo sve vlade i parlamente svih država da prihvate i priznaju čin slobodne odluke hrvatskoga naroda, čin slobode kojim još jedan narod hoće postati punopravnim čla-

nom međunarodne zajednice slobodnog svijeta“, istaknuo je tom prigodom prvi predsjednik Franjo Tuđman, čiji je govor na radiju i televiziji pratilo više milijuna građana.

Stupanje na snagu odluke o osamostaljenju odgođeno je zatim za tri mjeseca na osnovi Brijunske deklaracije od 7. srpnja, odnosno na zahtjev tadašnje Europske zajednice kako bi se jugoslavenska kriza pokušala riješiti mirnim putem. Nakon isteka moratorija Hrvatska je 8. listopada 1991. raskinula državno-pravne veze s ostalim republikama i postala nezavisna država.

Hrvatska je od 1. travnja 2009. punopravna članica NATO-saveza, a od 1. srpnja 2013. i Europske unije.

Dan državnosti Hrvatski sabor proslavio je svečanom sjednicom, na kojoj se uzvanicima obratila predsjednica Republike Kolinda Grabar-

Kitarović, predsjednik Sabora Željko Reiner i tehnički premijer Tihomir Orešković.

Svečanoj sjednici prethodilo je polaganje zajedničkog vijenca na Oltaru domovine na Medvedgradu, na grobu Ante Starčevića u Šestinama, zatim na gradskom groblju Mirogoju, pokraj spomenika „Glas hrvatske žrtve - Zid boli“, pred središnjim križem u Aleji poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata te na grobovima Franje Tuđmana i Stjepana Radića.

Misu za domovinu u crkvi sv. Marka služio je kardinal Josip Bozanić, a na Markovu trgu održana je i smotra poveljnih postrojbi Hrvatske.

Uz misao na sve one koji su položili svoje živote i podnijeli žrtvu za neovisnost Domovine, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor čestita svim građanima Republike Hrvatske Dan državnosti!

Snežana Matijević na čelu Općine Tivat

Velika mi je čast da imam priliku stati na čelo grada u kojem sam odrasla. Samim tim moje ambicije su veće. Tivat se razvija intenzivno i moja je namjera da taj razvitak u potpunosti pratimo.

Snežana Matijević

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

Tivćani su nedavno izabrali novo općinsko rukovodstvo, a na čelu ovoga grada prvi put u povijesti našla se žena. Dosadašnjim radom, profesionalnim i ljudskim kvalitetama, prof. dr. Snežana Matijević zaslužila je povjerenje sugrađana i dobila priliku voditi Tivat u smjeru razvoja i prosperiteta.

Snežana Matijević deset godina obavljala je dužnost direktora tivatskog Doma zdravlja, a za to vrijeme ova ustanova postala je prepoznatljiva po kvaliteti medicinske njege, opremljenosti i profesionalnosti liječnika i osoblja.

Vjerujem da će s istim entuzijazmom, željom i posvećenošću obavljati novu visokodgovornu funkciju na dobrobit svih građana Tivta.

Prije svega želim Vam čestitati na izboru za predsjednicu Općine Tivat. Vi ste prva žena u povijesti ovoga grada koja je dobila priliku biti na njegovom čelu. Kako to doživljavate?

Najljepše zahvaljujem na čestitkama i lijepim željama. Tivat je u mnogo čemu primjer primorskoga grada koji polako i strpljivo trasira put svog uspjeha. Činjenica da sam na njegovom čelu razlog je za ponos, ali i dodatna obveza da bogatstvom koje imamo raspolazemo na pravi način te tako Tivat učinimo modernim gradom u kojem svoj dom pronalaze ljudi iz svih dijelova svijeta. Žene u području državnog, privrednog i društveno-političkog života zauzimaju svoje mjesto - taj proces proteklih desetljeća odvijao se sporo, no on je neizbježan i višestruko važan. Danas, na pragu 21. stoljeća, nailazim na ravnopravan, ni s čim privilegiran tretman, boreći se podjednakom snagom za sve građane Tivta.

Rođena ste Tivčanka, iz stare tivatske porodice. Završili ste studij stomatologije, magistrirali i doktorirali... Školovanje Vas je neko vrijeme odvelo iz Tivta, ali ste mu se ipak vratili. Što Vas, osim porodice, vuče ovome primorskom gradu u podnožju Vrmca?

Svoje školovanje započela sam u Tivtu, a nastavila na Stomatološkom fakultetu u Beogradu gdje sam kasnije upisala specijalističke i posrediplomske studije. Moja profesionalna linija razvoja bila je oduvijek vezana uz Crnu Goru, Tivat, kasnije i Podgoricu. Od samog osnivanja dio sam uspješne priče studijskog programa stomatologije pri Medicinskome fakultetu Univerziteta Crne Gore. Moram istaknuti da sam sve profes-

S kćerkom Vedranom

Sa sestrama i kćerkom Vedranom

onalne momente razvoja prolazila sa sestrom blizankinjom Jasminkom, što daje novu dimenziju uspjehu koji smo, vjerujem, zajedničkim snagama postigle. Jasminka je danas profesor i rukovodilac studijskog programa stomatologije na Medicinskome fakultetu u Podgorici.

Potaknuta Vašim pitanjem osvrnut ću se na moju porodicu Petković, koja pripada starim tivatskim porodicama. Moj pokojni otac, pomorac po profesiji, život je proveo na moru i time omogućio meni i mojim sestrama, a nas je tri, da uspijemo i ostvarimo sve željeno. Razumljivo, majka, školovani prosvjetni radnik, ostala je uz nas kako bi nas odgajala i pružila potrebnu potporu. Njih dvoje polazna

su točka i jedan od glavnih uzroka naše uspješnosti, kako privatne tako i profesionalne. S ponosom ću napomenuti da smo sve tri danas uspješni ljudi, da smo sve tri stomatolozi, živimo i radimo u Tivtu. Upravo u ovoj porodičnoj priči krije se razlog moje osobne upućenosti na Tivat, grad u kojem sam odrasla i u kojem sam zasnovala svoju porodicu. Vjerujem da je ona dovoljan i presudan razlog ostanka u gradu koji volite. Posebna je radost sve stečeno na određen način "vratiti" svojim sugrađanima profesionalnim angažmanom, društvenim aktivizmom... Tivat je oduvijek bio i jest perspektivno mjesto za rad i život pa odluka nije bila teška zbog niza emocionalnih, ali i onih praktičnih razloga.

Od 2006. do 2016. obnašali ste funkciju direktorice Doma zdravlja Tivat. Tijekom tih deset godina ova ustanova postala je prepoznatljiva po profesionalnosti liječnika i osoblja, po higijeni i ambijentu koji podsjeća na privatne zdravstvene ustanove u koje se mnogo ulaže. Na koji način ste to učinili mogućim?

U potpunosti pripadam svijetu medicine. To je polje djelovanja u kojem sam cijelog života pa otud osjećaj velike odgovornosti da objekt primarne zdravstve zaštite svih građana Tivta postane primjer efikasnog i pristupačnog načina rada, samo i isključivo u službi građana. Osim jednostavnih administrativnih propisa vezanih uz način rada, tim ljudi zajedno sa mnom aktivno je radio na tome da potrebe Doma zdravlja Tivat budu prepoznate od javnih institucija, privatnog sektora, međunarodnih organizacija. Da smo uspjeli svjedoči veliki broj donacija, činjenica da je cjelokupni objekt rekonstruiran, da je obnovljen vozni park, da je ulagano u usavršavanje i obuku medicinskog kadra. Izvršena je rekonstrukcija prilaza i prilagođavanje istog osobama s invaliditetom, ugrađen je lift za osobe smanjene pokretljivosti, nabavljen je niz dijagnostičkih aparata, a sve spomenuto pridonijelo je podizanjem nivoa kvalitete medicinske usluge. Kada bih sve zbrojila, istaknula bih nekoliko ključnih faktora uspjeha: prepoznavanje potreba građana, bezrezervnu potporu lokalne uprave, ustrajnost u ostvarivanju ciljeva i kvalitetnu implementaciju svih planiranih projekata.

Tivćani, ali ne samo oni, za Vaše profesionalne i ljudske kvalitete imaju smao riječi

Snežana Matijević s porodicom

hvale. Uz profesionalne obaveze, u vremenu kada smo uglavnom puni briga i problema, Vi imate energije da svima uputite osmijeh, lijepu riječ... pomognete koliko je u Vašoj moći. Kako to uspijevate?

Zahvaljujem na lijepim riječima. Brz i intenzivan tempo života ostavlja nam vrlo malo prostora za stvari u kojima za-

ista uživamo. Zato je presudno pronaći zadovoljstvo u svakom segmentu života i truditi se da optimizam u nama samima ne bude iznimka, nego konstanta. Uputiti nekome lijepu riječ ili osmijeh zahtjeva minimum napora, a ima ljekovit učinak. Povuci ću paralelu s medicinom i reći da je kontakt s pacijentom i upostavljanje povjerenja, kvalitetne komunikacije

vrlo značajno. Isto je i u životu. Nema toga što ne možete postići pozitivnim stajalištem i željom da drugog saslušate, pokušate razumjeti, a ako ste u mogućnosti i da pomognete.

Supruga ste i majka dvoje već odrasle i uspješne djece. Kako uspijevate uskladiti mnogobrojne profesionalne i porodične obaveze?

Sa sestrama i nećakinjom

Odgovor na ovo pitanje krije se u velikoj potpori koju mi porodica nesebično pruža. Nije bilo lako razvijati se profesionalno, uasvršavati se, napredovati u karijeri, a pri tome jednako biti uz djecu i porodicu. Takva je situacija tražila žrtvu na oba polja i tamo gdje ima volje i želje uspjeh ne izostaje. Zaista sam ponosna na sve što smo kao porodica uspjeli, a dio mog uspjeha zaista jest i njihov uspjeh. Da-

nas su oni moja baza i najveći oslonac. Biti na ovako odgovornoj poziciji traži čovjeka u cjelini pa su rijetki trenuci porodičnih druženja pravo malo bogatstvo.

Sudeći po Vašim dosadašnjim profesionalnim uspjesima, vjerujem da ćete na isti način obnašati visokoodgovornu i zahtjevnu funkciju predsjednice Općine. Kakvi su Vaši prvi dojmovi, vizije i

planovi za razvitak Tivta i boljitak svih njegovih građana?

Velika mi je čast da imam priliku stati na čelo grada u kojem sam odrasla. Samim tim moje ambicije su veće. Tivat se razvija intenzivno i moja je namjera da taj razvitak u potpunosti pratimo. Oko sebe imam tim profesionalaca i entuzijasta i pred svima nama je taj nimalo jednostavan zadatak. Intenzivnom suradnjom s institucijama, NVO-ima, udruženjima građana trasirat ćemo put kojim ćemo ići ka našem zajedničkom cilju, a to je boljitak svih građana trenutno najperspektivnije općine u Crnoj Gori.

Tivat se posljednjih godina ozbiljno pozicionirao na nacionalnoj mapi, pa čak i globalnom nivou zahvaljujući prije svega izgradnji jedne od vodećih marina u Sredozemlju. Očekivanja Tivćana i cijele Crne Gore od osobe na Vašoj funkciji sigurno su velika. Što smatrate svojim prioritetima?

Tivat već nekoliko posljednjih godina doživljava veliku tranziciju, prije svega na planu turizma. Tome pridonose veliki međunarodni projekti kao što su Porto Montenegro i Luštica, koji su već sada integralni dio lokalne zajednice. Trenutak je da iskoristimo sve prednosti te pozicije. Nedavno je objavljena informacija po kojoj je Tivat jedna od najaktualnijih destinacija putnika iz Rusije. Podsjetit ću da je tivatski aerodrom povezan direktnim linijama s europskim metropolama. Posljedice ove ekspanzije moraju osjetiti i građani Tivta, bez svake sumnje. Potrebno je učiniti sve da to bude tako. Moj je cilj listu neriješenih problema i tema koje muče građane Tivta sveći na minimum, a pružiti im šansu za osobni razvoj i prosperitet.

PALA JE HRVATSKA VLADA

Priredio:
Dario Musić

POLITIČKI METEŽ

Konačni ishod prve prave parlamentarne krize u povijesti moderne Hrvatske bio je lako predvidljiv od trenutka kada je **Božo Petrov (Most)** zatražio odlazak **Tomislava Karamarka (HDZ)** iz Vlade.

Saborski zastupnici izglasovali su u četvrtak 16. 6. 2016. nepovjerenje premijeru Tihomiru Oreškoviću, čime je pala i cijela Vlada. Za opoziv je glasovalo 125 zastupnika, 15 je bilo protiv, 2 su bila suzdržana.

Stranka koja je pokrenula opoziv, konzervativni HDZ, pomagala je pri postavljanju tehnokratskog premijera Tihomira Oreškovića prije pet mjeseci, no razišli su se nakon slučaja sukoba interesa predsjednika HDZ-a i prvog potpredsjednika Tomislava Karamarka.

Predsjednica Republike Kolumba Grabar-Kitarović u petak 17. 6. 2016. održala je konzultacije s predstavnicima klubova i ostalim zastupnicima Hrvatskoga sabora, nakon što je u četvrtak Hrvatski sabor izglasovao nepovjerenje premijeru Tihomiru Oreškoviću, čime je pala i njegova Vlada.

Tomislav Karamarko, Tihomir Orešković, Božo Petrov

Premijer Tihomir Orešković ocijenio je, nakon što je u Saboru opozvan s čela Vlade, da su za Hrvatsku najbolje rješenje novi parlamentarni izbori.

„Žao mi je, došao sam s najboljim namjerama da pomognem našoj domovini. Svi smo u početku došli sa zajedničkim ciljevima i nadom da ćemo pokrenuti ekonomsku i gospodarsku situaciju i podignuti standard građanima. Na žalost, vidimo da komunikacija s pojedincima, u ovom slučaju s gospodinom Karamarkom, nije mogla funkcionirati. Danas smo bili tu i na kraju smo tu gdje jesmo. Hrvatsku sam

u ovih par mjeseci koliko sam bio premijer dosta upoznao, upoznao dobre stvari i loše stvari. Vjerujem u ovu zemlju, imamo velik potencijal“, izjavio je odlazeći premijer Orešković.

Iz Predsjedništva HDZ-a službeno je priopćeno u ponedjeljak 20. 6. 2016. da će se tražiti ostavka Tomislava Karamarka. Ako je Karamarko ne ponudi, njegovi stranački kolege će ga rušiti.

Sad već bivši predsjednik HDZ-a Tomislav Karamarko u utorak 21. 6. 2016. obavijestio je na press konferenciji u središnjici HDZ-a hrvatsku javnost kako podnosi ostavku na

mjesto predsjednika te stranke. Glavni razlog zahtjeva za Karamarkovim odlaskom je njegov neuspjeh u preslagiva-

nju vladajuće većine, nakon što je HDZ zajedno s oporbom srušio Vladu Tihomira Oreškovića. Time je HDZ sišao s vlasti

i prisiljen je izaći na izvanredne parlamentarne izbore, koji će se **najvjerojatnije održati u rujnu.**

Sabor Republike Hrvatske je raspušten, odluka stupa na snagu 15. srpnja

Na Markovom trgu 20. 6. 2016. održana je sjednica Sabora na kojoj je donesena odluka o raspuštanju Hrvatskoga sabora.

Podsjetimo, nakon što je predsjednik HDZ-a Tomislav Karamarko srušio Vladu u kojoj je bio potpredsjednik te predložio mandataru za sastav

nove Vlade – Zdravka Marića, nije uspio prikupiti dovoljan broj zastupnika koji će poduprijeti preslagivanje Vlade s novim mandatarom. Zbog toga je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović nakon konzultacija s predstavnicima parlamentarnih stranaka apelirala na predsjednika Sa-

bora da raspusti parlament. Osim nje, i sami saborski zastupnici prikupili su gotovo 90 potpisa za samoraspuštanje. Hrvatski sabor donio je u ponedjeljak 20. 6. 2016. sa 137 glasova odluku o samoraspuštanju 15. srpnja. Protiv je glasovalo dvoje zastupnika, a jedan je ostao suzdržan. Od 15. srpnja početak će teći ustavni rokovi za prijevremene parlamentarne izbore, koji se po Ustavu moraju održati najmanje 30, a najviše 60 dana od raspuštanja Sabora. Odluku o datumu održavanja izbora donosi predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović, koja je nakon prošlotjednih konzultacija s predstavnicima parlamentarnih stranaka rekla kako su gotovo sve stranke suglasne da se izbori održe početkom rujna.

Hrvatsku sada, nakon što je pala Vlada i raspustio se Sabor, očekuju prijevremeni izbori koji će najvjerojatnije biti u rujnu.

Raspuštanje Sabora

Promocija knjige za djecu „Mic po mic“

Različiti oblici suradnje s Lijepom Našom čine ju mnogo bližom i obogaćuju sve one koji u njoj sudjeluju. Srca tada ispunja toplina i osjećaj bliskosti s domovinom. To je puno, zar ne?

Napisale:

Snježana Akrap - Sušac
Ana Šarčević

Kao jedna od autorica, uz Feodoru Gubaš Štifanić, od ranoga sam jutra vesela i uzbuđena. Ovoga puta čak nema ni moje vjerne „pratiteljice“ treme. Sve smo isprobale bezbroj puta, a to „mi“ smo: **Feodora Gubaš Štifanić** – suautorica, **Ana Šarčević** – učiteljica hrvatske nastave u Kotoru i Tivtu, urednica i lektorica knjige te jedna od mentorica mladim ilustratorima (druga je **Roberta Weissman Nagy**), zatim **Biserka Vranić** – direktorica nakladničke kuće Medit iz Pule te potpisnica ovih redova – **Snježana Akrap-Sušac**. Na promociji će nam se pridružiti i **don Srećko Majić**, koji je sponzorirao cijelu nakladu, ispred NIP-a Gospa d Škrpjela.

Došlo je vrijeme da se **Mickasta spajalica Boke kotorske i Pule**, kako piše u podnaslovu, predstavi bokeljskoj

Prof. Ana Šarčević

publici. Publiku dočekujemo osmijehom i prekrasnim tonovima Mozartove uspavanke. Za glasovirom je **Vedrana Vičević**, učenica, toliko nježna da je nalik na Palčicu.

Program započinjemo nastupom **Aleksandre Magud** koja je svojim očaravajućim sopranom ispunila svaki milimetar koncertne dvorane Glazbene škole „Vida Matijan“ u Kotoru,

S predstavljanja knjige „Mic po mic“

nekad crkve svetoga Duha. Doživljaj je upotpunjen klavirskom pratnjom izvrsnoga **Dejana Krivokapića**.

Supotpisnica ovoga članka prof. Šarčević vodila je razgovor s gostima i najavljivala sudionike programa. Posjetitelji su mogli čuti nekoliko tekstova iz knjige koju su svi polaznici hrvatske nastave dobili na poklon. Prof. Akrap je zahvalila don Srećku Majiću koji je to omogućio te izrazila nadu da će i ova knjiga biti uspješna kao prva. Naime, prva je na natječaju Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH odabrana kao jedna od knjiga koje će predstavljati hrvatsku književnost na Sajmu dječje književnosti u Bologni 2015. godine. Najavila je i treću knjigu iz koje je pjesmu „Razgovaraju li ili lažgovalaju“ vrlo dojmljivo govorio učenik **Pavo Vičević**, ovogodišnji Mali admiral Bokeljske mornarice.

Feodora Gubaš Štifanić istaknula je uspješnu suradnju „velikih“ i „malih“, tj. spisateljica i učenika/ilustratora. Također je sa zadovoljstvom ukazala na uspješnu suradnju OŠ

„Veli Vrh“ i hrvatske nastave u Kotoru i Tivtu, odnosno prof. Weissman i prof. Šarčević.

Direktorica „Medita“ je istaknula da je sve u znaku broja dva: dvije spisateljice, dva nakladnika, dvije mentorice i dvije škole. Nazočne je upoznala s podatkom da je knjiga promovirana i u Gradskoj knjižnici u Puli te da je također predstavljena na Sajmu dječje književnosti „Monte Librić“. Najavila je da nakon Kotora slijedi promocija i na Festivalu dječjega stvaralaštva BUDI u Pančevu.

Publika je toпло pozdravila goste iz Hrvatske, a prof. Šarčević je dirljivim riječima najavila kraj svojega mandata te podjelu priznanja, nagrada i knjižica. Prepuštam joj sada pero/tipkovnicu/papir/zaslon.

Kraj svojega rada kao učiteljice hrvatske nastave u Crnoj Gori nisam mogla zamisliti ljepšim. U Boku kotorsku sam došla nakon što sam prošla natječaj Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH 2012. godine. Nakon četiri godine života i radnoga iskustva u Boki kotorskoj mogu reći kako su se moji radni zadatci pretva-

rali u jedno obogaćujuće spoznavanje onoga što ovaj prostor i ljude povezuje s Lijepom Našom. Napose je to vrijedna povijesna i kulturna baština koju je neophodno sagledavati unutar istoga konteksta. Ne trebam ovdje nabrajati što sve povezuje ovaj čarobni zaljev s Hrvatskom jer bi za to trebalo nizati duge retke.

Naročito sam voljela, kada mi se ukazivala prilika, ostvarivati neposredan kontakt učenika s Hrvatskom preko terenskih nastava kojima smo zajedno otkrivali dobar dio zemlje. Rado sam voljela povezati se i surađivati s kolegama koji također rade u nastavi, naročito u Hrvatskoj. To je bilo za mene dragocjeno iskustvo u kojemu su moji učenici učili, ali jednako tako učila sam s njima i ja. Promatrala sam učenike kako se otvaraju novim metodama učenja i kako rado prihvaćaju takve zadatke. Stoga je i poticaj supotpisnice ovih redaka profesorice Akrap-Sušac za suradnju na zbirici pjesama i priča za djecu „Mic po mic“ bio vrijedan oblik suradnje, koja je prerasla početne ideje, kako to i sam naslov sugerira, a na zadovoljstvo svih koji su sudjelovali – spisateljica, izdavača, mentorica i učenika, kako onih sa sjevera Jadrana, iz Pule, tako i onih s njegova juga, iz Boke kotorske. Zadiavljuje me kako ova knjiga ne nailazi ni na jedan loš, pa čak ni neutralan komentar. Boje, stihovi, motivi, likovi, sve se složilo kao u najljepšem mozaiku.

**Program za kraj
školske godine
2015./2016.**

Udaljenost među ljudima ne mjeri se zemljopisnom distancom, već blizinom srca. Ja odlazim, vi ostajete. Ali, mi svi ostajemo bliski. U prethodne

četiri godine učila sam ja vas i učili ste vi mene. Obogaćeni nastavljamo svoj put dalje. Hvala vam!

Nakon promocije knjige „Mic po mic“, u drugome dijelu večeri program su priredili najvećim dijelom moji učenici. **Anita Grgurević**, učenica iz Kotora, pokazala je film koji je sama montirala koristeći video i foto materijal s naših terenskih nastava u Hrvatskoj i drugih aktivnosti. Ona je bila i jedna od polaznica male filmske škole koju sam organizirala prigodom obilježavanja 10. obljetnice hrvatske nastave u Crnoj Gori (lipanj 2014.) sa zagrebačkim redateljem Darovanom Tušekom koji je učenike uputio u metode snimanja i montiranja.

Dugim pljeskom ispraćen je film, a potom su učenici spontano uzeli mikrofon u ruke i obraćali mi se riječima kojima su željeli izraziti koliko su naučili na hrvatskoj nastavi. Takve spoznaje ostavljaju najveći dojam na mene jer je to misija s kojom sam došla, povezivati prostor lijepe Boke s Hrvatskom, a za što je promocija knjige, kojoj su oni dali svoj likovni doprinos, pohvalan primjer.

Učenici su mi na najljepši mogući način zahvalili, te sam im uzvratila riječima: „Udaljenost među ljudima ne mjeri se zemljopisnom distancom, već blizinom srca. Ja odlazim, vi ostajete. Ali, mi svi ostajemo bliski. U prethodne četiri godine učila sam ja vas i učili ste vi mene. Obogaćeni nastavljamo svoj put dalje. Hvala vam!“

Polaznicima hrvatske nastave potom su uručene učeničke knjižice, a onim učenicima koji su se posebno istaknuli na natjecanjima – priznanja i pohvalnice. Valja istaknuti ovdje da su učenice **Anja Andrić**, **Rozalija Francesković** i **Agata Luković** osvojile prvo

Dario Musić i prof. Dragoljub Stamatović, direktor OŠ „Njegoš“ Kotor

mjesto na kvizu znanja i prijateljstva „Europa – moja domovina, Bakovčica 2016.“ Za taj je uspjeh uručena zahvalnica i **Iliji Janoviću** koji je, uz mene kao njihovu mentoricu, vodio ekipu do zlata. Metaforički gledano hrvatska se nastava u Crnoj Gori sa svojih 12 godina nalazi u fazi formiranja, zamijetio je Janović i pohvalio što se učenici oblikuju u samosvjesne mlade ljude koji svojim angažmanima, posebice svojom radioemisijom „Mladi Hrvati Boke“, u kojoj ih je podržala i poznata pjesnikinja **Maja Perfiljeva**, pokazuju da je mic po mic sve moguće.

Bila je ova večer i prigoda da odlikovani član Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore **Dario Musić** uruči zahvalnice ravnateljima škola u kojima se hrvatska nastava odvija – **prof. Ružici Lazarević** (OŠ „Drago Milović“ Tivat) i **prof. Dragoljubu Stamatoviću** (OŠ „Njegoš“, Kotor). U svojem govoru podsjetio je na put koji je hrvatska nastava prošla, ali i na vrijedne napore koje je poduzeo s tadašnjim

predsjednikom Društva Tripom Schubertom da bi se ona uopće formirala.

Bilo mi je lijepo iznenađenje primiti zahvalnicu Društva koju mi je uručio njegov prvi predsjednik **Trip Schubert**. Na koncu četiri godine, osvojeno prvo mjesto na kvizu znanja, pokretanje radioemisije „Mladi Hrvati Boke“ i knjiga „Mic po mic“ čine me ponosnom i pokazuju da ljubav i trud dovode do rezultata.

Što na kraju poručiti čitateljima? Različiti oblici suradnje s Lijepom Našom čine ju mnogo bližom i obogaćuju sve one koji u njoj sudjeluju. Srca tada ispunja toplina i osjećaj bliskosti s domovinom. To je puno, zar ne?

Mi smo imale jedno krasno iskustvo, stekle smo puno prijatelja i okrunile suradnju jednom lijepom knjigom. Mic po mic. Želimo i vama puno uspjeha!

**Vaše
Snježana i Ana!**

U KOTORU JE NAKON PET GODINA ODRŽANA 20. LIPNJA 2016. GODINE IZBORNA SKUPŠTINA, NA KOJOJ JE IZABRAÑO NOVO RUKOVODSTVO, A 25. - 26. LIPNJA SVEČANO OBILJEŽEN DAN BOKELJSKE MORNARICE.

TRADICIJA DUGA 1.207 GODINA

Svečanom proslavom Bokeljska mornarica obilježila je 553. obljetnicu donošenja svoga prvog Statuta iz 1463. godine, kao i 1207. obljetnicu svoga postojanja.

Radno predsjedništvo Izborne Skupštine Bokeljske mornarice

Priredio:
Tripo Schubert

Izborna Skupština

Na Izornoj Skupštini Bokeljske mornarice 809, koja je održana 20. lip-

nja u crkvi sv. Pavla u Kotoru, donesene su iznimno značajne odluke koje će bitno utjecati na budući rad Mornarice. Uz ostale odluke, najznačajnije su: odluka o izmjeni Statuta Bokeljske mornarice 809 kojom se, nakon četrdeset godina, podružnica Kotor transformira u **matičnu organizaciju**

s podružnicama u Tivtu, Herceg Novom i Beogradu; druga odluka kojom se iz naziva **bríše 809**, čime je vraćen nekadašnji naziv **Bokeljska mornarica Kotor**; te odluka o izboru **novog admirala** i ostalog rukovodstva Mornarice.

Skupštinom, na kojoj su bila prisutna 52 delegata iz Kotora,

Delegati na Skupštini

Tivta i Herceg Novog, rukovodilo je Radno predsjedništvo u sastavu: major Saša Milošević, kao predsjedavajući, Nikola Ciko, aktualni predsjednik UO-a i Ilija Radović, viceadmiral. Minutom šutnje odana je počast svim preminulim članovima Bokeljske mornarice između dvaju zasjedanja. Predsjedavajući je pozdravio goste: Darka Vukovića, zapovjednika bojnog broda Vojske CG, Tripa Schuberta, predstavnika Hrvatskoga građanskog društva i Borisa Franciskovića, bivšeg predsjednika tivatske podružnice.

Nikola Ciko osvrnuo se na aktivnosti u razdoblju od 28. 5. 2010. do 11. 6. 2016. godine. Uz godišnje tradicionalne nastupe i redovite aktivnosti

podsjetio je prisutne na vrlo značajnu izdavačku djelatnost, kao i aktivnosti oko proglašenja Bokeljske mornarice kao nematerijalno kulturno dobro, uz očekivanje da se uz pomoć Ministarstva kulture Crne Gore Bokeljska mornarica kandidira za upis na listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva i dostavi elaborat UNESCO-u radi pokretanja procedure. Nije izostao ni kritički osvrt na status i stajališta Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 u Zagrebu, koja nije sastavni dio Bokeljske mornarice Kotor.

Delegati Skupštine jednoglasno su izabrali **prof. dr. Antuna Sbutegu za novog admirala Bokeljske mornarice**, čime je najstarija bratovština pomo-

raca na svijetu, stara 12 stoljeća, dobila četvrtog admirala nakon Drugoga svjetskog rata.

Prof. dr. Antun Sbutega, ugledni diplomat, danas je veleposlanik Crne Gore u Italiji, San Marinu i na Malti, na ne-rezidencijalnoj osnovi, sveučilišni je profesor i član Reda malteških vitezova, a obnašao je i dužnost veleposlanika Crne Gore pri Svetoj stolici u Vatikanu. S obzirom na spriječenost da bude na svečanoj Skupštini, pročitano je pismo u kome Antun Sbutega iskazuje zahvalu na iskazanoj počasti i povjerenju koje mu je dano nakon istaknutih ličnosti poput Miloša Miloševića, Vladimira Brajkovića i Rudolfa Giunioa, koji su dali golem doprinos razvoju Mornarice.

Kolo sv. Tripuna

Imenovani su i ostali nositelji činova u Bokeljskoj mornarici: **za viceadmirala izabran je kap. Ilija Radović**, za prvog majora Gracija Abović, a za drugog majora Saša Milošević.

Izabran je i **novi predsjednik UO Bokeljske mornarice Kotor - Aleksandar Dender**, kao i potpredsjednici UO iz Kotora, Tivta i Herceg Novog - Branislav Maslovar, Pavle Čelanović i Igor Perojević.

Na Skupštini su dodijeljena i počasna zvanja i to: za počasnog admirala izabran je Filip Vujanović, predsjednik Crne Gore, za počasne viceadmirale Pero Milošević iz Kotora, Slavko Roganović iz Kotora, Josip Ribica iz Tivta i Csaba Magyar iz Herceg Novog. Za počasne kapetane izabrani su: Vinco Grgurević iz Kotora, Petar Kovačec i Jerolim Matković iz Tivta i Aleksandar Pejović, državni tajnik za europske

integracije, a za počasnog poručnika izabran je Mojmir Milošević. Posthumno su, u čin počasnog kapetana, imenovani Božo Grgurević i Gracija Petrović iz Kotora i Niko Bergam iz Tivta.

Na kraju Skupštine novoizabrani predsjednik UO Aleksandar Dender izrazio je zahvalnost dosadašnjem predsjedniku Nikoli Ciki na angažiranosti i svesrdnoj borbi za očuvanje ove povijesne institucije, kao i svim kolegama koji na bilo koji način pridonose valorizaciji i boljitku Bokeljske mornarice.

Proslava Dana Bokeljske mornarice

Tradicionalna proslava Dana Bokeljske mornarice održana je 25. i 26. lipnja u Kotoru. Ovom svečanom proslavom Bokeljska mornarica obilježila je 553. obljetnicu donošenja svoga prvoga Statuta iz 1463. godine, kao i 1207. obljetnicu svoga postojanja.

Proslava je počela svečanom akademijom 25. lipnja u koncertnoj dvorani muzičke škole „Vida Matijan“ - crkve sv. Duha, taktovima kola sv. Tripuna i stihovima kola koje je izgovorila voditeljica programa Slađana Vučetić.

Predsjedavajući akademije kap. Ilija Radović, viceadmiral, pozdravio je goste i sve prisutne članove i čestitao na imenovanju novoizabranome admiralu Antonu Sbutegi.

Zbog odsutnosti, čestitke su uputili ministar kulture Crne Gore Pavle Goranović i mali admiral Pavo Vičević. Prošlogodišnji mali admiral Petar Sindik recitirao je stihove pjesme „Bokeljska mornarica“, autora dr. Miloša Miloševića.

„Čast mi je da Vas pozdravim u ime Admiralata i Upravnog odbora Bokeljske mornarice i zahvalim što ste večeras s nama, da zajednički prosla-

Predsjednik Aleksandar Stjepčević predaje ključeve grada Kotora admiralu Antunu Sbutegi

vimo jedan impozantan datum, 26. jun 2016. godine, dan kada je prije 553 godine proglašen prvi Statut bratovštine svetog Nikole mornara iz Kotora, kao i 1.207 godina od postojanja Mornarice, kada su mornari tadašnje bratovštine donijeli moći sv. Tripuna u Kotor. Ta izuzetno duga vremenska distanca postojanja naše Bokeljske mornarice kod nas izaziva divljenje i poštovanje, kao i činjenica da ove godine, kao i prethodnih, u kontinuitetu slavimo pomenute datume i čini nas ponosnim što smo nastavljači najstarije tradicije starih pomoraca na svijetu“, rekao je, uz ostalo, Ilija Radović.

Novi predsjednik UO Bokeljske mornarice Aleksandar Dender predstavio je gostima novoizabrane časnike i dužnosnike kojima je viceadmiral Ilija Radović uručio odgovarajuće povelje, a u svome obraćanju zahvalio je i dosadašnjem predsjedniku UO Nikoli Ciki na njegovu radu.

Tijekom proslave dodijeljena su počasna zvanja bivšim članovima i počasnim članovima koji su pridonijeli očuvanju i razvoju ove značajne institucije. U glazbenom dijelu programa sudjelovale su: ženska klapa „Primavera“ iz Kotora, profesorice tivatske Muzičke škole, kao i učenici niže i srednje Muzičke škole „Vida Matjan“ iz Kotora.

Proslava se nastavila i 26. lipnja tradicionalnim plesom kola sv. Tripuna na Pjaci od Rive. Svečani odred, koji su činili mornari Kotora i Tivta, formiran je ispred Doma Bokeljske mornarice na Pjaci od kina, nakon čega su mornari, uz pratnju Gradske muzike Kotor, ispred zgrade Općine primili državnu zastavu od gradonačelnika dr. Aleksandra Stjepčevića te napravivši dir ulicama Staroga grada ispred Glavnih gradskih vrata preda-

Sa svečane akademije

li raport novoizabranom admiralu Antonu Sbutegi, kome je ovo prvi javni nastup u admiralskoj odori, a zatim je admiral preuzeo ključeve grada Kotora od gradonačelnika, što na simboličan način predstavlja trodnevnu predaju vlasti Bokeljskoj mornarici. Nakon toga, na Pjaci od Rive, otplevano je kolo sv. Tripuna kao najzanimljiviji dio ove proslave koja svakog puta ponovno

oduševi mještane i posjetitelje Kotora. Po starome običaju, na samome kraju u kolo su ušli admiral, predsjednik općine, mali admiral, časnici i dočasnici noseći državnu zastavu i zastavu Bokeljske mornarice.

Nakon kola, u Domu Bokeljske mornarice održana je tradicionalna fešta na kojoj su za goste, do kasno u noć, svirali i pjevali Poly i grupa „Lungomare“.

Smotra odreda Bokeljske mornarice

Jubilej 850 godina posvete katedrale sv. Tripuna

Crkve su kao i kršćani, prilikom posvete pomazuju se krizmanim uljem. Mjesta su to, na poseban način, susreta Neba i Zemlje, božanskog i čovječanskog. Čovjek ih gradi da bi one izgrađivale njega i podsjećale ga da mu je konačna sudbina Nebo. Ne nebo kao fizički prostor ponad naših glava, nego Nebo kao drugi način postojanja. Na to nas podsjećaju i dva zvonika kotorske katedrale, kao predvorje nebeskog Jeruzalema.

Piše:

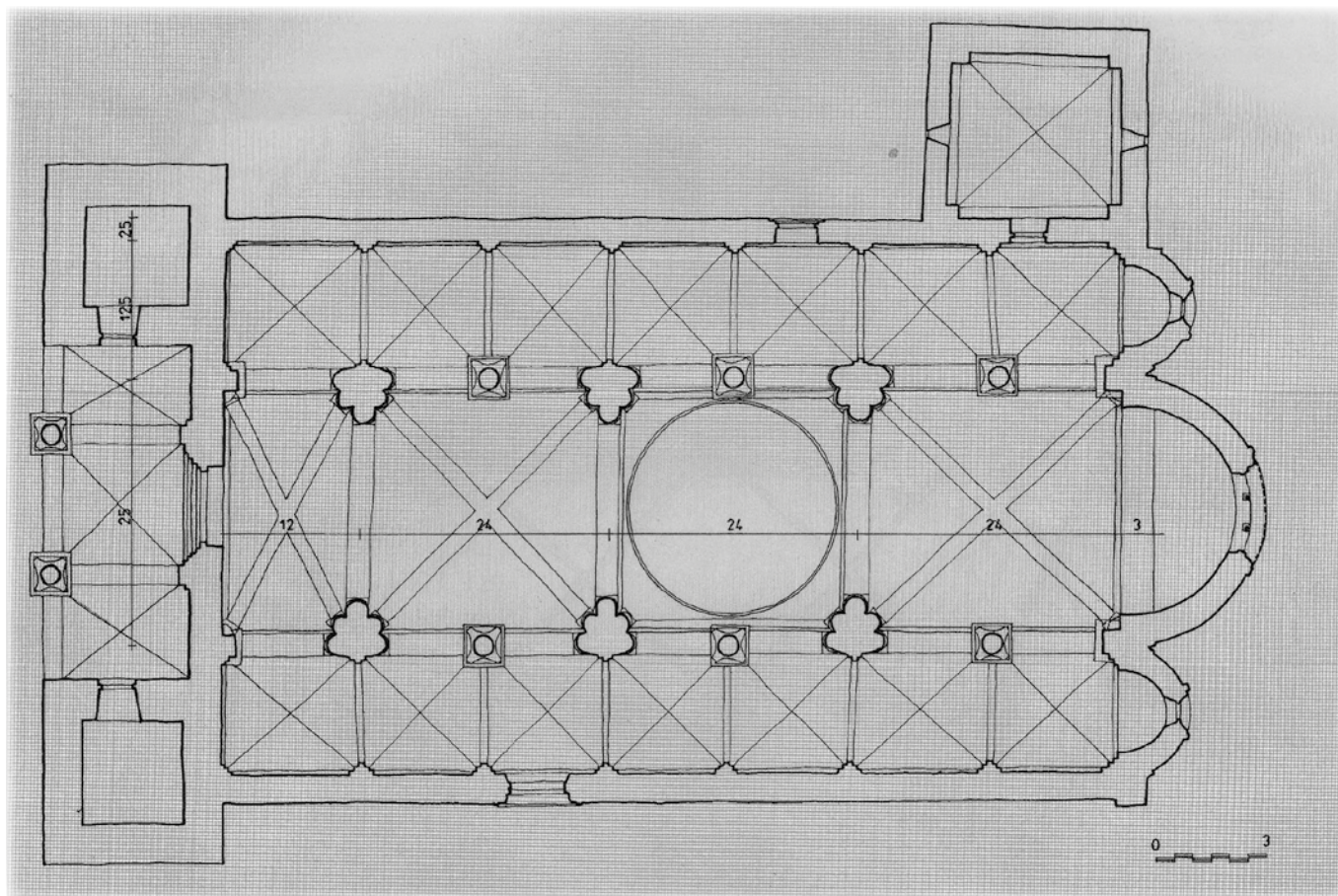
don Anton Belan

Ključni dokument za datiranje kotorske katedrale danas se pod signaturom D-I-2 čuva u arhivi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Predstavlja diplomu koja nam govori o posveti katedrale. Pisana je na

pergamenu koju je sastavio i kurzivnom goticom napisao kotorski biskup Maio 19. VI. 1166. godine. Ovaj datum svrstava kotorsku katedralu na prvo mjesto po starini među monumentalnim romaničkim katedralama istočnojadranske obale.

Ona svojom drevnošću i pokretnim umjetničkim fondom,

čiji inventar možemo datirati u širokom vremenskom rasponu od V. do XX. stoljeća, predstavlja najznamenitiji i najviše istraživani spomenik sakralne arhitekture na području današnje Crne Gore. Istraživači njene arhitekture prostornu koncepciju danas nalaze u monumentalnoj benediktinskoj arhitekturi s ishodištem

Prof dr Milka Čanak Medić - Idealna rekonstrukcija prvobitne osnove katedrale iz XII. st.

+ Ego Maio eps declaro quod duodecimo anno mei episcopatus cum co fratribus nostris
 eps Lazaro albanensis cum Martino drivastensis et cum Iohanne episcopo dulcinensis.
 sacrum ecclesie sancti Triphonis nostri episcopi adiunctis abbatibus Michaeli
 sancti Iohannis et cum Petro abbate sancti Sergii et Bachi et Iohanne abbate sancti sal
 antiharenensis et Petro abbate sancti Michaelis catarenensis et Triphone
 abbate sancte Marie Buduensis et Petro abbate sancti Petri et Iohanne abbate sancti
 Georgii et Georgio abbate sancti Salvatoris arbanensis cum tribus altaribus
 quorum medium sacrum ego Maio ad honorem sancti Triphonis et sancti marci
 primi et Feliciani. aliud altare a sinistrali sacrum Lazari eps
 arbanensis ad honorem Beate Marie sancti gregorii et innocentii nostra concessione
 et voluntate ab exero videlicet Lazaro sacrum altare Iohannes eps dul
 cini concessione et voluntate ad honorem sancti apostoli et sancti marci Iohannis et Pauli
 Anno regni domini nostri ihesu christi millesimo c. lxxvj die xiii tridecima kalendas Iulij
 in sede apostolica residente papa Alexandro Imperante piissimo et sep triumphato
 re Iohanne manu hunc dux gualtero de melle regis bochie regis anacio. quare
 dedicatione sua gratia voluntate et benedictione affuit. postea Vita exi
 stente et catene Petrus Iocimentis electus et fuit et andreas de arbanensis
 cum adao ppto civitatis.

Preslik diplome iz 1166. godine.

u Montecassinu (opat Desiderije 1058. - 1086.), kao i u romaničkim trobrodnim crkvama sjeverne Italije kojima jednom traveju glavne lađe odgovaraju dva u sporednim lađama i križnim svodovima s naglašenim rebrima. Ovakva koncepcija prostora do Kotora je doprla preko benediktinaca. Apulijski utjecaji ogledaju se u njezinim klesanim ukrasima, a utjecaj Bizanta u njezinoj kupoli.

Datum njezine posvete u bitnoj mjeri određuje i dan zavr-

šetka njezine izgradnje (1124. - 1166.), koja je kako vidimo trajala 42 godine. U nastavku donosimo *in extenso* tekst posvete s razriješenim abrevijaturama i prijevod istoga s neznatnim korekcijama već objavljenih radova na ovu temu.

+ EGO MAIO EPISCOPUS DECLARO QUOD DUODECIMO ANNO MEI EPISCOPATUS CUM CONFRATRIBUS EPISCOPIS LAZARO ALBANENSIS ET CUM MARTINO DRIVASTENSIS ET CUM IOHANNE

EPISCOPO DULCINENSIS SACRAVIMUS ECCLESIA SANCTI TRIPHONIS NOSTRI EPISCOPATUS ADIUNCTIS ABBATIBUS MICHAELI ABBATE (archimandrita) SANCTI IOHANNIS ET CUM PETRO ABBATE (archimandrita) SANCTORUM SERGII ET BACHI ET IOHANNE ABBATE SANCTI SALVATORIS ANTIBARENSIS ET PETRO ABBATE SANCTI MICHAELIS CATARENSIS ET TRIPHONE ABBATE SANCTE MARIE BUDUENSIS ET PETRO ABBATE

SANCTI PETRI ET IOHANNE
 ABBATE SANCTI GEORGII ET
 GEORGIO ABBATE SANCTI
 SALVATORIS ALBANENSIS
 CUM TRIBUS ALTARIBUS
 QUORUM MEDIUM SACRA-
 VI EGO MAIO AD HONOREM
 SANCTI TRIPHONIS ET SANC-
 TORUM MARTYRUM PRIMI ET
 FELICIANI ALIUD ALTARE A
 SINISTRO LATERE SACRAVIT
 LAZARUS EPISCOPUS ARBA-
 NENSIS AD HONOREM BEA-
 TE MARIE SANCTORUMQUE
 INNOCENTIIUM NOSTRA
 CONCESSIONE ET VOLUN-
 TATE A DEXTRO VIDELICET
 LATERE SACRAVIT ALTA-
 RE IOHANNES EPISCOPUS
 DULCINENSIS NOSTRA CON-
 CESSIONE ET VOLUNTATE
 AD HONOREM SANCTORUM
 APOSTOLORUM ET SANCTO-
 RUM MARTYRUM IOHANNIS
 ET PAULI ANNO INCARNATI-
 ONIS DOMINI NOSTRI IESU
 CHRISTI MILESIMO CLXVI IN-
 DICTIONE XIII TERCIADeci-
 MA KALENDAS IULII IN SEDE
 APOSTOLICA RESIDENTE
 PAPA ALEXANDRO IMPERAN-
 TE PISSIMO ET SEMPER TRI-
 UMPHATORE HEMANUHELE
 DUCE EXISTENTE DALMA-
 TIE ATQUE DIOCLIE KYR
 IZANACIO QUI IN EADEM
 DEDICATIONE SUA GRATUI-
 TA VOLUNTATE ET BENIGNI-
 TATE AFFUIT PRIORE VITA
 EXISTENTE IN CATARUM PE-
 TRUS SOACINENSIS ELEC-
 TUS INTERFUIT ET ANDRE-
 AS PRIOR ARBANENSIS CUM
 TOTO POPULO CIVITATIS

+ Ja, biskup Maio, izjavlju-
 jem da sam dvanaeste godine
 moga biskupovanja s mojom
 subraćom biskupom alban-
 skim Lazarom, biskupom dri-
 vatskim Martinom i biskupom
 ulcinjskim Ivanom, posvetio
 crkvu svetoga Tripuna naše
 biskupije s tri oltara u zajed-
 ništvu s opatima Mihovilom,
 opatom svetog Ivana, Petrom,
 opatom svetih Srđa i Baka,
 Ivanom, opatom svetoga Spa-
 sa barskog, Petrom, opatom

svetog Mihovila kotorskog,
 Tripunom, opatom svete Mari-
 je budvanske, Petrom, opatom
 svetoga Petra, Ivanom, opatom
 svetoga Jurja i Jurjem, opa-
 tom svetoga Spasa albanskog.
 Glavni oltar posvetio sam ja,
 Maio, u čast svetoga Tripu-
 na i svetih mučenika Prima i
 Felicijana. Drugi oltar s lijeve
 strane posvetio je našom vo-
 ljom i dopuštenjem Lazar, bi-
 skup arbanski, u čast Blažene
 Djevice Marije i svete Nevine
 dječice. Desni oltar našom vo-
 ljom i dopuštenjem posvetio je
 Ivan, biskup ulcinjski u čast
 svetih apostola i svetih mu-
 čenika Ivana i Pavla. Godine
 utjelovljenja Gospodina naše-
 ga Isusa Krista 1166. indikci-
 je XIII. Julijskih kalenda, dok
 se na papinskom stolcu nala-
 zio papa Aleksandar, carevao
 vrlo pobožni i uvijek pobjed-
 nik Emanuel, a namjesnikom
 Dalmacije i Duklje bio gospo-
 din Izanak koji je istoj posve-
 ti dobrovoljno i blagonaklono
 prisustvovao. U Kotoru je bio
 prior Vito. Prisustvovao je i Pe-
 tar, izabrani biskup svački te
 Andrija, prior arbanski s cijeli-
 m građanstvom.

Kada se ovaj tekst navodi u
 literaturi najčešće se ne go-
 vori o posveti katedrale, nego
 o posveti njezinih triju olta-
 ra, a sasvim je jasno iz diplo-
 me biskupa Maia da je riječ
 o posveti crkve (*sacravimus
 ecclesia sancti Tryphonis*).
 Iz diplome biskupa Maia sa-
 znajemo sljedeće: da su osim
 njega posveti katedrale sudje-
 lovali biskup arbanaški La-
 zar, biskup drivatski Martin
 i ulcinjski biskup Ivan, kao
 i izabrani, ali ne još i posve-
 ćeni biskup svački Petar. Ar-
 banska i Drivastska biskupija
 nalazile su se na prostoru da-
 našnje Albanije. Sve navedene
 biskupije bile su sufraganske
 biskupije metropolitanskoga
 centra u Baru. Osim biskupa
 u posveti kotorske katedrale
 sudjelovao je impresivan broj

od osam opata uglednih opa-
 tija gornje Dalmacije – Duklje.
 Za dva opata u tekstu kasnije
 je dodan i naslov *archimandri-
 ta* bez križanja riječi *abbate*, i
 to za Mihovila, opata svetoga
 Ivana (nesigurne ubikacije)
 te Petra, opata svetih Srđa i
 Baka. Arhimandrita je titula
 za monahe istočnog obreda,
 premda se upotrebljava i na
 Zapadu, pa tako Dante Ali-
 ghieri u svojoj Božanstvenoj
 komediji sv. Franju Asiško-
 ga naziva arhimandritom. Na
 području Barske metropolije
 znamo iz papinskih pisama
 da se već u drugoj polovici XI.
 stoljeća spominju manastiri
 latinski, grčki i slavenski, koji
 su dio jedne te iste Crkve (*Mo-
 nasteria quoque tam latinorum,
 quam graecorum sive slavorum
 cures, et scias et haec omnia
 unam ecclesiam esse*; Dr. Ivan
 Marković, *Dukljansko-barska
 metropolija*, Zagreb, 1902.,
 str. 28.).

U diplomu se spominje ime
 Pape Aleksandra III. (1159.
 - 1181.). Ovaj papa je 1177.
 godine na putu prema Vene-
 ciji za susret s kraljem i ca-
 rem Svetoga Rimskog Carstva
 Fridrichom I. Barbarossom
 posjetio Zadar i Rab te je tom
 prigodom posvetio rapsku ka-
 tedralu. U Zadru je bio do-
 čekan s pjesmama na hrvat-
 skome jeziku (*cum imensis
 laudibus et canticis altisone
 resonantibus in eorum sclavi-
 ca lingua*), dok se godine 1199.
 u zadarskoj katedrali, koja je
 pod jurisdikcijom rimskog pa-
 trijarhata, upotrebljava grčki
 jezik i obred (*Grechorum ritum et
 lingua*; T. Smičiklas, *Codex di-
 plomaticus*, II., str. 290.; Nada
 Klaić - Ivo Petricioli, *Zadar u
 srednjem vijeku*, Zadar, 1976.,
 str. 114.). Grčkog obreda bio
 je i biskup arbanski Lazar koji
 je sudjelovao u posveti kotors-
 ke katedrale. To saznajemo
 iz pisma pape Aleksandra III.
 od 22. XII. 1167. godine kada
 Lazar moli dopuštenje od Pape

da prijeđe na rimski obred (Monumenta Montenegrina, V., Podgorica, 2001., str. 24.). Uniformnost u liturgiji koju je na Zapadu pokrenuo papa Grigor VII. (1073. - 1085.) vidimo da u praksi nije bila provedena ni u XII. stoljeću.

Osim Pape Aleksandra III. u diplomi se spominje i jedan od zadnjih moćnih careva Bizanta Emanuel Komnen (1143. - 1180.). Biskup Maio za njega upotrebljava riječi iz kotorskih pohvala (*laudes*): *imperante piissimo et semper triumphatore Hemanuhele*. O značaju posve-

te kotorske katedrale govori i nazočnost bizantskog namjesnika za Dalmaciju i Duklju gospodina Izanacija, kao i kotorskog i arbanskog priora (gradska vlast). Već je u XIX. stoljeću kod proučavalaca ove diplome primijećena pisareva pogreška u navođenju indikcije. Umjesto trinaeste treba da stoji četrnaesta indikcija.

Crkve su kao i kršćani, prilikom posvete pomazuju se krizmanim uljem. Mjesta su to, na poseban način, susreta Neba i Zemlje, božanskog i čovječanskog. Čovjek ih gradi da bi one

izgrađivale njega i podsjećale ga da mu je konačna sudbina Nebo. Ne nebo kao fizički prostor ponad naših glava, nego Nebo kao drugi način postojanja. Na to nas podsjećaju i dva zvonika kotorske katedrale, kao predvorje nebeskog Jeruzalema. Jednom je veliki francuski umjetnik Auguste Rodin katedralu u Chartresu nazvao Akropolom Francuske. Čini mi se da se ova sintagma može primijeniti i na kotorsku katedralu, kao Akropolu kršćanstva i katoličanstva danas u Crnoj Gori.

Objavljena poštanska marka „850 godina katedrale svetog Tripuna”

Na inicijativu Kotorske biskupije Pošta Crne Gore objavila je prigodnu poštansku marku za posebne prilike u čast jubileja 850. obljetnice posvete katedrale svetog Tripuna. Marka pod nazivom “850 godina katedrale svetog Tripuna” puštena je u promet 19. lipnja u poslovnicu Kotor u Starome gradu. Na marki je stiliziranim crtežom predstavljena katedrala, a isti motiv je i na kuverti prvog dana i maksimum karti. Dominira bež boja. Nominalna vrijednost marke je 0,95 €. Autor idejnog rješenja je Zoran Popović, grafički dizajner iz Podgorice.

Pošta Crne Gore

*U SUBOTU, 25. 6. 2016. GODINE, U CENTRU ZA KULTURU
„NIKOLA ĐURKOVIĆ“ ODRŽANA JE POETSKO-GLAZBENA VEČER
POSVEĆENA BOKELJSKOM GLAZBENIKU I PJESNIKU VICKU
NIKOLIĆU, U ORGANIZACIJI HRVATSKOGA GRAĐANSKOG
DRUŠTVA CRNE GORE.*

Vraćam se tebi, Boko moja

Vraćao se pjesnik uvijek srcem i dušom voljenoj Boki. Opjevao je i veličao svaki kamen svog rodnog kraja, uzdizao čarobnu ljepotu i mirise Boke i s nostalgijom tiho čeznuo za njima.

***Vraćam se tebi, Boko moja
Ti rodni kraju moj,
Jer ti si meni k'o svaka majka
Najdraža u srcu mom***

Priredili:
**Dijana Milošević
i Tripo Schubert**

Večeras Boka, rodni zavičaj Vicka Nikolića, ima čast otrgnuti od zaborava ime čovjeka koji je sa snovima o Boki koračao i stvarao cijeli svoj život, ime odanog sina Boke za kojom je čeznuo i čije je ljepote sanjao i u času svoga odlaska. U znak zahvale i sjećanja na velikog pjesnika i glazbenika i njegova djela posvećena Boki Hrvatsko građansko društvo Crne Gore posvetilo je ovu večer nedavno preminulom

sinu ovoga kamena i mora bokeljskog - Vicku Nikoliću.

Vicko Nikolić ostaje da živi u našim sjećanjima, u svakom šumu mora naše Boke i u pjesmama koje će se pamti ti i pjevati“, rekla je na početku autorica programa Dijana Milošević, dopredsjednica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore.

U programu poetsko-glazbene večeri sudjelovali su mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“, članovi Amaterskog kazališta HGD CG „Petar Tomas“, zbor Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“, zbor Muzičke škole „Vida Matjan“, dječji sastav „Leptirići“, HKD „Tomislav“ i folklorni ansambl „Nikola Đurković“,

a kao gosti programa bili su dječji tamburaški orkestar - KUD „Eugen Kumičić“ iz Križišća.

Čarobnim svijetom bokeljske poezije i glazbe vodili su prisutne Maja Grgurović, Jakov Bulajić i Antonio Grgurović. Program je koncipiran na osnovi tekstova iz knjige „Boka kotorska u pjesmi, slici i sjećanju“ autora Vicka Nikolića, koja je tiskana u Zagrebu, a nakladnik je bilo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore.

Recitalom „Čarobna Boka“ u izvedbi Irine Bulajić i pjesmom zbora Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“ dirigentice Vesne Ivanović, koju je pratio mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ pod ravnanjem prof.

Iva Brajaka, započela je večer glazbe i poezije u znak sjećanja na velikoga glazbenika i pjesnika.

Neizmijerna je tuga kojom je Vicko Nikolić napustio svoj rodni kraj, ali svu svoju tugu i čežnju pretakao je u glazbu i poeziju, onako kako samo to duša bokeljska zna. Koliko nostalgije može stati u malo riječi prikazali su stihovima pjesme „Moj zavičaj“ Marija Plamenac i Milica Popović.

Za glazbenikom su ostale riječi i djela posvećena Boki kojima je oživljavao svoje uspomene i gradio tu neraskidivu vezu s rodnom Bokom. Sve njegove težnje stale su u poznate riječi pjesme „Vraćam se tebi, Boko moja“ koju je izve-

la Petra Bulajić, a prekrasne note Vickove glazbe dočarali su nam mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ i zbor Muzičke škole „Vida Matijan“ iz Kotora.

Pamtit će zavičaj svog pjesnika, a pjesmama njegovim učiti će se naša djeca kako se voli Boka. „Predivno Jadransko more“ još jedno je djelo prožeto čežnjom i željom za dodirima svoga rodnog kraja - Boke. Marija Plamenac dočarala je sliku predivnoga Jadranskog mora Vicka Nikolića, kako ga je pjesnik doživljavao.

Svoj naklon dao je Vicko i skrivenim tajnama bokeških kala čijom tminom se stoljećima pomalaju vječne ljubavi. Ovu tematiku Vickovih skladbi prikazao je Dječji sastav „Leptirići“ izvedbom pjesama „Da nije bilo one škure kale“ i „Mornaru nevjerni“.

Tuga odlaska iz rodnog kraja oslikana je u pjesmi „Boko moja“ koju je izvela Milica Popović.

Mila Boka ne zaboravlja svoje sinove. Voli ih i čuva u sjećanjima i prenosi kulturne tradicije na mlade generacije.

Neodvojiv dio bokeljske kulturne baštine je i folklor ovoga kraja. Folklorni ansambl „Nikola Đurković“ splotom bokeljskih igara dočarao je sliku Boke kakvu je glazbenik nosio u srcu.

Ovu večer sjećanja na Vicka Nikolića darivali su svojom glazbom i gosti iz Križišća.

Poklon večeri u čast Vicka Nikolića i poklon svojoj voditeljici Antici Rempešić, rođenoj u Boki, čije nostalgично srce vječno nosi miris i okus svoga rodnog kraja, kao i svim sinovima i kćerima Boke u dalekom svijetu, dali su Dječji tamburaški orkestar Kulturno-umjetničkog društva „Eugen Kumičić“ skladbama: „Maslina je neobrana“, „Tamburaška“ i „Serenada“, kojim je ravnao Gordan Slabi.

KUD „Eugen Kumičić“ iz Križišća

Vicko Nikolić napustio je davne 1961. godine Boku doselivši se u Zagreb, ali ni u jednom trenutku svoga života njegove misli nisu otišle iz njegovoga rodnog kraja. S Bokom u srcu za-
u-
vijek prije dvije godine u veljači napustio je i Boku i Zagreb i sve svoje voljene, ostavljajući značajan trag svoga življenja na ponos i slavu i državi Hrvatskoj i Crnoj Gori.

Vraćao se pjesnik uvijek srcem i dušom voljenoj Boki. Opjevao je i veličao svaki kamen svoga rodnog kraja, uzdizao čarobnu ljepotu i mirise Boke i s nostalgijom tiho čeznuo za njima. Nikada Vicko Nikolić nije ostavio ni zaboravio Boku. Vraćao se pjesnik bajkovitom zaljevu u svakom trenutku svog života i darivao joj svoja najbolja ostvarenja.

Volio je Vicko svoj rodni kraj i srcem i perom. Ovjekovječio je svoju ljubav stihovima i glazbom ostavljajući rodnom kraju sva svoja djela. Govorio je u svojim stihovima:

„Svaki čovjek iz svoga djetinjstva
Nosi nešto što najviše voli,
S time živi, u tome uživa
I ne može tome da odoli.
Tako i ja volim nešto lijepo,
Nešto lijepo što je uvijek moje,
Nešto što je iz mog zavičaja,
Uvijek lijepe drage Boke moje.

***

Zaboravit nikad neću rodno mjesto moje,
Oca, majku, tebe Boko i sve što je tvoje.
Još su svježe uspomene iz mog rodnog kraja,
Još me vuku iste želje moga zavičaja.”

Vicko Nikolić pjevač, glazbenik, skladatelj, član Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809, istraživač narodnog blaga i zaljubljenik u Boku kotorsku, rodio se 1933. godine u Gornjoj Lastvi. Pjevati je počeo već u najranijem djetinjstvu, a ljubav prema pjesmi, posebno dalmatinskoj, prenijela mu je majka koja je bila rodom sa Šolte. S 15 godina počeo je svirati gitaru, zatim havajsku gitaru, nakon čega se počeo intenzivnije baviti pjevanjem u klapama te sviranjem i pjevanjem u raznim plesnim orkestrima.

U Zagreb, u kojem je živio do smrti, doselio se 1961. godine. Tamo je nastavio glazbeno obrazovanje te zasnova-
o-
radni odnos u zagrebačkoj Operi, u kojoj je pjevao do mirovine 1993. U navedenom razdoblju sudjelovao je u više od 200 opernih i drugih glazbenih scenskih djela, a surađivao je i s najpoznatijim svjetskim opernim solistima, redateljima i dirigentima,

Rodna kuća Vicka Nikolića

kao što su Herbert von Karajan, Lovro Matačić i mnogi drugi.

Pjevao je i u mješovitom pjevačkom zboru Kulturno-umjetničkog društva „Bratstvo“ iz Tivta. Sredinom šezdesetih godina seli se u Šibenik, gdje je honorarno pjevao u tamošnjoj opereti, u KUD-u „Miro Višić“, nekoliko klapa, učio svirati klarinet i saksofon i počeo skladati za dječje komade - „Psić i mačkica“ i „Čiča Tomina koliba“.

Pjesme Vicka Nikolića o Boki plod su njegova dugogodišnjeg i svestranog bavljenja glazbom, uspomena iz djetinjstva i mladosti, sjećanja, razmišljanja i nostalgije prema Boki, kojoj se u mislima uvijek vraćao.

Tekstove za određeni broj pjesama napisali su: Maja Perfiljeva, Stijepo Mijović Kočan, Vladimir Krsnik i Stela Levanić.

Većinu tekstova napisao je sam pjesnik, a tekstove svih pjesama je i uglazbio. Poznate su njegove izvedbe s dugogodišnjom članicom zagrebačke Opere Ljiljanom Budičin.

Sve pjesme Vicko je namijenio svim Bokeljima i prijateljima Boke, gdje god oni bili. „Svatko će u njima naći nešto lijepo, a u nekima i dio sebe“, govorio je Vicko Nikolić o svojim djelima.

Vicko Nikolić

Gostovanje KUD-a „Eugen Kumičić“ iz Križišća

Križišće, maleno naselje općine Kraljevice, smješteno je na ulazu u Vinodolsku kotlinu. U ovome mirnom domaćinskom naselju živi i radi više od 30 godina Antica Rempešić, koja vodi KUD „Eugen Kumičić“ nastojeći očuvati tradicionalnu glazbu ovog područja. Za svoj dugogodišnji rad na njegovanju tradicije svog kraja Antica Rempešić dobila je i Nagradu Grada Kraljevice za životno djelo. Antica Rempešić, ili u Križišću poznatija kao teta Tonći, rođena u Boki, jedna je od mnogih koji u svom srcu nose uspomene i čežnju na svoj rodni kraj.

Zvuci tamburice u Križišću njeguju se već 130 godina, a posljednjih 30 zahvaljujući prije svega trudu i entuzijazmu predsjednice Antice Rempešić, kao i svih mještana koji pridonose da i danas tamburice u Križišću sviraju u ritmu ljubavi i mladosti.

U lipnju 2015. godine, u povodu proslave blagdana

Na tvrđavi San Giovanni

Presvetog Srca Isusovog, u Križišću je gostovao mandolinski orkestar „Tripo Tomas“. Program je organiziran uz potporu Tajništva za kulturu i Turističke zajednice grada Kraljevice.

U uzvratni posjet doputovala je mnogobrojna ekipa iz Križišća u Kotor 24. 6. 2016. godine. Predstavnici domaćina Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore-Kotor: Grgo Petrović, Joško Katelan, Dominika Katelan, Jasmina Pejović, Ivo Brajak i Tripo Schubert, potrudili su

se da djeci i članovima KUD-a „Eugen Kumičić“ učine boravak u Boki što ugodnijim.

Istog dana na večer održan je koncert u bašti hotela „Mimoza“ u Tivtu, a nakon koncerta šetnjom u kompleksu Porto Montenegro dočaran je tivatski „Monte Karlo“.

Sutradan je gostima upriličen brodićem „Dir po Boki“ te su tom prigodom upoznali povijest Dobrote, Perasta, Stoliva, Prčanja i Mula, a posjetili su i svetište „Gospe od Škrpjela“.

Nakon večernjeg nastupa na Omažu poznatom bokeljskom glazbeniku Vicku Nikoliću gosti su uživali i u noćnom životu u staroj gradskoj jezgri Kotora.

U nedjelju je organiziran izlet na vrh San Giovanni - tvrđave Sv. Ivana, nakon toga su sudjelovali na misnom slavlju u katedrali sv. Tripuna, a nakon mise, uz voditelja Turističke organizacije, razgledali su kulturne i sakralne spomenike grada Kotora.

Uz poruku da naši susreti postanu tradicionalni ispratili smo mnogobrojnu ekipu na dugi put do Istre.

Posjet Gospi od Škrpjela

**U GALERIJI SOLIDARNOSTI U KOTORU PREDSTAVLJENA JE
27. LIPNJA KNJIGA „HRVATSKI TRAGOVİ U SVIJETU“, AUTORICE
BRANKE BEZIĆ FILIPOVIĆ, VODITELJICE ODJELA HMI-JA U
SPLITU.**

Tragovi Hrvata u svijetu

Primjetan kulturni trag naših ljudi, nerijetko visokih estetskih dosega, autorica je pronašla putujući mnogobrojnim državama svijeta, od Aljaske do Ognjene zemlje, juga Afrike do Australije i Novoga Zelanda, ali i diljem europskog susjedstva.

Priredio:
Tripo Schubert

U rukopisu knjige pod naslovom „Hrvatski tragovi u svijetu“ autorice Branke Bezić Filipović uvršteni su i opisani povijesni izvori o našim migrantskim stvaralačkim ličnostima, vidljivi u kulturnim krajobrazima na raznim meridijanima i paralelama u inozemstvu. Susrećemo ih u imenima ulica stranih gradova, gradskih četvrti, nazivima palača, mostova, imenima institucija, spomen-parkovima, filatelističkim i numizmatičkim zbirkama, grobljima, ali i nazivima prirodnih ljepota: živopisnih brežuljaka i čarobnih rijeka...

Knjiga se sastoji od četiri cjeline koje su nenametljivo i pregledno naslovljene – Europa, Južna Amerika, Sjeverna Amerika i Oceanija – a koje

prate geografske pokazatelje hrvatskih tradicionalnih migrantskih ruta s mnoštvom fotografija snimljenih na šezdesetak autentičnih lokaliteta od Sjevernoga do Južnoga pola.

Budući da Hrvati i građani hrvatskoga podrijetla žive stoljećima integrirani u zemljama raznih kulturnih obilježja i ostvaruju primjetne stvaralačke tragove na tim geografskim širinama, logičan je interes Matičine djelatnice za hrvatskom dionicom u tim multietničkim i multikulturnim mozaicima udaljenih kontinenata.

Knjiga je namijenjena svima koje zanima pozicija hrvatskoga iseljništva našega doba, a slavi običnog čovjeka koji je imao dovoljno znatiželje i hrabrosti krenuti ususret novim horizontima i drukčijim kulturama.

„Pred nama je vrijedan nakladnički projekt o hrvatskim tragovima u svijetu na čijim stranicama ima tisuće i tisuće dosad neobrađenih i manje poznatih činjenica iz naše kulturne, društvene, pa i političke povijesti koja se stvarala u iseljništvu gotovo od sredine drugog tisućljeća do naših dana. Riječ je o povijesnoj građi koja će imati dvjaku težinu: s jedne strane ona će predstavljati javnosti nepoznate tragove vezane uz hrvatske migrante, a s druge pak strane komentari istraživačice toliko su sadržajni da pružaju svojevrsni kulturološki presjek kroz iseljeničku povijest koji je nedostajući segment naše ukupne nacionalne i kulturne povijesti. Uz sve

to, ova studija neizravno upućuje i na potrebu sustavnijega ubaštinjavanja hrvatskih kulturnih tragova diljem svijeta. Isto tako, ova Bezićkina studija izvorno je osmišljeno autorско djelo i kao takvo ne samo koristan vodič zainteresiranome stručnom krugu, nego i doprinos poznavanju čega sve zapravo ima o hrvatskom iseljništvu, a čega često nismo svjesni u mjeri u kojoj bito bilo potrebno. Autorica Branka Bezić Filipović proniknula je u srž problematike kojom je zaokupljena na stranicama svoje knjige, u mnoge zamršene odnose u multietničkim sredinama drugih kontinenata, stoga će knjiga u mnogim segmentima, vjerujemo, ostvariti kvalitetan doprinos namijenjen stručnjacima, ali i najširoj čitalačkoj publici. Knjiga je iznimno pregledna te ima i metodološku dosljednost, kao i mnoštvo fotografija te mnoge druge atribucije koje će joj u koncepcijskom, misaonom i svakom drugom pogledu osigurati ono mjesto koje joj oče-

kivano pripada. Knjiga sadrži više stotina fotografija koje svjedoče o autentičnosti opisanih hrvatskih tragova u četrdesetak zemalja“, rekla je u uvodniku prof. Vesna Kukavica.

Na predstavljanju knjige Ingrid Poljanić, prof. književnosti, rekla je uz ostalo: „Branka je putnik s misijom. Putuje sa zadatkom i da istražuje tragove Hrvata u svijetu. Njeni tekstovi su sažeti, ali daju sve informacije, pa čak daju šansu da netko o tim temama može kasnije pisati opširnije jer je navedena i bogata bibliografija.“

Branka Bezić Filipović, autorica knjige, govorila je projektirajući film kojim je slikovito prikazala dio onoga što je vidjela, srela i razgovarala tijekom svojih putovanja mnogobrojnim državama svijeta, od Aljaske do Ognjene zemlje, juga Afrike do Australije i Novoga Zelanda, ali i diljem europskog susjedstva, iznoseći mnoštvo zanimljivih trenutaka s tih putovanja. Ono što je bilo osobito zanimljivo posjetiteljima je podatak da u Arizoni, u mjestu Globe, postoji ulica KOTOR!

U glazbenom dijelu prezentacije nastupio je mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“ poklanjajući Branki dvije skladbe s posebnim razlogom jer je upravo Branka donatorskim koncertom u Splitu osigurala prve instrumente u vrijeme osnivanja orkestra.

U PODGORICI JE 27. SVIBNJA 2016. GODINE ORGANIZIRAN OKRUGLI STOL NA TEMU „KULTURNE RAZNOLIKOSTI CRNE GORE - NASLJEDSTVO KOJE NAS OBOGAĆUJE“.

Kulturne raznolikosti koje nas obogaćuju

U povodu obilježavanja desetogodišnjice obnove državne nezavisnosti Crne Gore, a kao doprinos važnosti dijaloga i razmjeni stručnih mišljenja o stupnju prihvatanja kulturne raznolikosti u Crnoj Gori, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava organiziralo je okrugli stol na temu „Kulturne raznolikosti Crne Gore - nasljedstvo koje nas obogaćuje“.

Priredio:
Tripo Schubert

Okrugli stol, koji su otvorili ministar Suad Numanović i ministar Pavle Goranović, bio je odlična prilika da se razmijene primjeri dobre prakse i iskustva iz područja koje ima veliki značaj za multikulturnu i multietničku Crnu Goru.

Multikulturalizam, odnosno različitost kultura, predstavlja osnovu naših zajedničkih snaga i očuvanje naše zajedničke kulturne baštine te je jedan od osnovnih segmenata očuvanja ukupnoga nacionalnog identiteta.

Poštovanje ljudskih prava općenito te dodatno manjinskih prava jasan je preduvjet za razvoj demokracije i društva u cjelini. Ne može se govoriti o demokraciji niti o slobodi i pravdi ako nema punog poštovanja različitosti. Ustav Crne Gore, kao

najviši pravni akt, daje pravnu osnovu za promoviranje, jačanje i unapređenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda i potvrđuje obvezu Crne Gore da poštuje međunarodni standard u tom kontekstu.

Položaj i ostvarivanje prava nacionalnih manjina nije samo stvar pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih za-

jednica, nego i većine. I jedni i drugi, u onim sredinama u kojima predstavljaju većinu, mogu učiti jedni od drugih, preispituju svoje kulturološke obrasce, vrijednosne sustave i koriste sve prednosti koje im omogućuje bogatstvo jezika, kultura i običaja.

Jedna od poruka s okruglog stola upravo je u tom kontekstu da trebamo učiti jedni od

drugih i jedni o drugima kako bismo postigli puno razumijevanje i poštovanje svih građana/ki jednako.

U diskusiji su sudjelovali predstavnici/e manjinskih nacionalnih savjeta, Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina, Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore, Odbora za ljudska prava u Skupštini Crne Gore i civilnog sektora.

Razgovaralo se o postignutim mjerljivim rezultatima koji se odnose na područje zaštite i unapređenja prava i sloboda pripadnika/ca manjinskih naroda od obnove državne nezavisnosti Crne Gore. Činjenica da su samu obnovu nezavisnosti bezrezervno podržali manjinski narodi izrazito je značajna za svaki daljnji razvoj u ovom području. To je činjenica koja Crnu Goru izdvaja od svih zemalja u regiji.

Na okruglom stolu o kulturnoj raznolikosti u Crnoj Gori predstavljen je smisao kulture kao sredstva za izgradnju mostova između ljudi i naroda te postavljeno pitanje kako dalje učvrstiti temelje multikulture i multietničke Crne Gore u sljedećem razdoblju. U vezi s tim konstatirano je da je prostorno mala Crna Gora dovoljan prostor za sve njezine raznolikosti.

U institucionalnom okviru zaštite prava i sloboda manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica značajnu ulogu ostvaruju Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina i Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore. Također, vrlo značajnu ulogu u očuvanju kulturnog i jezičnog identiteta manjinskih naroda imaju i manjinski nacionalni savjeti u Crnoj Gori koji svojim aktivnostima nastoje očuvati i obogatiti kulturnu baštinu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

U ime Hrvatskoga nacionalnog Vijeća i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore na okruglom stolu govorio je

Marin Čaveliš. Uz ostalo, on je rekao da kada se pomisli na Hrvate Crne Gore prva asocijacija je Boka kotorska jer u tom zaljevu živi većina autohtonih Hrvata. Kada se govori o kulturi i kulturnoj ostavštini u tom području Marin je podsjetio da ona predstavlja više od polovice ukupne kulturne baštine Crne Gore. Naglasio je da je ta kulturna baština nerazdvojiva od duhovne kršćanske ostavštine i da se najveći dio toga kulturnog blaga na tom području nalazi u velikom broju katoličkih crkava. Također je spomenuo i značajnu ostavštinu u kulturi i arhitekturi Crne Gore koju su ostavili došljaci iz Hrvatske: likovna ostvarenja Vlahu Bukovca i građevinska ostvarenja Josipa Silovića Slade.

„Hrvati u Crnoj Gori su prostore na kojima su živjeli i žive obilježili prepoznatljivim kulturnim spomenicima. Nema mnogo junaka i bitaka, ali se zato ponosimo duhovnošću i kulturom svojih predaka. Kulturno blago koje je hrvatski narod unio u sveukupnu kulturu Crne Gore je historijska poveznica s Europom i europskom kulturom, što potvrđuje da je Crna Gora dio njihovog kulturnog prostora“, rekao je Čaveliš.

Hrvatsko nacionalno vijeće i sve nevladine udruge hrvatske zajednice prepoznale su značaj očuvanja kulturnog i jezičnog identiteta. Zato ulažu velike napore u promociju i prezentaciju bogatoga kulturnog naslijeđa kao faktora prepoznatljivosti hrvatskog naroda u Crnoj Gori. Nastava hrvatskog jezika i kulture, koja se provodi u Tivtu i Kotoru već dvanaest godina, tiskanje časopisa „Hrvatski glasnik“, rad elektroničkog medija radija DUX samo su neke od aktivnosti u tom smjeru koje je Čaveliš nabrojio. Uz to, ove institucije trude se da uz pomoć kulture grade mostove između Hrvata i Crnogoraca, a također i između Hrvatske i Crne Gore.

„Dakle, hrvatska zajednica u Crnoj Gori, osim što ima bogatu kulturnu baštinu, svojom aktivnošću nastoji je sačuvati i obogatiti. Jedino tako, kulturnom prepoznatljivošću možemo opstati kao narod i sačuvati svoj identitet, a istovremeno biti koristan dio kulturne zajednice Crne Gore. S druge strane očekujemo da Crna Gora to prepozna kao svoje bogatstvo i omogućiti nam očuvanje kulturne posebnosti. Utapanjem naše kulture i kulturne posebnosti u crnogorsku kulturu najviše bi izgubila Crna Gora“, završio je izlaganje Čaveliš.

Na kraju rada okruglog stola doneseni su sljedeći zaključci:

Na okruglom stolu predloženo je da se razmisli o donošenju novoga strateškog dokumenta manjinske politike koji bi uveo institucionalnu zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u kontekstu zaštite njihovih kulturnih dobara.

Ljudska prava prožimaju sveobuhvatnu politiku te je u tom kontekstu potrebno dodatno zalaganje na punoj integraciji pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u cilju daljnje zaštite kulturnog, jezičnog i svakog drugog identiteta, i u taj proces aktivno uključiti sve zainteresirane aktere.

Potrebno je jačati obrazovanje i opću informiranost o kulturnoj raznolikosti u Crnoj Gori, u cilju smanjenja predrasuda i stereotipa, a kako bi se smanjivala etnička distanca.

Potrebno je raditi na dosljednom provođenju zakonodavnog okvira iz područja zaštite i unapređenja prava i sloboda manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Intenzivirati rad na principu afirmativne akcije prilikom zapošljavanja u tijelima državne i lokalne samouprave.

Umjetnik posebnog senzibiliteta

Zoran Petrušić

„Ja kao slikar ne moram i nije nužno da budem prisutan na otvorenju vlastite izložbe jer na kraju krajeva dolazite da vidite moja djela, a ne mene. Moja igra time je u galeriji završila...”

Razgovor vodila:
Marina Dulović, prof.

Iako je rođen u Titogradu, prve godine djetinjstva i odrastanja vežu ga za Risan, gdje se prije par godina vratio kao brod koji je tražio i našao svoju mirnu luku i svoj ambijent koji je nosio u duši. Za mnoge mještane on je naš Zoran koji riba na ponti ispod manastira Banja, omiljen i tih čovjek. Za one koji ga bolje poznaju čovjek pun duha, vedar i uvijek spreman za šalu iako ponekad ironično i na svoj račun. Za likovnu kritiku on je umjetnik posebnog senzibiliteta na čijim djelima dominiraju likovi iz realnog svijeta povezani u nadrealnom i imaginarnom. U povodu njegove

posljednje samostalne izložbe ovog proljeća u Perastu likovna kritičarka Aleksandra Simunović zapisala je sljedeće: „Njegovi radovi podsjećaju na neku bajku ili san s ličnostima iz realnosti predstavljene u nadrealnom. U njima se ogleda ono što većina ljudi, iz nekog svog razloga, ne vidi. Na njegovima djelima uočljiva je nit koja ga povezuje s umjetnicima s početka XX. vijeka čije slike izgledaju kao stripovi. Zoran slike stvara u zanosu koji je proizvod stanja u kom počinje da slika jedan predmet ili lik, a tokom rada ga poveže s nekim ili nečim drugim, prethodno možda već viđenim i stvara misterioznu sliku koja odražava iracionalni proces

povezivanja senzibiliteta tih likova s nekim događajem...”

Završio je FLU na Cetinju u klasi prof. Dragana Karadžića. Dobitnik je nagrade za slikarstvo na Podgoričkom salonu 1998. i 2014. godine, Oktobarskom salonu na Cetinju 2009. i na natječaju Kotorski vizuelni umjetnici 2014. godine. Član je Udruženja likovnih umjetnika Crne Gore.

Vi i Vaš kolega Milutin Obradović, slikar iz Bijelog Polja, imali ste čast da svoje radove nedavno predstavite u talijanskom gradu Cremona. Mediji su prenijeli da je riječ o „planetarnoj izložbi“ u palači Rocca Sforzesca. Jeste li zadovoljni Vašim za-

I saved the world today (51.5cm x 36cm) drawing

jedničkim nastupom i kakva iskustva nosite iz Italije?

Izložba se zapravo održala u Soncinu, gradiću pokraj Cremona, koji bi se, barem u kulturno-historijskom aspektu, mogao usporediti s našim Perastom. Sama izložba održana je u velebnoj tvrđavi iz 1493. godine, koja zajedno s jedinstvenim sedmokatnim crkvenim tornjem dominira mjestom. Sudjelovalo je 12 umjetnika s tri kontinenta, a na poziv Pola Cabezasa, poznatoga galerista iz New Yorka. Što se dojmova tiče, svaki komentar bi bio suvišan, neke stvari ne možete opisati riječima, jednostavno ih treba doživjeti. Ja sam naravno iskoristio priliku i obišao nekoliko gradova na sjeveru Italije te lijepo napunio baterije. Samo

da do sljedećeg 'punjenja' ne prođe vječnost.

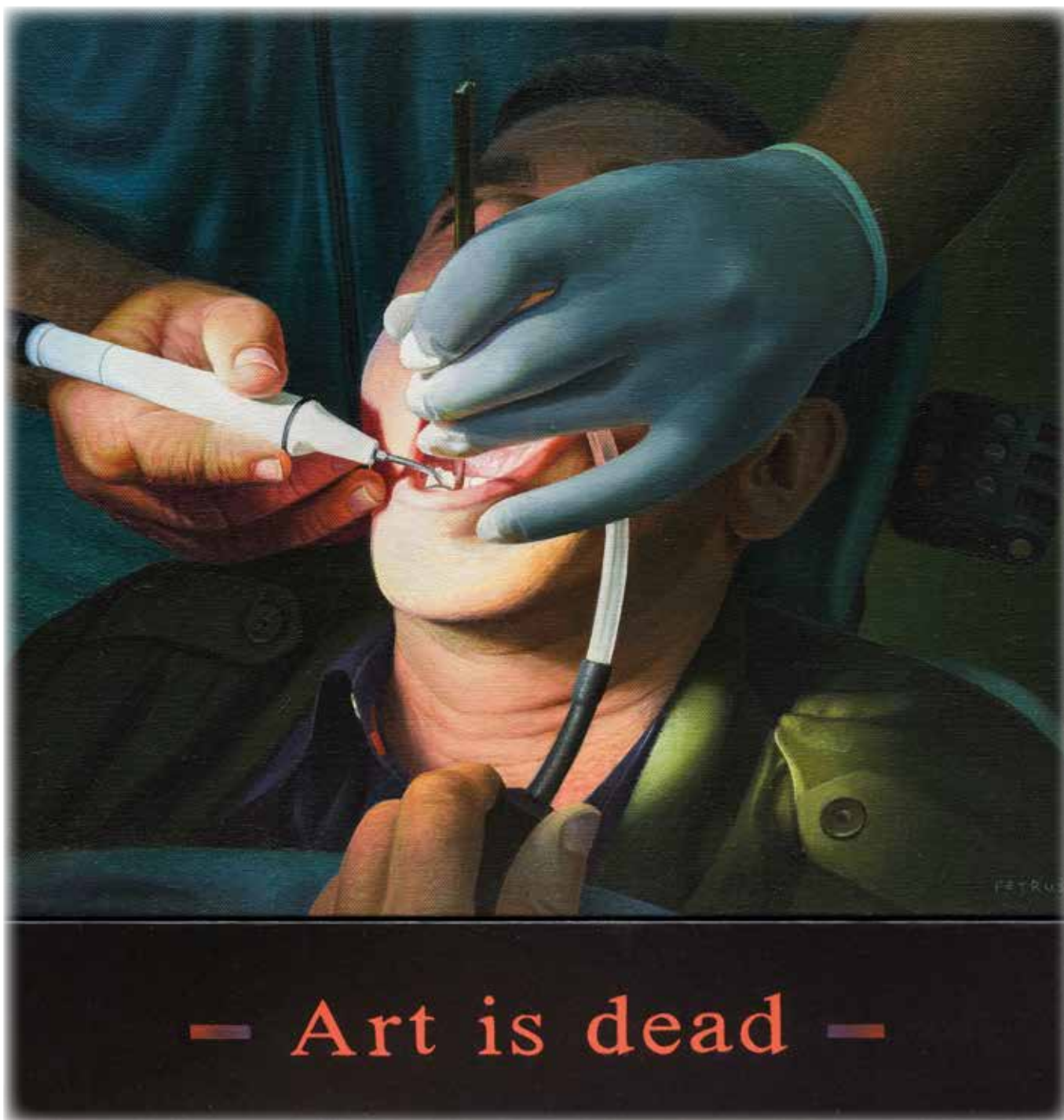
Svaka izložba je značajna kako za publiku tako i za samog umjetnika. Imate li u galerijskom prostoru, među kritičarima i poklonicima umjetnosti, u trenutku kada svoju umjetnost dijelite s drugima različit osjećaj prema svom djelu, drukčiji nego kada ste sami u ateljeu? Može li se izlaganje umjetničkog djela te vrste usporediti s izvođenjem umjetničke muzike u koncertnim prostorima, kada muzičar također ima odgovornost prema publici i osjećaj dijeljenja umjetnosti i svog umijeća?

To su dva osjećaja koja se ne daju usporediti. U ateljeu ste sami sa sobom, svojim mi-

slima, jedna vrsta meditacije, ali istodobno i vrlo burne introspekcije. Ja tijekom stvaranja često psujem, galamim, svađam se sa samim sobom. Srećom, doma su navikli na to, više ni ne obraćaju pažnju. Onog momenta kada završim neki komad, on već živi nekim svojim (čitaj tuđim) životom. A to sve opet, u onom završnom djelu, nema veze s izvođenjem umjetničke muzike u koncertnom prostoru. Zamislite plakat na kojem stoji obavijest da će se nekog određenog datuma održati koncert Nigela Kennedyja u Kotoru, ali bez njegove prisutnosti. Ljubitelji muzike moći će uživati u njegovoj muzici preko CD-a. Ja kao slikar ne moram i nije nužno da budem prisutan na otvorenju vlastite izložbe jer na kraju krajeva dolazite da

INTERNATIONAL ART SHOW CASTELO
DE SONCINO - ROCCA SFORESKA- ITALY

SAY!!! (64cmx60cm) oil on canvas

vidite moja djela, a ne mene. Moja igra time je u galeriji završila, Kennedyjeva u koncertnoj dvorani tek počinje.

Je li biti samostalan umjetnik privilegij u smislu radnog vremena, kolektivnog rada, putovanja do posla i sl.

ili je to životni rizik kao hodanje po rubu visokog zida?

Kao i sve u životu, pa još kada živite u maloj, a siromašnoj zemlji, rizik je to i veći. Status samostalnog umjetnika svakako daje punu slobodu po nekim pitanjima, ali vam istodobno

tu istu uzima kao neku vrstu kompenzacije. Još ako ste apolitični kao što sam ja, osuđeni ste da nosite jedan od najvećih smrtnih grijehova u Crnoj Gori. Primjera radi, 14. lipnja tekuće godine dobio sam poziv da sudjelujem na vrlo značajnoj izložbi u Parizu krajem lip-

UNTITLED FOR NOW, drawing

nja te iste godine. Matematički rečeno, 70% je da ću izlagati na ovoj izložbi, 100% da neću. Pa budite apolitični! A ja bih zaista bio sretan da osim sebe prezentiram i svoju zemlju.

Kakav je Vaš kreativni motiv? Radite li svakog dana ili imate neko vrijeme kada Vam „ne ide od ruke“? Muzičari kažu da jedan dan bez dodira svog instrumenta predstavlja prazninu. Imate li takav osjećaj i vrijedi li to i za vas likovne umjetnike?

Jednim dijelom sam Vam dao odgovor na prethodno postavljeno pitanje. Da biste uopće bili u situaciji da radite svaki dan, morate imati normalnu i prihvatljivu financijsku sigurnost, što u mom slučaju nije slučaj. Ali čak i da je tako, ne bih radio svaki dan. Ja sam slikar, a ne violinist koji, ako ništa drugo, mora voditi računa o motorici i pokretljivosti svojih ruku. Mislim da je u pitanju prevelika glorifikacija samog čina stvaranja kod vizualnih umjetnika. Može

se stvarati i svakog dana, a da pri tome ne držite kist u ruci i sjedite ispred svog štafelaja.

Kada krenete raditi neko novo djelo, imate li na početku kompletnu ideju ili Vas vrijeme nosi kroz stvaranje? Mogu li nekada detalji odvući pažnju od ukupnog djela, cjelovitosti slike i time joj promijeniti strukturu i misao?

Teme koje mene zaokupljaju nisu površne i ugodne za oko. Osnovnu ideju vodilju imam,

to jest „problem“ s kojim ću se boriti. Kao i u pravoj borbi, nikada ne znate točno na kakvu ćete prepreku naići i kako ćete je u danom trenutku riješiti. Jer bez te unutrašnje borbe koju konstantno vodite sa samim sobom mislim da bi sam čin stvaranja bio dehumaniziran. Da ste me pitali imam li kolateralne štete, ne bih Vam sa sigurnošću znao odgovoriti.

Poznati slikar Petar Omčikus rekao je da su slikarstvo i muzika dvije najsličnije vrste umjetnosti – „ista stvar, samo su sredstva različita“. Koja je Vama omiljena vrsta umjetnosti?

Koliko su slične, toliko su i različite. Ja kao slikar dao bih izvjesnu prednost muzici, sportskim žargonom rečeno na kratke i brze dionice. Ništa kao muzika ne može vas tako dići u visine, izazvati najjače emocije, od istinske sreće pa do najveće tuge. U maratonu, tu prednost definitivno dajem slikarstvu.

Iako ste rođeni u Titogradu, veći dio djetinjstva ste provekli u Risnu, gdje i sada živite. Naš zajednički prijatelj, poznati redatelj dokumentarnih filmova, također Rišnjani Vladimir Perović jednom prilikom rekao je da kada snima u Crnoj Gori najveću inspiraciju nalazi u kršu i kamenu gdje je živio do svoje šeste godine, u razdoblju kada čovjek stvara svoje prve slike svijeta. Je li geografski pejzaž risanskog zaljeva, more i ljepota Boke kotorske za Vas inspiracija, trajni pravac i mjesto izražavanja?

To su stvari o kojima ne treba nešto posebno promišljati i

razglabati. Kao što ne razmišljate o disanju. Dok to radite, živi ste. A dok ste živi, htjeli to ili ne, nosit ćete slike svog djetinjstva do kraja života. Još ako se bavite umjetnošću, te slike će isplivati na površinu u ovom ili onom obliku.

U Vašem radu smjenjuju se crteži i boje – način pripovijedanja, Vašeg izraza i sposobnosti da sve što postoji pretočite na platno. Ljudsko oko to vidi, prepozna, vrednuje i uživa u takvim djelima. Kakav je Vaš sud o sve popularnijim novim stilovima, instalacijama i performansima? Je li ljudski vijek kratak da bi čovjek tijekom svog života sagledao kvalitetu i prihvatio nove pravce i vrste umjetnosti? Koliko je potrebno biti avangardan ili educiran modernim stilovima za tako nešto?

Sve dok imate svoje JA oslobođeno sujete i predrasuda, možete reći da je umjetnost vaš način života. Naravno, morate živjeti „svoje vrijeme“. Problem je u tome što to isto vrijeme prosto leti takvom brzinom da čak nemate mogućnost da na miru sagledate mnoge stvari. I tada postoji velika vjerojatnost da vas proguta i samelje ako nesmotreno upadnete u „mašinu“. Žalosno je da neki tzv. moderni izrazi nisu rođeni u glavama samih umjetnika, već su to umjesto njih odradili razni kritičari i etablirani umovi raznih profila. Parafrazirat ću veliku Marinu Abramović koja kaže da svaki pravi umjetnik ne obraća pažnju na aktualne pravce i stilove. Ja osobno poštuju kvalitetu kada je prepoznam, a u kojemu mediju je obrađena, najmanje je bitno. Forsiranje bilo čega na užtrb

onog drugog, ili bolje rečeno drukčijeg, to već predstavlja problem o kojem bi se dalo naveliko i naširoko raspravljati. Ali to ipak nije moj posao, energiju čuvam za neke puno kreativnije stvari.

Poznato je, ali i priznato da je Crna Gora zemlja slikara. Je li crnogorska likovna scena danas „živa“?

Živa je, naravno, ali često zna i preživljavati. Postoje vrlo plodni i kreativni umjetnici u Crnoj Gori, ali im jednostavno 'kvadratura' naše zemlje predstavlja autističnu atmosferu i okruženje. U jednom trenutku vam dosadi da izlažete po domaćim galerijama i, bez uvrede, gledate jedna te ista lica na otvorenjima izložbi. Da bi naša likovna scena bila još življa, da ne bi imala jedan larpurlartiistički karakter, nužno je da se predstavite i u inozemstvu. A tu se, prema logici stvari, otvaraju mnoga pitanja koja mogu biti prilično neugodnog karaktera. Dok sve ovo pišem, istodobno i ribam, pa ne bih htio pokvariti gušt.

U Risnu ste poznati kao strastveni ribar. Je li to jedan od razloga što ste ponovno na pontama i uvalama svoga djetinjstva?

To je samo jedan od razloga. Amerikanci bi to nazvali „extra money“, ali u mom slučaju se misli u prenesenom značenju jer količine koje ulovim su za kućnu upotrebu, nikako nisu za prodaju. Radi se o jednom velikom zadovoljstvu koje me ispunjava i daje duhovni mir. Ponekad je to čak ispred stvaranja umjetničkih djela. Izgleda da lagano starim.

TIVĆANI OBILJEŽAVAJU 125 GODINA
PRVOG ORKESTRA U TOM GRADU I RADA ČOVJEKA KOJI JE PRVI
MUZIČKI OBRAZOVAO STANOVNIKE

Stoljeće i četvrt orkestra Antona Žeželjića

Orkestar Antona Žeželjića

Piše:
Siniša Luković

Centar za kulturu Tivat priredio je sredinom svibnja sjajnu izložbu posvećenu 125. godišnjici utemeljenja prvoga ovdašnjega muzičkog sastava – orkestra

profesora Antona Žeželjića, osnovanog daleke 1891. godine.

Ovaj orkestar, nastao u tada manje-više ruralnom Tivtu, koji je uz upravo osnovani Pomorski arsenal Ratne mornarice Austro-Ugarske tek počinjao dobivati prve urbane

konture, bio je od iznimnog značaj za muzičko prosvjećivanje Tivćana i kasniji razvoj organizirane muzičke djelatnosti u tom gradu. Aktualni predsjednik Glazbeno-prosvjetnog društva „Tivat“ – Gradske muzike, osnovane 1909. godine, Boris Lanceroti i član GPD-a,

U tadašnjem ruralnom Tivtu čiji su stanovnici većinom i dalje živjeli od maslinarstva, vinogradarstva i ribarstva i u kojem je zanatstvo u novom Arsenalu bilo tek u povojima „dogodila se“ muzika za koju je najzaslužniji Antun Žeželjić, vrstan intelektualac i pedagog.

producent u Centru za kulturu Tivat, prof. Neven Staničić, najzaslužniji su za skupljanje oskudnih, ali vrlo vrijednih detalja o uvjetima pod kojima se krajem 19. stoljeća u Tivtu počela razvijati organizirana muzička djelatnost. Svi ti podaci kao osobu najzaslužniju za popularizaciju javnog muziciranja u Tivtu imenuju profesora Antona Žeželjića koji je 1890. bio učitelj u ovdašnjoj osnovnoj školi. O samom Žeželjiću nema puno drugih podataka osim da je rođen u Risnu 1869. i da te umro 1957. u Zagrebu te da je bio strastveni violinist, svirajući na violini izrađenoj 1881. godine u Češkoj, a koja se i danas čuva u porodici njegovog unuka Antona, koji živi na Prčanju.

„Po svemu sudeći, Žeželjić je od samog početka svog učiteljovanja u Tivtu dijelio svoje muzičke sklonosti i sviranje na violini, kako s učenicima, tako i sa starijim mještanima. To se pokazalo veoma produktivnim i inspirativnim za cijelu zajednicu jer već 1891. godine Žeželjiću

uspijeva da zajedno s mještanima formira orkestar koji je brojio jedanaest mladića. Bio je to impresivan rezultat koji je u Tivtu prihvaćen s oduševljenjem“, kaže Neven Staničić. O kakvom je zapravo pothvatu riječ pokazuje činjenica da su Tivat krajem 19. st. činila četiri zaseoka na jugozapadnim padinama Vrmca – Peani, Đurđevo Brdo, Donji Kantun (današnji Tripovići) i Točilo (današnji Petkovići), dok su se u pribalnom području nalazile tzv. kontije – ljetnikovci i imanja kotorskih, peraških i prčanjskih plemića s tek ponekom kućicom za kmetove koji

su radili na tim posjedima. U tadašnjem ruralnom Tivtu čiji su stanovnici većinom i dalje živjeli od maslinarstva, vinogradarstva i ribarstva i u kojem je zanatstvo u novom Arsenalu bilo tek u povojima „dogodila se“ muzika za koju je najzaslužniji Antun Žeželjić, vrstan intelektualac i pedagog. Njemu i njegovoj supruzi Ani Luković-Žeželjić treba zahvaliti i za prvu tivatsku Muzičku školu, čije postojanje pedantna austro-ugarska državna statistika bilježi 1900. godine kada je Tivat imao 977 kuća i 3.701 stanovnika. Muzička škola nalazila se u sklopu tadašnje Pučke (Osnovne) škole koja je bila smještena u kući Goluba, u Donjem Kantunu. Škola je imala muško i žensko odjeljenje čije su učenike supružnici Žeželjić učili osnovama muzike, pjevanja i sviranja na instrumentima.

Inače, prvi tivatski orkestar Antuna Žeželjića, uz njegovog osnivača, činili su i Šime K. Krstović, Mato B. Sindik, Krsto M. Petković, Đuro G. Petković, Đuro P. Staničić, Ivo Petković, Ilija K. Staničić, Anto P. Stani-

Anton i Ana Žeželjić

čić, Jozo I. Petković, Ilija Sindik i Šime K. Staničić.

„Orkestar je nastupao na crkvenim svečanostima, raznim večerima, svadbama i serenadama. Djelovao je 12 godina, a po svemu sudeći trajanje mu nije omogućilo i bolje uslove za rad jer je zbog nedostaka materijalnih sredstava, kako nalazimo u literaturi, orkestar prestao da postoji 1903. godine“, kaže Staničić dodajući da je na to utjecala i činjenica da su supružnici Žeželjić tih godina službom premješteni za učitelje u Perast.

Pod utjecajem pionira organiziranoga tivatskog muziciranja, profesora Antona Žeželjića, već 1906. nastaje novi, Tamburaški orkestar „Starčević“.

„Bila je to prva i neposredna reakcija najmlađih članova dotadašnjega Žeželjićevog orkestra. Šime Krstov Staničić, popularni Šimeta, uz pomoć Ilije Tripa Sindika formirao je tamburaški orkestar od osam članova. Nastupali su na narodnim i crkvenim svečanostima, međutim ne zadugo jer je orkestar već 1909. godine prestao s radom zbog, kako se u literaturi navodi, malih prihoda i drugih teškoća koje su ga pratile“, ističe Staničić. Prestankom rada Tamburaškog orkestra „Starčević“ nije prestao i entuzijazam Tivačan za muzikom koji dobiva nove, puno ozbiljnije organizacijske forme jer Šime Krstović i Ilija Sindik kreću u avanturu osnivanja gradske limene glazbe za što su, uz nesebičnu pomoć Filipa Tripovog Vuksanovića tada dobili i potporu Općinskog vijeća Tivta i komandog kadra 91. puka austro-ugarske vojske koji je tada bio stacioniran u Tivtu i imao svoju pukovsku vojnu muziku.

„Uticaj i pristustvo 91. austrougarske regimente i njihovog duvačkog orkestra, konačno i povremeno gostovanje

Tamburaški orkestar Starčević

kotorske Gradske muzike u Tivtu, iz relativno intimnih krugova, potrebu za muzikom u ovom gradu izvode na otvorenom, uz masu i masovnost, ka manifestovanju moći

i uticaja. Podrška Opštinskog vijeća i konade 91. regimente inicijatorima ideje osnivanja Gradske muzike Tivta obezbjedili su i prvog kapelnika, Čeha Josipa Blažeka, prostor za rad

Muzika 91. austrougarske regimente u Tivtu

u ondašnjem karantinu na Pakovu gdje je uređena vježbaona za muzičare. Šile su se uniforme, a novi instrumenti naručeni su u Češkoj. Gradska muzika – Glazbeno-prosvjetno društvo „Tivat“, osnovano je, dakle, 1909. godine, a prvi svoj javni nastup imalo je 1911., prilikom svečanog dočeka u Tivtu austrijskog nadvojvode Fridriha“, objašnjava Staničić genezu nastanka tivatske Gradske muzike koja i danas radi.

Inače, na razmeđu dvaju stoljeća u Tivtu su djelovali i Glazbeno društvo „Sloga“, osnovano 1897., na čijem je čelu bio također Šime Krstović, kao i Hrvatsko glazbeno-prosvjetno društvo „Starčević“ kojem je predsjednik bio konte Petar Luković i imalo je 47 članova. U arhivi tivatskog Centra za kulturu sačuvana je

Gradska muzika Tivat 30-tih godina 20. stoljeća

pozivnica „Tamburaša hrvatskoga glazbeno-prosvjetnog društva Starčević“ na „Sjajnu zabavu s maskiranim plesom za 19. veljače 1912.“ godine,

ali se ne zna više detalja o daljnjoj sudbini tog društva, kao i spomenutoga Glazbenog društva „Sloga“.

ŠIMETA SPASIO INSTRUMENTE GPD-a U PRVOME SVJETSKOM RATU

Osim što je kao vrlo agilan muzičar bio zaslužan za osnivanje nekoliko orkestra i Gradske muzike Tivta, Šime Staničić - Šimeta ostao je zapamćen i kao netko tko je spasio instrumente GPD-a Tivat od zle sudbine da budu pretopljeni za izradu municije krajem Prvoga svjetskog rata. Naime, austro-ugarske vlasti su zbog kroničnog nedostatka pojedinih ruda krajem rata naredili civilnom stanovništvu da državi predaju sve predmete od bronce i drugih obojenih metala, računajući posuđe, čak i crkvena zvana, za izradu čahura za municiju. Šime Staničić je, oglašujući se o mogućnost da bude najstrožije kažnjen, zapakirao sve instrumente Gradske muzike i sakrio ih na šufit (potkrovlje) svoje kuće da sačekaju kraj rata i spašeni dožive novi početak muzike u Tivtu.

Šime K. Staničić Šimeta

RADOJE MILIĆ

Priredio:
Joško Katelan

U ovom broju predstavljamo Kotoranina Radoja Milića i njegovo fotografsko djelo. Radoje je rođen 1973. godine u Kotoru, gdje i danas živi. Završio je studije u SAD-u, gdje je studirao Business Management na Point Park Univerzitetu u Pittsburgu (1993-1997). Fotografijom se počinje baviti od 1998. god. za vrijeme svojih studija u Engleskoj, gdje je studirao Multimedijске sisteme na Anglia Polytechnic Univerzitetu u Chelmsford-u.

Nakon završenih studija, 2002. god. Vraća se u svoj rodni grad Kotor, gdje od samog

početka, svoj opus posvećuje životu na ulicama, sportskim događajima, kao i kulturnim manifestacijama u Boki i Kotoru. Pored stalnog posla na poziciji senior analitičara u „Jugopetrol“ AD, Podgorica, Radoje radi kao slobodni i nezavisni fotograf i snimatelj. Podjednako istražuje i bavi se umjetničkom, event i komercijalnom fotografijom, kao i video produkcijom. Potaknut ljubavlju prema svome gradu, njegov rad pokazuje interes za najrazličitije teme društva, događaje, ljude, kroz video i fotografiju. Angažiran je kao foto-reporter na različitim revijama i kulturnim manifestacijama kao što su Kotor Art (2004-2012), Internacionalna smotra

Njegova foto i video kamera je objektivni i neprimjetan promatrač lokalne stvarnosti

mode (2012-2015), karnevali za djecu i odrasle, Bokeljska noć, doček Nove godine u Kotoru, kao i razni koncerti.

Od 2006-2012. god. postaje oficijelni fotograf vaterpolo kluba „Primorac“, te prati Final Four turnire u Rijeci i Napulju (Italija). Za svoj rad, 2011. god., Radoje dobiva priznanje od općine Kotor za najuspješnijeg sportskog fotoreportera u 2011. godini. Fotografije su mu objavljivanje po svim vodećim domaćim i ex-Ju press agencijama, magazinima i web portalima kao što su, Vijesti, Pobjeda, Arena/Sportski magazin, Dan, Dnevne novine, Svet, Explorer in-flight magazine, Informer, Večernje Novosti, Sportski žurnal, Cro waterpolo, LEN waterpolo savez i dr. Njegove su fotografije također korištene za naslovnice i ilustracije mnogih knjiga, brošura, plakata, billboard-a, kao i drugih oblika vizualnih predstavljanja. U januaru 2013., Radoje također postaje jedan od suvlasnika KotorTV (www.kotor.tv), Web TV portala,

koji pokriva glavne kulturne, sportske i informativne događaje u Boki kotorskoj.

U svojim fotografijama, Radoje fascinira svojom sposobnošću da iz svakog ljudskog bića izvuče nešto najbolje, da uvijek veći važne trenutke vezane za svoj grad, njegovu ljepotu, prirodu, ljude, i posjeti- oce, slaveći tradiciju i kulturu drevnoga grada. Njegova foto i video kamera je objektivni i neprimjetan promatrač lokalne stvarnosti, koji dokumentira duh, historiju, i život grada, ukazujući na probleme, izazove, kao i uspjehe i ljepotu svojega kraja.

Kako je Radoje veoma cijenjen za njegov rad na polju sportske fotografije, kao dopunu ovog članka donosimo neke korisne savjete za sve oni koji namjeravaju baviti se ovom izuzetno zanimljivom oblasti.

Fotografiranje akcije i sporta vrlo je zabavan izazov. Važno je postaviti aparat tako da uhvatite oštre, detaljne fotografije pune uzbuđenja i drame. Ključna stvar je pravilno postaviti aparat prije početka događaja da bi se mogli koncentrirati na akciju, a ne na postavke. Evo nekoliko koraka koji garantiraju uspjeh: 1. Koristite brzu brzinu zatvarača. Brzina zatvarača je najbitnija stvar za fotografiranje akcije. Ako je niste postavili dovoljno brzo dobit ćete mutne i razočaravajuće fotografije tako da niti Photoshop neće pomoći. Krenite tako da aparat stavite na prioritet zatvarača (shutter priority) mode i odaberete brzinu zatvarača 1/500 djelića sekunde. To bi bio dobar početak i dovoljno je brz za većinu akcije i sporta. Ako je moguće, snimite nekoliko fotografija prije početka događaja da bi vidjeli kako su oštre. Ako to nije moguće, povremeno provjeravajte kakve su vam fotografije. Ako uočite da su mutne, povećajte brzinu zatvarača. Za brze

sportove kao utrke automobila morat ćete brzinu zatvarača podesiti čak na 1/1000 djelića sekunde. 2. Otvorite blendu. Da bi dobili veće brzine zatvarača koje su vam potrebne, otvorite blendu što je više moguće. Ako imate brzi objektiv (kao f/2.8 ili f/4.0 kakve imaju profesionalni sportski foto- grafi), tada vjerojatno nećete morati do kraja otvarati blendu. Međutim, ako koristite jeftinije objektivne s maksimalnim otvorom blende f/5.6 ili manje, morat ćete otvoriti blendu čim je više moguće da bi dobili čim više svjetlosti. To će vam naročito pomoći kad fotografirate u zatvorenim prostorima gdje zna biti loše osvijetljeno. Dok koristite objektiv za zumiranje vuče vas da čim više približite objekt fotografiranja i dolazi do problema jer je objektiv najviše zatvoren pri kraju zumiranja. Bolje je da objektiv postavite na sredinu zumiranja da bi napravili neki kompromis između zumiranja i puštanja dovoljno svjetlosti. Dodatna korist korištenja većeg otvora blende je plitka dubina fokusa. To zamućuje pozadinu i dovodi veću pažnju na igrača i stvara efektniju fotografiju. 3. Povećajte ISO. Kako koristite brzu brzinu zatvarača, vaš aparat vjerojatno neće dobro izložiti scenu čak ni sa do kraja otvorenom blendom. Ako imate takav slučaj trebali biste povećati ISO osjetljivost. Probajte koristiti čim manju ISO vrijednost, ali biti će situacije kad ćete ISO povećati i više nego biste htjeli. Ovo je frustrirajuće ali zapamtite – bolje je imati fotografiju sa šumovima nego mutnu fotografiju. 4. Burst mode. Po definiciji, akcija i sport znači brzo kretanje, i može biti da je teško pratiti fotoaparatom. Koristite kontinuirano snimanje (burst mode) da bi fotografirali čim više fotografija u sekundi. Tako imate veće šanse snimi-

ti super fotografiju. Imajte na umu da kontinuirano snimanje brže puni memoriju nego individualni snimci, pa si osigurajte dovoljno prostora. Ako vam ponestaje prostor izbrišite neke fotografije koje nisu dobro ispale. 5. Fotografirajte u JPEG-u. Možda će vas iznenaditi ovaj savjet – uostalom, za većinu fotografiranja generalno je prihvaćeno da ćete dobiti kvalitetnije fotografije u RAW formatu koji dozvoljava više poštovanja i post-produkcije. Međutim, kod fotografiranja sporta i akcije najbitnija je brzina. Korištenje JPEG formata omogućit će vam da snimate više fotografija u sekundi u burst mode-u i da pospremite više fotografija na memorijsku karticu. Kvaliteta neće biti tako dobra kao da fotografirate u RAW-u, ali imate veće šanse dobiti „ubojiti hitac“. 6. Podesite fokusiranje. Fokusiranje objekata koji se brzo kreću može biti „zeznuto“ pa je potrebno podesiti aparat da bude čim precizniji i da možete brzo reagirati. Krenimo tako da promijenimo fokusiranje sa više točaka na jednu točku, i to onu u sredini. Sada će vaš aparat fokusirati samo u sredini i neće se truditi da većina fotografije bude oštra. To je brže i možete točnije navoditi što se fokusira, bez nagađanja aparata. Vaš aparat će vjerojatno koristiti fokusiranje „one shot“ gdje sa pola pritiska na okidač definirate gdje će zaključati fokus. Problem je što se vaš objekt može pomaknuti prije nego ga uhvatite. Umjesto toga postavite kontinuirano fokusiranje („AI Servo“ kod Canonovih aparata) koji stalno hvata fokus i tako vaš objekt ostaje oštar cijelo vrijeme.

Ove korisne savjete preuzeli smo sa web-stranice www.fotkaj.net. Sretno!

Bogate trpeze na 12. festivalu „Žućenica fest“

Organizacija žena i Radio Tivat 18. lipnja na Trgu od kulture u Tivtu održali su 12. po redu međunarodni kulturno-gastronomski festival „Žućenica fest“.

U ime organizatora Festivala nazočnima se obratio Mašo Čekić, koji je pozdravio sve nazočne i predstavio sudionike manifestacije.

Na manifestaciji su sudjelovali: Kolo srpskih sestara, Radio Tivat, NVO Harlekin iz Donje Lastve, Luštica Bay, Organizacija žena Risan, Organizacija žena Tivat, Hrvatska građanska inicijativa, Aktiv žena Socijaldemokrata, Bokeški Forum, Sportsko-ribarsko društvo Pagar, Buregdžinica Ass, restoran Bura Bura, Vodena kočija, NVO Ruke iz Herceg Novog, Fakultet za mediteranske studije.

Gradonačelnica Tivta dr. Snežana Matijević pohvalila je Organizaciju žena Tivat na čelu s Blaženkom Vučurović. „Svojim radom čine Tivat prepoznatljiv po žućenici, po dobroj energiji, po ovoj originalnoj ideji, koja nas svake godine iznova okuplja. Moje prisustvo neka bude znak podrške Žućenica festu i svemu što vrijedne žene Tivta rade. Organizatorima želim dugovječnu i uspješnu ma-

nifestaciju, a posjetiocima da uživaju u izloženim dakonijama“, rekla je Matijević.

Na štandovima je bilo izloženo više od 250 jela od žućenice, što je privuklo veliki broj posjetitelja koji su uživali u bogatim delicijama, od salata, kiflica, rolata, pita, bureka pa od ribe do slatkih jela.

„Do ideje nije teško doći gdje su vrijedne i kreativne žene, to se vrlo brzo dogovori tako da smo imali zajedničke dogovore što će ko da napravi i bilo je tu zaista raznih stvari, od specijalnih pita, salata s bakalarom, pirea od cvekle, kuglica sa sirom i žućenicom, od slatkog i slanog, pa toč od mesa s makarulima... Za nekih 15-20 minuta sve je planulo, što znači da je bilo dobro“, izjavila je za Dux Radio prof. Ružica Lazarević, koja je bila za štandom Hrvatske građanske inicijative.

Feštu je uveličalo Glazbeno-prosvjetno društvo Tivat, kao i uvijek zanimljivi KUD Boka, a pravu malu feštu napravio je VIS Exodusi izvevši poznate dalmatinske i mediteranske pjesme. Na manifestaciji su sudjelovale i plesne grupe Bellisima i Enigma, kao i vokalni solisti Muzičke škole.

Izvor: Radio Dux

Dar Zagrebu Na Zrinjvcu je 12. 6. 2016. održan DAN NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA.

Unatoč kišnim i pljuskovitim prognozama, program je ipak održan u ugodnom vremenu, svečano i veselo, a bilo je i dosta naših sugrađanki i sugrađana, kao i turista. Bilo bi ih i više jer nacionalne manjine u Gradu Zagrebu žele upravo ovakvom javnom svečanošću pokazati da pripadaju ovome gradu. Na žalost, opet je izostala primjerena medijska najava, čime se ponavlja višegodišnja pogreška i veliki propust da zagrebačka i hrvatska javnost sudjeluje u ovakvim lijepim susretima. Nije to program lokalnog karaktera i upitnih umjetničkih dometa, već poseban događaj vrhunske kvalitete i lijepih emocija, i te kako potreban u svakom vremenu, a pogotovo današnjem.

Program je uspješno vodila Karmela Vukov Colić. Prisutnima su se zatim obratili: Dušan Mišković, predsjednik Koordinacije nacionalnih manjina Grada Zagreba, Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine i Milan Bandić, gradonačelnik Grada Zagreba. Istaknuli su zadovoljstvo pravnim i stvarnim položajem nacionalnih manjina u Gradu Zagrebu, a njihova obraćanja nisu bila tek prigodničarska, već s osvrtnom na učinjeno i ono što nas čeka, kao i na ukupnu društveno-ekonomsku situaciju te status i daljnji rad nacionalnih manjina.

Grad Zagreb ima osamnaest nacionalnih manjina, a programom su se predstavile: albanska, bošnjačka, bugarska, crnogorska, češka, mađarska, makedonska, njemačka, poljska, romska, rusinska, ruska, slovačka, slovenska, ukrajinska i talijanska.

Crnogorska nacionalna manjina predstavila se izvedbom tradicijskih crnogorskih pjesama: Gledala sam s Koma plava, Tekla voda na valove i Što se mala uobrazi, u izvedbi mješovitog pjevačkog zbora „Montenegro“ Zagreb. Uvodno, uz taktove pjesme Pod onom, pod onom gorom zelenom izveden je dio tradicionalnoga crnogorskog kola. A crnogorska trpeza? Priganice i sir, proja, pršut i sir, razne pite i pitice, kroštule, baklave, hur-

mašice, vino Vranac, lovor i ružmarin koji se dijelio svima...

A nacionalne trpeze? Doslovce su se rušile od slatkih i slanih jela, bezbrojnih kolača, vina izvornog podrijetla... Počastili smo dostojno Zagrepčanke i Zagrepčane kao i turiste, kojima je sve bilo slasno.

Na Zrinjvcu je tako održan lijep događaj koji nadilazi folklornu manifestaciju, bio je to DAR Zagrebu njegovih nacionalnih manjina, uz dio bogatog stvaralaštva koji su rado podijelili svima prisutnima. Valjda će jednom ponovno doći vrijeme da javni i ostali mediji prepoznaju i prikažu ovaj program koji im se nudi „na tanjuru“!

Milanka Bulatović

Povijesno hodočašće franjevaca kapucina Herceg Novom i Kotoru

U organizaciji dviju provincija franjevaca kapucina – Venecijanske i Hrvatske, te svetišta sv. Leopolda Mandića u Padovi, oko stotinjak štovatelja sv. Leopolda dana 15. lipnja 2016. posjetilo je njegov rodni grad Herceg Novi. Posebnost ovog hodočašća koji možemo smatrati povijesnim događajem za Herceg Novi i Kotorsku biskupiju ogleda se u činjenici da je među hodočasnicima bilo trideset pet kapucina, subraće sv. Leopolda, što je zacijelo najveći broj franjevaca kapucina u posljednjih nekoliko desetljeća koji je posjetio župu u kojoj su kapucini Venecijanske provincije djelovali do prvih godina dvadesetog stoljeća.

Uz glasnu zvonjavu župne crkve, hodočasnike je dočekaو kotorski biskup, mons. Ilija Janjić, koji je predslavio euharistiju u župnoj crkvi sv. Jeronima u kojoj je prije 150. godina sv. Leopold primio milost krštenja. U propovijedi koju je na talijanskome jeziku prevodio fra Jure Šarčević, provincijal Hrvatske kapucinske provincije, biskup je iskazao svoju radost zbog tako velikog broja posvećenih osoba i štovatelja sv. Leopolda. Biskup je potaknuo okupljene redovnike da po primjeru sv. Leopolda budu radosni navjestitelji Božje riječi i djelitelji sakramenata u svijetu koji se sve više udaljava od Boga. «Mi smo dužni vratiti sve udaljene Bogu, a to možemo učiniti samo ako posjedujemo nutarnju autentičnost vjere i poziva, ako zajedno sa sv. Pavlom možemo za sebe reći da Krist živi u nama.» Biskup je nadalje upozorio osobe posvećena života da se ne smiju umoriti od službe sakramenata, osobito sv. ispovijedi koja je u zapadnom svijetu sve više zapostavljena. «Nije dovoljno samo pomoći nekom da se obrati, nego mu treba pomoći da nastavi rast i izgradnju u vjeri, a to je moguće samo pružanjem duhovnog vodstva i pratnje. Nikad ne smijemo do-

pustiti da naše djelovanje okalja lice Kristovo, lice Crkve.» Govoreći o sv. Leopoldu, biskup Janjić je rekao da je mjesna Crkva ponosna na svog sveca, ponosna što je upravo tu rođen i što je tu proveo svoje djetinjstvo. Drugi razlog ponosa je taj što je sv. Leopold odabran za suzaštitnika Godine Milosrđa. Također, nastavio je biskup, i vjernici Padove trebaju biti podjednako ponosni što je sv. Leopold upravo u njihovoj sredini živio i svetački djelovao. Na kraju propovijedi biskup je sve okupljene pozvao da se nadahnjuju na primjeru sv. Leopolda te zazvao njegov zagovor kako bi svi mogli iskreno i autentično živjeti svoj kršćanski poziv.

U koncelecijaciji su bili kapucini Venecijanske i Hrvatske provincije, kao i provincijali fra Roberto Genuin i fra Jure Šarčević, fra Flaviano Gusella, rektor svetišta sv. Leopolda u Padovi. Pjevanje je pod misnim slavljem animirao hercegnovski župni zbor, a tijekom cjelivanja relikvije koje je uslijedilo nakon blagoslova talijanski hodočasnici pjevali su himnu sv. Leopoldu. Nakon završetka misnog slavlja hodočasnici su se uputili u kratki posjet do rodne kuće sv. Leopolda te su nastavili svoje hodočašće prema središtu biskupije, gradu Kotoru.

Ovo važno hodočašće u sklopu proslave 150. obljetnice rođenja sv. Leopolda popraćeno je s ne-skrivenim oduševljenjem domaćih vjernika, kao i velikim zanimanjem građana i turista, te je učvrstilo nadu da će se u sljedećoj godini ostvariti želja vjernika Kotorske biskupije da tijelo sv. Leopolda bude izloženo štovanju i u njegovome rodnom kraju.

Kotorska biskupija
Fotografije: Mato Dabović

Izložba slika i crteža "Trenutak dominacije" Mine Radović

Izložba slika Mine Radović otvorena je posljednjeg dana u lipnju u Galeriji solidarnosti u kotorskom Starom gradu.

Postav pod nazivom "Trenutak dominacije" čine dvadesetčetiri rada u tehnikama - akril na platnu, pastel i crtež.

Prisutne je u ime organizatora najprije pozdravila historičarka umjetnosti Marija Mihaliček, a izložbu je otvorio književnik Miraš Martinović. On je istaknuo da je riječ o umjetnici modernog senzibiliteta koja svoje stvaralaštvo iskazuje u različitim forma-

ma. "Postavka predstavlja presjek njenog rada i njenog dosadašnjeg puta. Razvojni putevi joj tek slijede. Radovima treba pažljivo prići i gledati ih. Utisci će sigurno biti snažni, neka posebna energija s njih zrači, reflektuje se. Pred Minom stoji sjajna budućnost i veliki izazov. Njeno posvećenstvo umjetnosti daje mi za pravo da izrekнем ovaj sud, uvjeren da će ga potvrditi vrijeme i slike koje očekujem", rekao je Martinović.

U muzičkom dijelu programa sudjelovala je učenica Srednje muzičke škole "Vida Matijan", violinistkinja Bobana Tešić.

Mina Radović rođena je 1988. godine. Završila je Fakultet primijenjenih umjetnosti u Beogradu, restauraciju i konzervaciju slika kod profesora Stanka Zečevića, a s istom temom završila je master studije kod profesora Radomira Samardžića Fileta. Sada je na trećoj godini doktorskih studija Univerziteta umjetnosti u Beogradu. Članica je ULUS-a.

Radio Kotor

IZLOŽBA „CRNOGORSKA LIKOVNA SCENA KROZ VIZIJU OSAM UMJETNIKA“ U PORTO MONTENEGRU

Izložba Crnogorska savremena likovna scena kroz viziju osam umjetnika/ca otvorena je u utorak **7. lipnja** u Zbirci pomorskog nasljeđa u tivatskom Porto Montenegro.

Izložba je autorski projekt historičarke umjetnosti Žane Filipović, koji su u povodu jubileja – desetogodišnjice obnove nezavisnosti Crne Gore i tisuću godina crnogorske državnosti - organizirali Centar savremene umjetnosti Crne Gore, Ministarstvo kulture Crne Gore i kompanija Adriatic Marinas - Porto Montenegro.

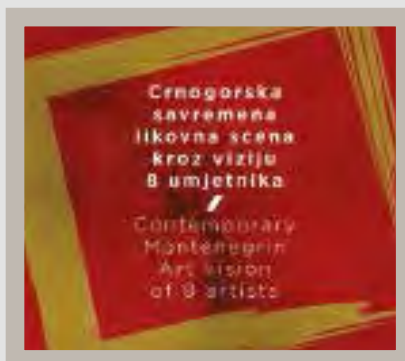
Ovaj konceptualni projekt sublimira različite likovne poetike i tehnike izražavanja crnogorskih umjetnika: Maje Šofranac, Ivanke Vane Prelević, Ratka Odalovića, Draška Dragaša, Igora Rakčevića,

Romana Đuranovića, Abaza Dizdarevića i Nenada Šoškića, i pokazatelj je visokih estetskih domena naše suvremene likovne scene.

„Umjetnička ostvarenja autora s kojima sarađujemo usklađena su s evropskim umjetničkim tokovima. To je pokazatelj da je riječ o umjetnicima koji u svojim radovima prate i primjenjuju moderne izraze, slijedeći nove orijentacije. Iako je riječ o raznorodnim umjetničkim diskursima, ono što ih objedinjuje jeste izvorna, stvaralačka snaga koju uočavamo u svakom od izloženih djela, bilo da se radi o klasičnim slikarskim formama ili najsavremenijim vidovima umjetničkog izraza. U tom smislu i ova izložba izraz je originalnih stvaralačkih i duhovnih vizija koje čine suštinu naše savremene umjetnosti“, istaknula je historičarka umjetnosti Žana Filipović.

Crnogorska javnost i inozemna nautička klijentela imala je priliku uživati u izložbi do kraja lipnja.

Danilo Kalezić

Više od delicije: Gastronomska manifestacija posvećena kotorskoj pašti

Gastronomska manifestacija posvećena kotorskoj pašti – krempiti, održana je 4. lipnja u kafani „Dojmi“, u organizaciji Mjesne zajednice Stari grad. Ova poslastica bila je više od jednog stoljeća ne samo najtraženija delicija, već i snažna slika građanskog življenja u drevnome gradu.

„Posebno bih istakao jedan građanski kulturni način života do zemljotresa 1979. godine, kada je krempita bila obavezan desert u većini kotorskih porodica. Taj jedan građanski civilizovani način života i na ovaj način pokušava se vratiti. Smatram da u gastronomiji, ali i u drugim oblastima života, treba da afirmišemo i ističemo ono što je naše, prepoznatljivo, a uz to i vrlo kvalitetno. Prema tome, krempita kao metafora mogla bi da bude poziv za neke druge oblasti i druge aktivnosti, da se ne zaboravi ono što imamo, a imamo dobro i kvalitetno i kotorsko. Nije sramota biti lokal-patriota, pogotovo ako se ima zbog čega i radi čega“, rekao je novinar Dušan Davidović.

Predsjednica Mjesne zajednice Stari grad, Dragana Knežević, rekla je da je cilj manifestacije promocija ove delicije, njezino očuvanje i stjecanje statusa nematerijalnoga kulturnog dobra. „Cilj nam je da se krempita uvrsti na spisak nematerijalnog kulturnog blaga Crne Gore jer nisu samo ove zidine te koje treba da čuvamo, treba sačuvati sve što čini našu tradiciju“, rekla je Knežević. Ona je podsjetila da će se uskoro navršiti 100 godina od prve slastičarnice u Kotoru u kojoj je posluživana upravo ova delicija, nastala kombinacijom dvije pašte: millefoglie i sfogliata.

Danas prave kotorske pašte gotovo da nema na ugostiteljskim trpezama, ali na sreću obiteljske trpeze nezamislive su bez nje.

Za ovu manifestaciju napravljeno je 900 krempita. Za najbolju je proglašena pašta **Melite Krivokapić**. Drugo mjesto pripalo je **Branki Radenović**, a treće **Vesni Popović**.

U glazbenome dijelu programa sudjelovali su kvartet „Allegria“, klapa „Incanto“ i bend „Trio Organic“.

Izvor: Kotor TV

Župa Tivat proslavila svoj patron sv. Antu Padovanskog

Posebno svečano bilo je na večernjem euharistijskom slavlju koji je predvodio generalni tajnik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Ivo Tomašević uz mjesnog župnika don Milidraga Janjića i don Dejana Turzu, župnika u župi Sutomore.

Pozdravljajući nazočne župnik Janjić zahvalio je svima za dolazak i poželio dobrodošlicu svojim župljanima te osobito vjernicima iz drugih župa. Zahvalio je Bogu što im je, nakon što je noć ranije vladalo pravo nevrijeme, podario lijep dan te dao milost da mogu slaviti svetu misu i uteći se u zagovor sv. Antonu. Čestitao je onima koji nose ime po ovom svecu i poželio da svojim životom nasljeđuju Isusa Krista poput sv. Ante. Zahvalio je svima koji su na bilo koji način pomogli u proslavi ove svetkovine. Posebnu dobrodošlicu poželio je tajniku Tomaševiću podsjećajući da posljednjih desetak godina na blagdan sv. Antuna redovito propovijeda netko od svećenika iz Bosne i Hercegovine, od kojih je jedan u međuvremenu postao i biskup, mons. Tomo Vukšić, vojni biskup u BiH.

Vjernici su pažljivo slušali propovijed u kojoj im je mons. Tomašević približio život sv. Antuna od njegova rođenja oko 1195. godine u Lisabonu, na mjestu gdje se danas nalazi crkva posvećena njemu u čast, pa sve do njegove smrti 13. lipnja 1231. neda-leko od Padove. Istaknuo je da kršćani i danas trebaju, poput sv. Antuna u to doba, biti svjesni da je najvažnije biti Božji odupirući se pozivu svijeta koji nerijetko odvodi čovjeka od Boga. Izrazio je radost da su se okupili mnogobrojni vjernici te ih potaknuo da što češće dolaze u svoju lijepu crkvu na misna slavlja, a osobito nedjeljom. Pozvao ih je da uvijek imaju otvoreno srce i uho da čuju i poslušaju Isusa Krista, nebeskog učitelja koji ih uči o svemu što je najvažnije i na zemlji i na nebu, a o kojem je sv. An-

tun tako divno govorio. Potaknuo ih je da, poput sv. Antuna, po primjeru Isusa Kristu idu putem služenja Bogu i bližnjima, a osobito onima u potrebi. „Bog nas poziva da čujemo riječ koja život daje i da po toj riječi živimo. Mi smo nositelji radosti i života koji nisu utemeljeni na zemaljskosti i onome što je zemaljsko, koje nam jest potrebno, ali nije ono najvažnije. Najvažnije je proživjeti svoj život kao dijete Božje, kao čovjek Božji služeći Bogu i bližnjima poput sv. Ante Padovanskog“, poručio je tajnik Tomašević.

Na kraju svete mise župnik Janjić blagoslovio je djecu kojih je, na radost svih nazočnih, bilo više nego ranijih godina. Zatim je blagoslovio cvijeće koje su župljani ponijeli svojim domovima kao znak svoje vjere u moćni zagovor sv. Ante.

Uslijedila je svečana procesija u kojoj je nošen kip sv. Ante Padovanskog, a pjevane su prigodne pjesme u čast ovome svecu.

Vrlo lijepim pjevanjem liturgiju je obogatio župni zbor sv. Antuna.

Nakon svete mise nastavljeno je druženje na trgu ispred župne crkve s čijeg se trga pruža divan pogled na taj dio Boke kotorske.

U večernjim satima došao je i kotorski biskup mons. Ilija Janjić čestitati patron župniku don Milidragu, kao i susjedni župnik iz Donjeg Stoliva don Ivo Čorić.

Župna crkva sv. Antuna u Tivtu završena je 1734. godine, a u prezbiteriju dominira slika sv. Antuna koju je naslikao jedan talijanski slikar. Zanimljivo je da se u Tivtu nalazi i mala crkvića posvećena sv. Antunu na kojoj stoji i natpis iz 1373. godine, a u kojem se spominje i ime bosanskog kralja Tvrtka I. Uz župnu crkvu župnik Janjić sa svojim župljanima dovršava obnovu kamene župne kuće.

Izvor: www.ktabkbih.net

Pred suncem – likovni mikrokozmos Tijane Gordić

U kotorskoj Galeriji solidarnosti sredinom lipnja otvorena je izložba slika „Pred suncem” akadem-ske slikarice Tijane Gordić iz Bijelog Polja. Gordić je izlagala na desetak samostalnih izložbi u Crnoj Gori, Hrvatskoj i Francuskoj. Izložbu je otvorila historičarka umjetnosti Marija Mihaliček.

„Tijanino slikarstvo se zapamti jer je toliko osobeno. Pred njim promatrač ostaje zadivljen i zapi-tan nad tim savršenstvom egzekucije, nanosa boja i minucioznog postupka. Zaista, na prvi pogled, privučeni tehničkom zanatskom stranom, stvara-ju se asocijacije na druge medije: jednom na vez, čipku, fino tkanje ili mozaik i plitki reljef. U stva-ri radi se o pažljivom i kontrolisanom postupku slikanja akrilnim bojama, o autorkinoj vještini i velikom strpljenju. Tijana kao vezilja spokojno tka, uživajući u radosti stvaranja prizora koji su otisci njene duše i srca”, rekla je Marija Mihaliček otvarajući izložbu te dodala: „Taj mikrokozmos u kome caruje boja i svjetlo, red i sklad, rezultat je imaginacije, možda i prizivanja sjećanja na idilič-ne zavičajne krajolike. Pred suncem i pod suncem ovi lirski, a katkad i onirički pejzaži su nastanjeni fantastičnim biljkama i cvjetovima kao da poziva-ju na uživanje, potiču maštu, oplemenjuju i nude bijeg u jedan bolji i ljepši svijet. Kako zapaža Iva Korbler, u uvodnom tekstu kataloga, Tijanine slike prenose mirnoću, spokoj, ono najbolje što tradici-ja slikarstva obojenog polja danas može u jednom svojem vidu kontemplativno prenijeti na proma-

trača. Sunca su vizuelne i simbolične dominante, a njihovi užareni diskovi iskričave svjetlosti siju životvorni zlatni čarobni prah kojim je sve obavije-no. Sveprisutna simbolika sunca ovdje je metafora života i životne radosti. Na izložbi je po prvi put izložen, kao zasebna cjelina, ciklus radova malog formata izrađenih na drvetu, koji bih nazvala za-vičajnim herbarijumom, minijature s motivima bi-ljaka i cvjetova bjelopoljskih livada i mediteranske flore. Tijanine kreacije nisu signirane, a na izložbi izostaju i uobičajeni naslovi radova pa se postavka doima kao kolaž, kao fragmenati iste vizije Pred suncem.”

Tijana Gordić rođena je 1986. godine u Bijelom Polju. Diplomirala je u klasi profesora Rajka Todo-rovića Todora slikarstvo na FLU na Cetinju, gdje je na magistarskim studijama. Dobitnica je nagra-de „Milunović, Stijović, Lubarda” ULUCG, nagrade

za analitički crtež FLU Cetinje, nagrade Pri-jestonice za slikarstvo FLU Cetinje, nagrade za sliku Ekonomskog fakulteta u Podgori-ci i tri puta zaredom nagrade Bjelopoljskog likovnog proljeća. Izla-gala je u Parizu, Solu-nu, Skoplju, Betonu u Francuskoj, Bijelom Polju, Tivtu i Perastu. Tijana Gordić dobila je nagradu „Milunović, Stijović, Lubarda” za sliku „Tri kapi sunca”, koju dodjeljuje Udruže-nje likovnih umjetnika Crne Gore.

Radio Kotor

Poruke uz smijeh i sarkazam

„KoTo(R) o Kotoru“ – naziv je dokumentarne predstave kazališta zajednice, koju su uz pomoć redatelja Petra Pejakovića skupno osmislili i u kojoj sudjeluju građani/ke Kotora, a koja je 20. lipnja izvedena u prepunoj dvorani Kulturnog centra 'Nikola Đurković' u Kotoru.

Predstava je nastala kao rezultat osmomjesečnog procesnog rada nazvanog 'Pozorište o Kotoru', koji je obuhvatio više od 50 radionica (od listopada 2015. do lipnja 2016.), u kojima je sudjelovalo oko 60 građana/ki. Tematski fokusirana na posebnosti i probleme grada Kotora, utemeljena na pričama građana/ki koje reflektiraju njihov odnos prema gradu, izvedba KoTo(R) o Kotoru promovira ideju teatra kao sredstva istraživanja i kreativnog

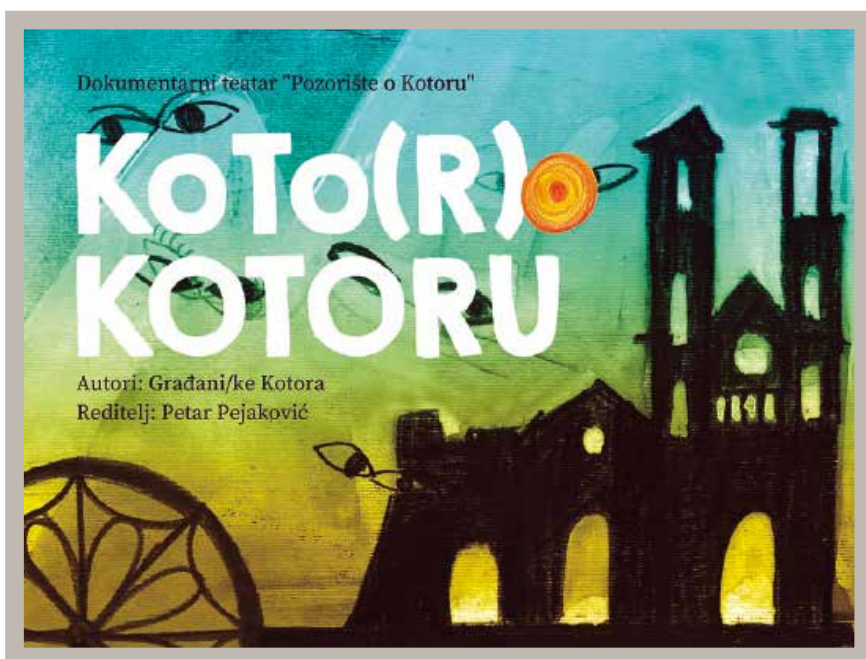

izražavanja svakog pojedinca/ke ili grupe u svrhu osobnog razvoja i društvenog angažmana.

Predstava je izazvala oduševljenje mnogobrojnih posjetitelja, a autentični kotorski govor, humor i sarkazam pridonijeli su da ovaj projekt u potpunosti uspije i zabavi sve prisutne, ali i prenese osnovnu poruku da se građani moraju uključiti u rješavanje problema grada i svojim djelovanjem ostvariti opći boljitak za sve.

Projekt Pozorište o Kotoru pokrenula je NVO Expeditio, u suradnji s kazališnim redateljem Petrom Pejakovićem, uz potporu kotorskoga Kulturnog centra 'Nikola Đurković', u sklopu širih projekata European Artizen Initiative (financiran iz EU programa 'Kreativna Europa'), kao i ACT4CITY (koji financira BAC - Balkanski program za umjetnost i kulturu).

Radio Dux

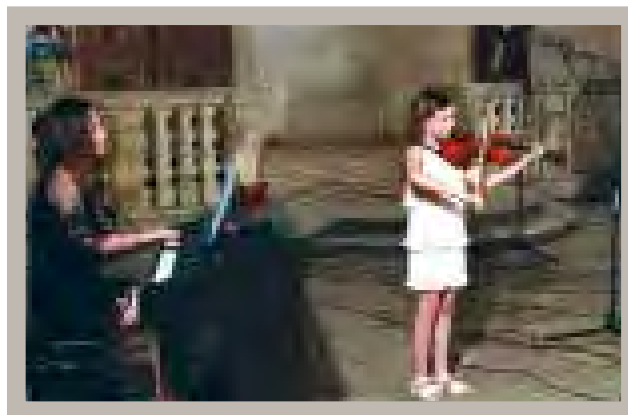
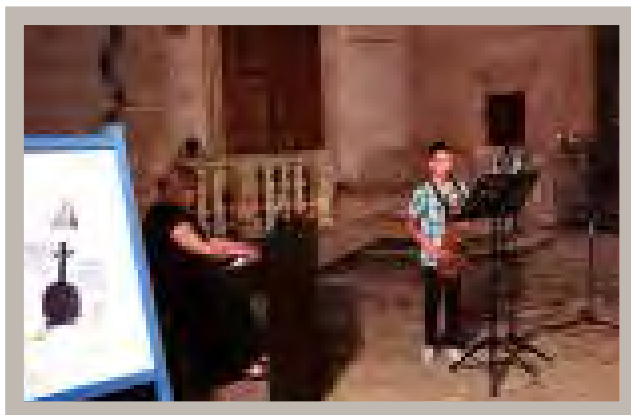
Svjetski dan muzike

Dan ljetne ravnodnevnicke 21. 6. 2016. godine obilježava se kao Svjetski dan muzike. Obilježavamo ga muzikom na najbolji mogući način, svjedočeći upravo snagu muzike da ujedini, pomiri, objasni i utješi. U Kotoru snaga muzike dobiva svoju punu afirmaciju jer ovo jest grad u kome stoljećima zajedno žive pravoslavci i katolici i svi drugi koji se u našem gradu osjećaju kao građani svijeta. Kotor sa svojom bogatom tradicijom i historijom jest dio toga velikoga kulturnoga civiliziranog svijeta i ponosno ga obogaćuje svojom ljepotom i raznovrsnošću. Zato muzika u Kotoru tako „uspjeva“, zato smo kao grad, iako nevelik, ipak iznjedrili mnogobrojne talente, ovdje su se rađale i dalje se rađaju kreativne ideje. Kotor i Boka su mjesta inspiracije i nadahnuća.

ŠOSMO „Vida Matjan“ kao institucija u kojoj kotorska djeca, kao i djeca iz okolnih općina, stječu osnovno i srednje muzičko obrazovanje bila je organizator cjelodnevnog događaja. U jutarnjim satovima na kotorskim trgovima i pjacetama čule su se izvedbe muzičkih talenata iz kotorske muzičke škole. Ovakvi spontani nastupi ujedno su i dio kotorske koncertne sezone, tako da su lijepim notama sigurno svi prisutni šarmirani.

U večernjim satima u spektakularnom ambijentalnom prostoru ispred katedrale sv. Tripuna profesori i učenici muzičke škole održali su svečani koncert, koji je obuhvatio klasičnu, umjetničku, klapsku i zbornu muziku. Sudjelovali su zborovi: Dječji zbor „Leptirići“ HKD „Tomislav“, pod dirigentskom palicom Nade Baldić, Zbor niže muzičke škole i Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, dirigent prof. Ksenija Đuričković i zbor SPD „Jedinstvo“, dirigent mr. Mihajlo Lazarević, klape „Vida Matjan“, mješovita klapa HKD „Tomislav“, ženska klapa „Bisernice Boke“, zatim profesori ŠOSMO: „Vida Matjan“ Aleksandra Maguš, Milica Lalošević, Milica Milanović, Mileva Krivokapić, Goran Ševaljević, Dejan Krivokapić, Lidija Molčanova i Ljiljana Karadžić, kao i učenici: Vjera Radulović, Filip Kovačević, Boško Tujković i Tamara Živković.

Laura Jovanović

Potpisan ugovor za izradu projekta žičare u Kotoru

Direktor Direkcije za uređenje i izgradnju Kotora Ivo Magud i izvršni direktor tvrtke Arti Future DSD Tivat Marko Gal potpisali su 23. lipnja ugovor za izradu glavnog projekta žičare Kotor - tvrđava Sveti Ivan.

Kako je rekao Gal, žičara će prema idejnom rješenju imati visinsku razliku oko 235 metara, bit će dužine od otprilike 400 do 450 metara, ovisno o poziciji gornje postave i o uvjetima koje će postaviti UNESCO. „Pozicija je, uz poštovanje kriterijuma prema smjernicama Zavoda za zaštitu spomenika, takva da će žičara biti sakrivena iza zidina kako ne bi smetala pogledu na Stari grad. Mi smo napravili idejno rješenje žičare i animacije etno sela, zidina na San Giovanniju i garažne kuće. Što se tiče ostalih projekata, obavezno uz gradnju žičare mora ići prilaz, parking i regulisanje saobraćaja u Kotoru. Sada kada smo potpisali glavni ugovor čekamo tehničke uslove na osnovu kojih ćemo moći početi da projektujemo“, dodao je on.

Prema njegovim riječima, kapacitet žičare bit će reguliran odnosno usklađen s brzinom. „Brzina vožnje će biti od tri do šest metara po sekundi. Postrojenje ima dva grozda, tri kabine gore i tri dolje - koje će raditi po sistemu vage, dok će vrijeme vožnje biti tri do pet minuta. Kapacitet kabine ćemo projektovati između 10 i 15 putnika. Interes nam je da 600 ljudi do gornjeg dijela bedema bude prevezeno za jedan sat“, objasnio je Gal.

Predsjednik Općine Kotor Aleksandar Stjepčević rekao je da će se na ovaj način javnosti otkriti još jedan skriveni dragulj – nevjerovatna ljepota, spoj mora i planine, gdje se u vremenskom intervalu od samo nekoliko minuta pruža nezaboravno

iskustvo od morske vrućine i žamora do savršenog mira i svježine zaleđa kotorskih zidina.

Direktorica Uprave za zaštitu kulturnih dobara i članica žirija za odabir najboljeg idejnog rješenja okomitog transporta do tvrđave Sveti Ivan, Anastazija Miranović, podsjetila je da je Kotor i ranije imao žičaru koja, kako je istaknula, nije bila na istoj poziciji.

„Kotor je svjetsko kulturno dobro i s tih aspekata grad treba zaštititi i paziti kako bilo koja intervencija u prostoru ne bi ugrozila njegove univerzalne vrijednosti. Kao članu žirija upravo mi je bila dodijeljena ta uloga - da posebno obratim pažnju na pomenuti segment. Naravno, kao istoričarka umjetnosti gledala sam taj estetski dio i mislim da smo našli pravo rješenje - da je pozicija i polazne i završne stranice upravo kao intervencija vrlo dobro uklopljena. Sve treba da prođe i određenu proceduru kod Uprave za zaštitu kulturnih dobara, a sve skupa će unaprijediti kvalitetu života u Kotoru, dok ćemo sa zaštitarskog aspekta i te kako voditi računa da sve bude kako treba“, rekla je Miranović.

Za izradu idejnog rješenja i glavnog projekta žičare do tvrđave Sveti Ivan Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora za ovu godinu namijenila je 400.000 eura.

www.cdm.me

27. 5. 2016.
Okrugli stol
„Kulturne raznolikosti
koje nas obogaćuju“

U povodu obilježavanja desetogodišnjice obnove državne nezavisnosti Crne Gore, a kao doprinos važnosti dijaloga i razmjeni stručnih mišljenja o stupnju prihvatanja kulturne raznolikosti u Crnoj Gori, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava organiziralo je okrugli stol na temu „Kulturne raznolikosti Crne Gore - nasljedstvo koje nas obogaćuje“. U diskusiji je sudjelovao Marin Čaveliš u ime HGD CG.

1. 6. 2016.
Posjet zračnoj luci u Dubrovniku

Direktor zračne luke „Dubrovnik“, Roko Tolić, primio je delegaciju HGD CG: Marija Brguljana, predsjednika i Tijanu Petrović, urednicu časopisa „Hrvatskoga glasnika“. U povodu 15. godišnjice Društva Brguljan mu je uručio Zahvalnicu za doprinos i potporu radu Društva. Dogovorena je daljnja suradnja i pomoć u tiskanju časopisa.

3. 6. 2016.
Posjet Aleksandre Milović
iz Bara

Na ovogodišnjoj Reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji, koja se održava u Tomislavgradu, naše Društvo predstavljat će Aleksandra Milović u barskoj narodnoj nošnji. To je bio povod za njezin posjet Društvu i razgovor s Tripom Schubertom i Danijelom Vulović, koji su Aleksandru izvijestili o detaljima nastupa i svim ostalim relevantnim informacijama. Razgovorima je prisustvovala i Tea Grgurović, prošlogodišnja sudionica Revije. Ovogodišnja treća Revija održat će se od 28. lipnja do 3. srpnja.

**10. 6. 2016.
Završetak školske godine
2015./2016. u hrvatskoj nastavi**

Uručenjem učeničkih knjižica, predstavljanjem knjige „Mic po Mic“ i prigodnim programom u koncertnoj dvorani muzičke škole „Vida Matjan“ - crkvi sv. Duha, obilježen je završetak školske godine 2015./2016. hrvatske nastave u Crnoj Gori. Bila je to prilika i da se učenici oproste od učiteljice Ane Šarčević, koja je vodila nastavu protekle četiri godine. Tom prigodom predstavnici HGD CG, kao osnivača škole na hrvatskom

jeziku, uručili su zahvalnice ravnateljima osnovnih škola u Kotoru i Tivtu, kao i profesorici Ani Šarčević za uspješno vođenje nastave u protekle četiri godine.

**15. 6. 2016.
Sastanak Uređivačkog odbora**

Sastanak Uređivačkog odbora održan je u punom sastavu. Dogovoreno je da se do kraja godine pripremi za tiskanje još pet brojeva časopisa, ovisno o tome hoće li biti osigurana potrebna financijska sredstva. Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u prvoj i drugoj raspodjeli podržao je

ovaj projekt s po 8.000,00 eura, što predstavlja polovinu potrebnih sredstava predviđenih financijskim planom za 2016. godinu. Kao i svake godine tiskat će se dva dvobroja (VII./VIII. i XI./XII.). Dogovoren je okvirni plan tema za broj 134.

**21. 6. 2016.
svjetski Dan muzike**

U organizaciji muzičke škole „Vida Matijan“, a u povodu svjetskog Dana muzike održan je koncert ispred katedrale sv. Tripuna na kojemu je, uz mnogobrojne glazbene grupe, sudjelovao i mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“.

**25. 6. 2016.
Omaž Vicku Nikoliću**

Uz prisutnost velikog broja posjetitelja iz Kotora održan je omaž Vicku Nikoliću, velikome bokeljskom glazbeniku, u dvorani Kulturnog centra „Nikola Đurković“, pod nazivom „VRAČAM SE TEBI, BOKO MOJA“.

U programu su sudjelovali:

- Amatersko kazalište HGDCG „Petar Tomas“
- Mandolinski orkestar HGDCG „Tripo Tomas“
- Dječji zbor „Leptirići“ HKD „Tomislav“
- Zbor OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“

- Zbor Muzičke škole „Vida Matjan“
- Folklorni ansambl „Nikola Đurković“

Gosti programa su dječji tamburaški orkestar - KUD „Eugen Kumičić“ iz Križišća.

27. 6. 2016. Promocija knjige „Hrvatski tragovi u svijetu“

U Galeriji solidarnosti u staroj gradskoj jezgri Kotora HGD CG je organizirao predstavljanje knjige „Hrvatski tragovi u svijetu“ autorice Branke Bezić Filipović, voditeljice

Hrvatske matice iseljenika - ogranak Split. O knjizi je govorila prof. Ingrid Poljanić, a u glazbenom dijelu sudjelovao je mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, kao poklon Branki koja je osigurala prve instrumente za ovaj orkestar.

28. 6. 2016. Otputovale sudionice Revije tradicijske odjeće

Uz prisutnost roditelja i predstavnika HGD CG Tripa Schuberta otputovale su Aleksandra Milović iz Bara, koja će se predstaviti u barskoj nošnji i njezina pratilja Rozalija Francisković iz Tivta. Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji održat će se u Tomislavgradu od 29. 6. do 3. 7. 2016. godine.

Posjet direktora Fonda za manjine HNV-u

Uredovitome godišnjem posjetu Hrvatsko-me nacionalnom vijeću Crne Gore 10. lipnja boravilo je izaslanstvo Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore na čelu s direktorom Fonda Safetom Kurtagićem. Sastanku su, uz direktora Fonda, i domaćina, predsjednika HNV-a Zvonimira Dekovića, nazočile uz ostale i direktorica Radija Dux Milena Pilastro Kovačić te djelatnica Fonda Željka Raščanin. Susret je protekao u ugodnom ozračju, a okosnicu sastanka činili su modusi daljnjega poboljšanja suradnje između Fonda i predstavnika hrvatskoga naroda u Crnoj Gori.

Reagiranje Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i Bošnjačkoga savjeta u Crnoj Gori na Europsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima Vijeća Europe dostavljeno Ministarstvu za ljudska i manjinska prava u Vladi Crne Gore

Poštovani,

na temelju pojedinih članaka ratificirane Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima Vijeća Europe od Crne Gore i Izvješća Odbora eksperata u kojima se navodi da se hrvatski i bosanski jezik ne mogu smatrati manjinskim jezicima u Crnoj Gori, Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore i Bošnjački savjet u Crnoj Gori dostavljaju reakciju i to zbog sljedećeg razloga: jezik je za hrvatski i bošnjački narod pitanje od iznimnoga značaja, štoviše pitanje je nacionalnoga identiteta, nacionalne i jezične posebnosti tih dvaju naroda u odnosu na ostale narode u Crnoj Gori te su hrvatski jezik i bosanski je-

zik upravo na temelju te činjenice u Ustavu Crne Gore, točnije u njegovoj preambuli, navedeni kao jezici u službenoj uporabi u Crnoj Gori.

Stoga nam je neprihvatljiva činjenica da bi određeni "zvanični predstavnik Ministarstva za ljudska i manjinska prava", kako je navedeno u izvješću Komiteta eksperata, u članku 1.3. stavka 21., koji čak nije naveden imenom i prezimenom, sebi mogao uzeti za pravo da svoje mišljenje da se hrvatski i bosanski jezik ne razlikuju u dovoljnoj mjeri od crnogorskoga jezika da bi se smatrali manjinskim jezicima stavlja iznad zakonskih rješenja najvišega pravnog akta neke države - njezina ustava, te zaključuje da se ratificirana povelja odnosi na alban-

ski i romski jezik u Crnoj Gori. Pritom dodajmo da crnogorski član Komiteta nije bio ni određen do 2009. godine iako je ratifikacija izvršena 3. 6. 2006. te da pripadnici manjinskih naroda nisu bili u potpunosti izviješteni o pravima i obvezama koja proizilaze iz ratificirane Povelje, niti su 2009. crnogorske vlasti pružile cjelovitu informaciju o općem lingvističkom stanju u Crnoj Gori, odnosno o teritorijalnoj rasprostranjenosti svakoga od pojedinih manjinskih jezika.

Činjenica da se pripadnici hrvatskoga, srpskoga, bošnjačkoga i crnogorskoga naroda međusobno razumiju ne smije se pretpostaviti činjenici da nije riječ o jednome istom jeziku, nego o zasebnim jezicima i zasebnim

narodima sa svojim lingvističkim i nacionalnim identitetom, kulturom i običajima. Spomenimo i da činjenica da je engleski jezik lingua franca danas u svijetu ne znači da oni koji se njime služe u svakodnevnoj komunikaciji svoj identitet ne temelje na pripadnosti drugom jezičnom i nacionalnom korpusu.

Ističemo ovom prigodom i slučaj da je, primjerice, u bivšoj Češkoslovačkoj kao službeni jezik kojim su govorili pripadnici tih obaju naroda - i Čeha i Slovaka, bio naveden češkoslovački jezik, koji je, nakon stjecanja neovisnosti i suverenosti tih dviju država, u Češkoj preimenovan u češki jezik, a u Slovačkoj u slovački jezik, unatoč činjenici da su se ta dva naroda razumjela i u zajedničkoj državi kad je taj jezik imao zajedničko ime i nazivnik. Jednostavno je takva odluka da svaki od tih dvaju naroda ima naziv za svoj jezik bila logična i jedina moguća kako bi se osnažio i osjećaj nacionalne pripadnosti tim dvama narodima.

Isti je slučaj i sa srpsko-hrvatskim odnosno hrvatsko-srpskim jezikom u bivšoj Jugoslaviji i sadašnjim republikama - Srbiji i Hrvatskoj. U Bosni i Hercegovini se, treba i to dodati, jezik kojim govore pripadnici bošnjačkoga naroda islamske vjere opet razlikuje od jezika kojim govore Srbi i Hrvati te je i naziv bosanski jezik za jezik kojim govore Bošnjaci u Bosni i Hercegovini, osim pitanja nacionalnoga identiteta, i pitanje vjerskoga identiteta, koje je neotuđivo od nacionalnoga pitanja za taj manjinski narod i u Crnoj Gori.

Smatramo bespredmetnim napominjati da je i u preambuli Povelje navedeno da je zaštita manjinskih jezika Europe, posebno imajući u vidu opasnost od njihova zatiranja i eventualnoga izumiranja, vrlo bitan

element Povelje te da se na taj način štiti i promiče i multikulturalnost i multietničnost Europe, a da to nije nikako na uštrb većinskoga naroda ili službenoga jezika u određenoj državi.

Manjinski jezici su bogatstvo Crne Gore i Europe i oni jačaju kulturni pluralizam i oplemenjuju tradiciju jedne države te ojačavaju njezine demokratske temelje i načela, pritom nipošto ne zadirući u njezinu suverenost, pa stoga čvrsto vjerujemo da je naše stajalište da su hrvatski odnosno bosanski jezik i njihova uporaba i zaštita kao manjinskih jezika Crne Gore naše neotuđivo pravo i obveza, posebno imajući u vidu činjenicu da u izvješću Odbora eksperata stoji da bi i ti jezici mogli biti dodani u Povelju kasnije u skladu s članom 3.2. Povelje. Zbog tog razloga ovim putem bismo najljubaznije pozvali Komitet odnosno Odbor eksperata da se po-

novno posveti i vraćanju na pitanje uvođenja hrvatskoga i bosanskoga jezika u Povelju te ostvarivanju svih prava i dužnosti koje ta Povelja propisuje u odnosu na manjinske odnosno regionalne jezike u Crnoj Gori.

Poštovana gospodo, ovo reagiranje dostavljamo Vam kao stajalište službeno ovlaštenih institucija dvaju naroda, kojim biste se trebali rukovoditi prilikom donošenja odluka službenih tijela Crne Gore u daljnjim kontaktima s institucijama Europske unije koje se bave ovim pitanjima.

Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore

Osman Nurković, predsjednik Bošnjačkoga savjeta u Crnoj Gori

Podgorica, 24. 6. 2016. godine

Uz 135. godišnjicu tragedije bokeškog brika „Pierrino“

Brik „Pierrino“

Piše:

Mašo Miško Čekić

Koliko pomoraca, toliko priča o kruhu sa sedam kora. Svaka kora nosila je više korica, nekada hruskavih i poželjnih, češće tvrdih i zagorjelih. Na svakoj je priča o moru, jarbolima, jedrima i veslima, nostalgiji za rodnim

krajem, ženi, zaručnici, gusarima, bitkama, djeci, majci, nestalom drugu u olujnoj noći, gladi, žeđi...

Pričali su ih pomorci u mirnim bokeškim noćima, pod odrinom, pazeći da pred ženama ne kazuju ništa što bi ih uznemirilo. Dovoljno je briga dok su im najmiliji na brodu, ko zna na kom moru. Čekajući

ih, život su provodile gledajući u daljini bijele li se jarboli, stižu li makar kakve vijesti o njima. A znale su one dobro sve o mornarskom životu, samo nije su zapitkivale, da svojim mornarima ne otvaraju rane u toplini doma i zagrljaju voljenih. I tako u krug, od kada je brodova i mornara. Malo je bokeških mornarskih priča zapisano, kape-

Lešo meso

tanskih nešto više, posebno u brodskim dnevnicima, rijetko kao posebno štivo. A opet, sve se zna. Muka, znoj, bolesti, glad, ubijanje i robijanje, veslanje do iznemoglosti, danima ista kaša od crvljivog žita uz komad dvopeka, voda ustajala, vino kiselo, komadić usoljenog mesa ili ribe. Život mornarski, kratko su zborili. I što više od toga reći!

Bez obzira gdje i kako se plovilo, koliko god muke bilo, Bokelji su vazda bili dobri i gostoljubivi domaćini. O tome su njihovi gosti pričali i pisali, pa je svima bilo znano da se na bokeškom brodu svaki gost dočekivao kao najmiliji, uz punu trpezu.

Kapetan Vlado Ivelić, Rišnjanin, u svojim memoarima je ispisao najteže, ali i najveličanstvenije stranice pomorskog života na bokeškim brodovima kojima je plovio punih 50 godina. Prvi put popeo se na brod 1869. godine, kao četrnaestogodišnjak. Jedan je od rijetkih bokeških pomoraca koji je o životu na brodovima ostavio pisano svjedočanstvo velike vrijednosti. Uz priče zbog kojih poželite da brodova nema, tu su i one koje donose slavu i bogatstvo i one male životne storije radi kojih vazda valja ići dalje, bez obzira na muku i jad.

Godine 1881. brik „Pierri-no” na kome je Ivelić kapetan, usidren je ispred kubanske luke Santa Cruz. Brik je u XVIII. i XIX. stoljeću popularan brzi brod srednje veličine sa dva jarbola s križnim jedrima i jednim sošnim jedrom na krmenom jarbolu. Zbog svojih osobina podjednako je korišćen kao trgovački i ratni brod, a u Boki kotorskoj je bio omiljeni tip broda. Trgovački poslovi najbolje su obavljani uz dobro jelo i piće, pa je kapetan Ivelić na ručak pozvao svoje kubanske poslovne partnere sa porodicama. U luci Santa Cruz moglo se kupiti sve što je potrebno za dobar objed, ali bokeljski kapetan bio je spreman za takvu

priliku. Na brodu je čuvao sve što je potrebno da u dalekom svijetu predstavi svoju Boku kotorsku, onako kako se to najbolje može: preko trpeze. Važno je da se sačuva ugled, a sutra se može parirati kakva juha. Znaju to mornari dobro

Ručak za petnaestak osoba počeo je luštičkim pršutom, cijenjenom kavial salamom, tunjevinom iz ulja i sardinama. Nakon predjela, po domaćem običaju, slijedila je supa od pileće utrobice, oriza i biža posuta gratanim parmezanom, a potom je na sto stiglo lešo kokošije i goveđe meso uz zelen, po bokeški. Kao međujelo, pripremljena je lešo riba i kuhani jastog uz tatarsku žutu majonezu, a potom je stiglo glavno jelo: pečena jagnjetina sa salatom i kremonskom mostardom te miješani sir. Na kraju je posluženo voće i peraška torta! Tokom objeda posluživano je crno i bijelo vino, zatim muškcat frontinjan, šampanjac, turska kafa sa lokumom i liker, zadarski maraškin, a siguran sam, da se na brodu našla i koja botilja tivatskog Marzamina. Ne treba niti sumnjati da je brodski kuhar bio Bokelj, s obzirom na izbor bokeških delicija koje je pripremio za goste.

Jagnjetina sa mostardom

Jastog

Majoneza je u to vrijeme odavno odomaćena u Boki kotorskoj, posebno kao prilog uz kuhanu ribu i rakove, a kremonska mostarda ili mustarda bila je omiljeni dodatak mesu. I danas je ova mostarda zaštitni znak Lombardije, posebno grada Cremona, a uz nju poznate su mostarde iz Mantove, Milana, Verone, Venecije i drugih gradova i pokrajina sjeverne Italije. Mostardu iz Cremona još nazivaju kremonskim senfom. Ipak je mostarda nešto sasvim drugo. Spravljena je od voća (po želji) u kockicama ili cijelog, ukuhanog u sirupu sa eteričnim uljima i senfom, a ima slatko – slankasti, pikantan ukus. Poslužuje se uz razna mesa, kuhanu šunku, kobasice ili divljač, a izvrstan je dodatak najboljim sirevima. U svakom slučaju, kremonska mostarda je bila dio bogate bokeške trpeze, pa i brodske ostave. Uz mostardu, u domaćim i brodskim ostavama za posebne prilike čuvalo se dobro vino, pored ostalih i Muškati frontinjan koji uz Malagu, Marsalu, Maderu i Porto

spada u najpoznatija likerska vina. Ova sladunjava, ali alkoholom obogaćena vina bila su obavezna uz svečane objede. U specifičnom načinu proizvodnje alkohol se ovom vinu dodaje dva puta, na početku i na kraju fermentacije, a vina se čuvaju u bačvama 2-3 godine.

Gosti su se zadržali, pa je poslužena i večera: domaći makaruli u dušenom maslu, posuti gratanim sirom, a potom kuhani kupus sa pršutom i kobasicama. Glavno jelo bila

je pečena ćurka sa salatom, a zatim su poslužene priganice, sir, grožđe i suhe smokve. Od lokalnih proizvoda poslužene su banane, a iz brodske ostave pivo u bocama i dvije dvrste vina.

Priča o jelovniku na briku „Pierrino” ne završava se ovim svečanim ručkom. Zabilježio je kapetan Ivelić da se običnim danima za objed smjenjivala supa: jedan dan pašta – fažola, drugi oriz s bižom, a za večeru uglavnom se pripremao žgvacet, gulaš. Jednom sedmično posada se počastila ribom ili salatam od mesa i krtole.

U ljeto 1881. godine, brik „Pierrino” nastavlja putovanje. Petog dana od isplavljanja na brodu se pojavila žuta groznica koja je harala Santa Cruzom u vrijeme boravka bokeškog broda u toj luci. Strašna bolest ubrzo je pokosila većinu mornara, pa brodom više nije imao ko da upravlja. Nošen vjetrom i snažnom golfskom strujom, nasukao na morsko grebenje. Vjetrovi ga ponovo bace na pučinu gdje je nastavio da luta. Kada ga je opazio jedan ribarski brod i priskočio u pomoć, na brodu su bila samo dva mornara i kapetan.

Suhe smokve

SJEĆANJA UVAŽENOG VATERPOLSKOG POSLENIKA (10)
I ZALJUBLJENIKA U VITEŠKI VODENI POLO

VIJEK VATERPOLA U KOTORU

Sve ono što iz moga pera bude napisano, a vezano za ovu temu, baziraće se isključivo na mom prisjećanju priča pokojnih aktera, ili, pak, mojoj participaciji u nekim dešavanjima

Reprezentacija Jugoslavije, selektor T.M. Ćirković

Piše: **Dragan Đurčić,**
umirovljeni vaterpolski poslenik

Feljton nastavljamo sa **1981. godinom.**

To je prva godina, nakon zemljotresa, koja je startovala ambiciozno i sa velikim entuzijazmom, a koja nam je, uz lijepe trenutke, donijela i veliku žalost i poneko razočarenje.

Za mene je bitna i po tome što sam se, nakon petnaestogodišnjeg boravka u Beogradu, vratio i skrasio u Kotoru.

Na sve to ću se pokušati osvrnuti u ovom nastavku.

Krenimo od VK „Kotor“. Naravno, prvo od sportskog rezultata.

1981. I liga – III mjesto (od dvanaest)

Petar Abramović, Vladan Bunjo Dudić, Zoran Gopčević, Stojan Kostić, Zoran Kovačević, Vasko Lalošević, Vesko Marković, Zoran Maslovar, Emil Nikolić, *Andrija Popović*, Petar Porobić, Milivoj Radulović, Dragan-Šako Samardžić, Dejan Uljarević, Želimir-Pura Uljarević; trener Pavle Vičević.

Uprkos groznim uslovima za pripreme u Kotoru i bližoj okolini, sastav i raspoloženje u I ekipi je ukazivalo na mogućnost uključivanja u borbu za Prvaka SFRJ. Većina prvotimaca bila je uključena u rad raznih selekcija VSJ i to je davalo osnovu nekom optimizmu. Prvenstvo se, zbog PEP (Prvenstvo Evrope u plivačkim sportovima u Splitu) odigravalo na otvorenim bazenima od maja do jula. Rezultati na početku Prvenstva podgrijevali su našu nadu. Pobijedili smo u Kotoru i jednog od favorita „Partizana“. Još jednom se potvrdilo uvriježeno mišljenje da se Prvak odlučuje u Boki – ovog puta riješen je na utakmici u Herceg Novom. „Jadran“ je „skratio“ krila „Kotoru“. Slaba je utjeha bila da je kontrolor Gabor La-

docki ocijenio jednog od sudija (Božo Bešlić iz Splita) „čistom nulom“!? Razlog – pristrasno suđenje protiv Zorana Gopčevića (pričali smo „nije mu dao da pređe centar, dosudio mu je petnaest kontra faulova, ...“). Na kraju, poraz od „Juga“ u Kotoru i konačni Plasman: I-Jug, II-Partizan, III-Kotor, ... Možda je to bio i realan plasman!? Dok je igrače održavala reprezentativna forma išlo je sjajno, a onda se morao platiti ceh nedostatku uslova. Javnost, nespremna da se suoči sa istinom, lako odluta u fantazije – nekako je lakše da se prihvati amoral („prodali utakmicu Jugu“) nego da se prizna nemoć! Ključni argument „sveznajućih“ bilo je pitanje: zašto „Kotor“ i „Jug“ nisu igrali utakmicu u planiranom terminu 29. maja, već su je odložili za 30. jun? Naš odgovor da nam je u trenutku dogovora to odgovaralo, jer su se na bazenu tada izvodili radovi i voda je bila hladna, pa bi utakmicu morali odigrati na alternativnom bazenu, nisu prihvatili, već su joj davali karakter skuže. Naravno, podrška tome je dolazila i od „Partizana“. Srećom, tadašnja Uprava je ostala trijezna i tražila prevazilaženje objektivnih problema. Šteta za propuštenim rezultatom, ali i dobra škola da se nešto mora uraditi na stvaranju optimalnih uslova, ukoliko se želi postići najveći uspjeh!

Ni u Kupu SFRJ, koji se igrao u jesen, nije bilo sjajnije – dogurali smo do polufinala.

Nije mi namjera da sebe stavljam u prvi plan, ali čini mi se da su ovih par redaka nužan uvod za dalje izlaganje. Naime, krajem prethodne godine, Ivica Županović, tada bitan, priznat i aktivan kotorski funkcioner, kako na planu sporta, tako i u privredi i politici, pri svakom našem susretu u VSJ u Beogradu pričao

mi je o velikim i ambicioznim planovima Kotora u sanaciji i organizaciji nakon katastrofalnog zemljotresa. U njegovom stilu, nije me vrbovao niti vršio pritisak na mene, ali mi je na jasan i nedvosmislen način prenio stav kotorske DPZ (društveno-političke zajednice) da u tim poslovima, kada je sport u pitanju, ima mjesta i za mene. Ponuđeno mi je mjesto sekretara SIZ-a fizičke kulture, SOFK, VK „Kotor“, SD „Kotor“, ... Naravno, izgradnja zatvorenog bazena bila je najveći izazov i provokacija za mene. Morao sam se što prije opredijeliti. Čini se da tu nije bilo velike dileme – neki lični i porodični razlozi, filovani krizom u VSJ, zbog rastuće netrpeljivosti između Mira i „Partizana“, u čemu sam ja bio kolateralna – pa sam odlučio da se u januaru 1981., godine vratim u Kotor i uhvatim u koštac sa mnogim problemima.

Postavljen sam na funkciju sekretara SIZ za fizičku kulturu Opštine Kotor, na čijem su čelu bili Vladimir Lipovac, predsjednik Skupštine i Milan Begović, predsjednik Upravnog odbora. Ovaj status je trajao samo dva mjeseca. Iz razloga funkcionalnosti i efikasnosti, odlukom DPZ Kotor, SIZ za fizičku kulturu pripojen je SIZ-u društvenih djelatnosti Opštine Kotor, dok su radnici (sekretar) pripojeni RZ SIZ PIO, gdje sam raspoređen na mjesto referenta za fizičku kulturu, uprkos žestokom opiranju tadašnjeg sekretara SIZ-a društvenih djelatnosti („... imamo mi i naših kadrova; ne trebaju nam beogradski ...!“). No, DPZ je realizovao svoju zamisao. Hvala im! Od februara do aprila održali smo izborne sjednice SOFK, VK „Kotor“, SD „Kotor“, na kojima su usvojena normativna akta, usaglašena sa pozitivnom legislativom i izabrana nova rukovodstva tih organizacija. Meni su pripala

mjesta sekretara u svim ovim organizacijama, a kao džontu dobio sam istu funkciju i u KPZ-u (kulturno prosvjetna zajednica), naravno sve volonterski.

Toliko o meni i ostalim sportskim dešavanjima u Kotoru, a sada se vratimo na osnovnu temu – vaterpolo!

Početkom godine jugoslovensku vaterpolsku javnost „potresala je afera Krivokapić“. Krajem prethodne godine trojica golmana VK „Kotor“ (Milorad Krivokapić, Andrija Popović i Zvonko Reichel) uputili su Klubu zahtjev za ispisnicama, obrazlažući da bi ostajanjem u klubu bez osnovnih uslova za rad „zaostajali u napredovanju“ (Krivokapić i Popović „A“ reprezentativci, a Reichel omladinski), te da bi u stvari jedan drugog „gušili“. Odlaskom Reichela na odsluženje vojnog roka, smatralo se da je problem barem odložen za godinu dana. Međutim, tako nije mislio Krivokapić, koji je insistirao da se preseli u „Par-

tizan“. Odluka Arbitražne komisije VSJ da odbije zahtjev Krivokapića, kao neosnovan, izazvala je njegovo i „Partizanovo“ zaprepaštenje. Trebalo je pokazati moć u Organizaciji i proradila je već dobro uhodana mašinerija. Krivokapić je podnio Zahtjev za zaštitu zakonitosti (ZZZ) Pravilnika o registraciji i pravu nastupa igrača u VSJ. Jest da taj ZZZ nije ukazivao na nikakvu povredu odredaba Pravilnika od strane Arbitražne komisije, ali to je bila jedina „slamka spasa“ za Krivokapića i „Partizan“. ZZZ je po Statutu VSJ rješavalo Predsjedništvo VSJ. Krenula je propaganda i ujdurma po novinama, počela je priča o robovlasničkom karakteru Registracionog pravilnika, postavljalo se pitanje „ko ima pravo da guši taj dijamant jugoslovenskog vaterpola“, ... Preskoćiću mnoge detalje, a atmosferu ću pokušati pojasniti izjavom na sjednici Predsjedništva PSCG Mata Krstovića, tada predsjednika Opštine Tivat i člana tog Predsjedništva: „... Ljudi moji, meni su vezane

ruke – iz Generalštaba JNA upućena mi je poruka: ukoliko Krivokapić ne dobije dozvolu za prelazak u ‘Partizan’, više niti jedan brod JRM neće se remontovati u tivatskom Arsenalu...!“. Naravno, znakovi „!?“ su moji, jer mi ne pada na pamet da povjerujem da je to bio zvaničan stav Generalštaba, ali da li je to mogao da uradi neko od činovnika, svakako da jeste! Predsjedništvo PSCG je, uprkos protivljenjima Mata Krstovića i Nenada Želalića, zauzelo stav da Pravilnik nije povrijeđen, te da se toga mora striktno pridržavati. U takvoj atmosferi je dočekan prva subota marta mjeseca, kada je Predsjedništvo VSJ odlučivalo u Beogradu u prostorijama VSJ (Strahinjića bana 73 a). Na toj sjednici naša delegacija (članovi Predsjedništva VSJ iz PSCG i predstavnici VK „Kotor“) je insistirala samo na jednoj stvari – „Pokažite nam koja je odredba Pravilnika povrijeđena?“. Naravno, odgovor na takvo pitanje nije dat u desetočasovnoj raspravi, koja je obilovala floskulama i pozi-

vanjima na ljudska prava. Svi su se pozivali na riječi Ratka Rudića, kapitena Reprezentacije, da su „igračka prava ugrožena odredbama Pravilnika“. Na kraju, sve je presjekao Celestin Sardelić, predsjednik VSJ, stavljajući zahtjev Krivokapića na glasanje. Rezultat je poznat. Uobičajeno, prošli smo rezultatom 1:7 (Crna Gora na jednoj, a „koalicija“ BiH, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Slovenije, Srbije i Vojvodine na drugoj strani)! „Milorad Krivokapić je punopravni član VK „Partizan“ i bez ikakvih ograničenja može igrati za taj klub!“ Da bi lakrdija bila potpuna, na Justicionu bolanču dodata je i džonta – Zvonku Reichelu, koji, uzgred budi rečeno, nije bio ni podnio ZZZ, dozvoljen je prelazak u VK „Crvena zvezda“!? Dopravimo ovu priču spominjući Celestinov zagrljaj Mira, koji se do tada uzdržano ponašao, uz glasni komentar: „Evo, vratio sam Ti Boška“ (aludirajući na prošlogodišnji prelazak Boška Lozice iz KPK u „Jug“, za koji se Miro zdušno zalagao, a Celestin bio protiv). I tako je VK „Kotor“, ni kriv ni dužan,

ostao bez dva reprezentativna golmana!

U martu je održana konstitutivna i izborna sjednica VK „Kotor“, što je podrazumijevalo usvajanje novog Statuta Kluba, kao i izbor svih njegovih organa. Za predsjednika Skupštine izabran je Miloš Vuković, dok je Predsjedništvo Kluba izabrano u sastavu: Đorđije-Šuka Đurović, predsjednik i članovi Vladimir Biskupović, Petar Brajković, Dušan Davidović, Dragan Đurčić, Branko Marković, Vladimir Marković, Zvonimir Milošević, Miodrag Nikolić, Mario Petrović-Poljak i Borislav Samardžić – dobar spoj političara i vaterpolo znalaca! Pavle Vičević je reizabran za šefa Stručnog štaba, a Slobodan Vičević za trenera mlađih kategorija. Administraciju su vodili Dragan Đurčić, generalni sekretar, Momčilo Milošević, tehnički sekretar i Petar Lalošević, blagajnik. Po meni, najvažnija odluka na toj Skupštini je bila angažovanje Trifuna-Mira Ćirkovića za savjetnika u Klubu. Istina, ta Mirova nova funkcija, silom prilika, nije ni saživjela u pravom smislu riječi, ali u trenutku do-

nošenja odluke značila je jaki oslonac za ambiciozne planove Kluba. Još jednom se potvrdila narodna mudrost – „Čovjek snuje, a Bog odlučuje!“

Za mnoge u Gradu velika je bila nepoznanica ličnost novog predsjednika Skupštine Kluba Miloša Vukovića, pa bih o tome rekao par riječi. Miloš Vuković iz Lepetana, bivši sidraš „Rivijere“ iz Đenovića, povratnik sa „privremenog rada“ u Tuzli, u vrijeme izbora bio je direktor HTP „Fjord“. Ne sjećam se ko ga je predložio za predsjednika Skupštine, ali sa ove distance slobodno mogu kazati – svaka riječ mu se pozlatila. Mišo je odigrao jednu od najvećih, a svakako i najodgovornijih uloga u izgradnji zatvorenog bazena. No, na tu temu ćemo se još puno vraćati. U svakom slučaju, srećan sam što sam sarađivao sa tim divnim čovjekom, entuzijastom i profesionalcem!

Smatram da treba reći i par rečenica o Sportskom društvu „Kotor“, posebno u periodu kada je bio generator novca za finansiranje kotorskog sporta. Pod 1975. godinom pisali smo o razlozima formiranja SD „Kotor“. Ove, 1981. godine, stekli su se uslovi za djelimičnu reorganizaciju i efikasnije poslovanje. Novim Statutom SD „Kotor“ omogućeno je članovima da vode samostalnu politiku, dok je SD „Kotor“ bio koordinator zajedničkih akcija i pokretač tombole, čiji je suficit trebalo usmjeriti klubovima-članovima. Izabrano je i novo rukovodstvo – Đorđije-Šuka Đurović, predsjednik, Dragan Đurčić, generalni sekretar i Petar Lalošević, blagajnik.

Zadatak SD „Kotor“ je bio organizacija tombole. Mnogi su sa nevjericom prihvatili najavu da će se tombola organizovati bez „ljepljivih prstiju“, što smo i sproveli, uz rigoroznu kontrolu. Na još veće iznenađe-

nje je naišao predlog vaterpolo kluba da se iz sredstava dobiti od tombola pokrivaju dugovi fudbalskog kluba iz prethodne drugoligaške decenije, jer im je žiro račun bio pod blokadom, zbog odluke čuvene „Miškovićeve komisije“ koja je obavezala sve drugoligaške fudbalske klubove da moraju Državi uplatiti neizmirene obaveze po osnovu poreza. Razlog te vaterpolske velikodušnosti ležao je u strateškim opredjeljenjima – trebalo je stvoriti stabilan izvor finansiranja kotorskog sporta. Iz sredstava SIZ-a za fizičku kulturu finansirale su se sve potrebe sportskih organizacija, osim najvećeg potrošača – VK „Kotor“, čije je finansiranje bilo pokriveno sa 90% godišnjih potreba! Kakva bi mi bili uprava, kada bi nam stvarao problem obezbjeđenje 10% sredstava!? Kroz SOFK je prošao predlog finansiranja od strane SIZ-a, a kroz SD „Kotor“ podmirenje dugova fudbalskog kluba, kao zakonske obaveze. Čini mi se da smo ovom akcijom dobili povjerenje ostalih sportskih klubova i stabilnost finansiranja kotorskog sporta, sve dok je funkcionisao sizovski sistem. Novi Statut SD „Kotor“ omogućio je članovima da daju posebna imena svojim klubovima. To je prvo uradio fudbal – FK „Bokelj“, pa onda i džudo klub Dž.K. „Partizan“, dok su ostali klubovi (plivački-vaterpolo, rukometni, košarkaški, šah) zadržali ime „Kotor“. Pokušaj VK „Kotor“ da vrati svoje ime nije dobio podršku, jer je u novinama izašao članak da je ŠD „Primorac“ između dva svjetska rata bilo režimsko društvo!? Čini mi se da su bili u velikoj grešci – FK „Bokelj“ je u predratnom periodu nastao fuziranjem FK „Primorac“ i FK „Jugoslaven“; „Primorac“ je bio pod trgovačko-zanatlijskim patronatom, dok je „Jugoslaven“ bio buržoaski klub! Uostalom, da je ta „mrlja“ iz istorije „Pri-

morca“ tačna, kako su onda vlasti od 1945 – 1975. godine trpjele ime PK „Primorac“?! No, novine svašta trpe, pa i takve greške. Mi iz vaterpolo kluba nismo dizali prašinu, već smo se držali kako se može. Nismo pogriješili. Stekli smo stabilan način finansiranja!

Kako se I liga odigravala u ranim ljetnjim mjesecima, kao prioritet smo zacrtali djelimičnu sanaciju otvorenog bazena – uređenje jugoistočne strane, uz Mišovo lobiranje, izvelo je GP „Primorje“ iz Rijeke, izvođač radova na URC-u; postavljanje rasvjete bilo je nešto složenije. Šuka je iz „Elektro Boke“ obezbijedio 6 stubova, Pavle iz Industrijske zone kablove i sijalice, SIZ fizičke kulture snosio troškove zanatsko građevinskih radova, ... Na zapadnoj strani je dograđen i plato za sudijski sto. Sve u svemu, štuk i pitura, ali nam se tada to činilo kao veliki poduhvat!

Nedopustivo je govoriti o otvorenom plivalištu kod „Dalmacije“, a zaobići njegovu legendu – banjina Iliju Lučića! Ilija Lučić je davao duh tom bazenu. Počevši od jutarnjeg pozdrava „Ima li problema?“ ili „Je li narod zadovoljan?“, preko uspostavljenog reda i svakog načina na tom objektu. Tog ljeta, Ilija je odlučio da završi karijeru banjina. Bilo je dirljivo kada je, pred utakmicu sa „Jugom“, Đuro Kolić, u ime Gospara, regalao Iliju, uz par biranih riječi.

Naravno, Klub je Iliju ispratio na dostojanstven način. Srećom, po nas, Ilija se, poslije jednogodišnje apstinencije, ipak vratio svojoj izvornoj ljubavi – bazenu „Primorca“! Hvala mu!

Ova godina je protekla u prethodnim radovima na izgradnji zatvorenog bazena (lobiranje i stvaranje atmosfere

re kod građana o nužnosti izgradnje ovog po kotorski sport nasušnog objekta, zatvaranje konstrukcije finansiranja, eksproprijacija zemljišta, revizija tehničke dokumentacije, izrada elaborata društveno-ekonomske opravdanosti izgradnje objekta, priprema licitacione dokumentacije, ...). Stvoreni su uslovi da se naredne godine otpočne sa ovom investicijom. Ovaj poduhvat zaslužuje ozbiljniji osvrt, pa ćemo se na njega vratiti u nekom od narednih nastavaka.

Reprezentativni planovi, uprkos napetosti i usijanoj atmosferi u VSJ, bili su vrlo ambiciozni. Stanje reprezentacije je bilo respektabilno, što ju je obavezivalo na najveće uspjehe. Kapitalni cilj je bio: napokon postati Prvak Evrope, na PEP-u u Splitu! Nakon osvajanja FINA kupa u Americi i Hungaria kupa u Budimpešti, za svjetsku vaterpolo javnost Jugoslavija je postala prvi favorit na PEP! I sve je bilo određeno tom cilju.

Onda je naišla ta kobna sučubota, 1. avgusta 1981. godine. Radio Titograd je prekinuo program i objavio (po mom sjećanju): „... jutros je, kod mjesta Čilipi, odlazeći u Dubrovnik na pripreme vaterpolo reprezentacije, u saobraćajnoj nesreći stradao Trifun-Miro Ćirković, savezni kapiten, ...!“ U Kotoru prvo muk, zatim nevjerica i neprihvatanje istine, pa gomila pitanja, na koje nemaš odgovor, ... Na moj telefonski poziv, Peričin jecaj sa druge strane žice, sve je kazivao. Nužnost i dužnost nam je bila ostati normalan i na dostojanstven način ispoštovati istinu. Krsto Ševaljević, Ivica Županović i ja smo odmah pošli za Dubrovnik. Ispred Bolnice na Boninovu gužva od reprezentativaca i članova Stručnog štaba. U Bolnici, negdje pri kraju radnog vre-

Trifun-Miro Ćirković (*Korčula 1934. - †Čilipi 1981.)

mena, potvrdili su nam informaciju da se posmrtni ostaci pokojnjeg Mira nalaze u njihovoj mrtvačnici, ali da njegovo tijelo nećemo moći preuzeti do ponedjeljka, jer je vikend i Bolnica ne radi! U međuvremenu je pristigla i Mirova familija. Tada su proradile vaterpolske i partijske veze. Obavezu da razriješi situaciju preuzeo je naš prijatelj Luka Obradović, tadašnji predsjednik „Juga“ i direktor Ljetnjih igara. Uz pomoć Frana Bašice, načelnika MUP Dubrovnik, pronašao je na Mljetu dr Bata Kuliša, patologa iz Titograda i doveo ga do Boninova u predvečernjim satima. Opiranje bolničkog

osoblja je splasnulo pojavom viđenih i uticajnih Dubrovčana, pa je dr. Kuliš, uz Lukinu i moju fizičku pomoć, mogao pristupiti obdukciji. U sjećanje mi se urezala Kuliševa početna dilema: „od čega li je ova grdosija od čovjeka izdahnu-la?“. Ta dilema je razriješena u toku obdukcije – u sudaru polomljeno rebro prodrlo je u sljezinu i smrt je nastupila gubitkom krvi! Luka nam je ispričao detalje iz istrage – na onoj uzbrdici na pravini, neposredno pred Čilipima, Miro je, u društvu sa sinom Duškom na mjestu suvozača, svojim „Fićom“ preticao njemački automobil, koji je vukao prikoli-

cu, na kojoj je bila ankerisana jedrilica. U trenutku preticanja, iz pravca Čilipa je naišao lokalni autobus „Libertasa“. Tu počinje drama – Miro desnom rukom pridržava Duška (tada još nisu kod nas bili u primjeni pojasevi za vezivanje), pridaje gas, uspijeva da pretekne Njemca, ulazi u svoj dio puta, autobus na nizbrdici koči, zanosi se i prelazi na drugu stranu puta i udara u vozača „Fiće“! Neko od očevidaca odlazi do Čilipa, poziva Hitnu pomoć, ali, avaj, ni u Čilipima, ni na Aerodromu, ni u Gradu nema slobodne hitne pomoći!? Ljeto je, subota je, 1. avgust je – smjena turista, saobraćajni kolaps, ... – razloga koliko hoćeš, u nevrijeme. Miru, koji je u astmatičnim grcanjima, pomažu laici. Plemenita namjera, ali fatalni ishod! Duško je, srećom i očinskim refleksom ostao nepovrijeđen! Vinko Grgurević je zaletovao metalni dio škrinje, koju je Dušan Milošević prevezao te noći između subote i nedjelje od Boninova u Dubrovniku, do Zlatnih njiva u Kotoru, uz našu nijemu pratnju.

Tokom puta za Kotor dogovorili smo se o tehničkim detaljima vezanim za Mirovo dostojanstveno ispraćanje iz vaterpolo porodice. Sve tehničke radnje trebalo je da obavi SIZ.

U ponedjeljak ujutro, održana je Komemoracija, u organizaciji SIZ-a fizičke kulture, SOFK, PSCG i VK „Kotor“. U ime tih organizacija od Mira se dirljivim riječima oprostio Vladimir Lipovac, predsjednik Skupštine SIZ-a. Pokojnikova supruga, Anka-Miki Ćirković, smogla je snage da se u ime porodice (svoje, majke Marije, kćerke Mirele i sina Duška) zahvali svima koji su se angažovali oko Mirove sahrane.

Tog jutra je u Kotoru zasjedao Stručni savjet VSJ, u proširenom sastavu sa dijelom Predsjedništva VSJ (predsjed-

nik Vlado Šelev, članovi Celestin Sardelić i Luka Maliković, generalni sekretar Bata Lukić, ...), koji je odlučio da se za v.d. selektora seniorske reprezentacije do PEP imenuje Milivoje-Minjo Petković, Mirov prvi trener-saradnik.

Ceremonijal sahrane toga popodneva bio je na nivou stare izreke („U Kotor ne vrijedi živjeti, ali vrijedi umrijeti, radi sprovoda!“), vrlo dostojanstven, miran i duhovan. Predstavnici novskog „Jadrana“, u kojem je Miro otpočeo prve vaterpolo trenutke, odjeveni u crnim veštima, uprkos paklenoj vrelini (+41°C), iznijeli su Mirov lijes iz kuće. Pogrebna povorka je išla od Zlatnih njiva do Pravoslavnog groblja u Škaljarima. Kovčeg su cijelo vrijeme, s lijeve strane, pratili aktuelni reprezentativci, a sa desne strane su se smjenjivali vaterpolisti „Primorca“-„Kotora“, koje je Miro stvorio i proslavio. Na čelu pogrebne kolone, iza svečanog srebrnog krsta, marširali su uniformisani članovi Gradske muzike iz Herceg Novog (u znak sjećanja na svog dugogodišnjeg predsjednika Dušana-Duda Ćirkovića, Mirovog oca), sa instrumentima u rukama, bez sviranja, kao znak najdubljeg poštovanja i žalosti, zatim Gradska muzika iz Kotora, koja je svirala prepoznatljive kotorske pogrebne marševe, pa onda nepregledna kolona nosilaca vijenaca i cvijeća, sveštenici, kola sa kovčegom, porodica pokojnika i na kraju rijeka Mirovih prijatelja, poštovaoca i građana. Nakon Opijela, ispred monumentalne grobnice Tripa Ćirkovića, od Mira su se oprostili predsjednik Advokatske komore Crne Gore Juričević, Celestin Sardelić, u ime Vaterpolo saveza Jugoslavije (to je bio oproštaj pun emocija i traženja oprosta – za tadašnje kotorske prilike nepojmljivo – visoki marksi-

stički ideolog na tako duhovan i pokajnički način se oprašta od svog dugogodišnjeg saradnika, koji je jugoslovenski vaterpolo, a samim tim i njegovog predsjednika, zapisao knjigu svjetskog vaterpola, kao da je pop!), Ratko Rudić u ime Reprezentacije, zaklevši se da će se u Splitu, zahvaljujući Mirovim činjenjima, okriti po prvi put evropskim zlatom i na kraju Ivan Županović u ime kotorskog sporta i PSCG, ukazavši na sve ono što je Miro pretvorio u djelo, kao i na njegovu vaterpolo zaostavštinu.

Tuga i sjeta su bili ogromni. Pored Mirove šire familije, čini se da je najteže bio pogođen Zoran Gopčević. Stalno je govorio: „Miro me stvorio, dugujem mu puno, a kako da mu se odužim?“ Bilo je to proročanski rečeno. Sa Mirom kao da se ugasio i onaj Zoran svjetskog formata. Više se nije snalazio u reprezentaciji. Srećom, ostavio je svoj zlatni trag u Klubu!

Sportska štampa, kako u Jugoslaviji, tako i u vaterpolskim zemljama, sa puno pažnje i pijeteta objavila je ovu tužnu vijest. Izdvojiću samo, kao indikativan, citat iz nekrologa u budimpeštanskom „Vizilabda sportu“ – „... sa vaterpolo scene je otišao jedan od najvećih poznavalaca i protivnika mađarskog vaterpola...!“

A što je bilo sa reprezentacijom? Nastavljene su pripreme, spominjan je Ratkov zavjet da će se na PEP-u boriti za Mira. Došao je septembar i PEP u Splitu. Na prvoj utakmici, protiv Španije, Damir Polić je udario protivničkog igrača, reprezentacija je igrala do kraja utakmice sa igračem manje i naravno izgubila, nervoza je rasla kako je takmičenje odmicalo i „zlato“ se udaljavalo, došlo je do debakla! Isuviše puno igračkih zvijezda, bez Mirove stege – to

nije mogla biti dobitna kombinacija! Minja, velemajestora smirivanja napetosti između Mira i reprezentativaca, igrači su doživljavali kao zaštitnika, a ne kao vaterpolo fanatika sa kojim se postižu vrhunski rezultati. Šteta zbog propuštenog „zlata“ u Splitu, ali i veliki nauk da se rezultati postižu samo ako imaš tri jake tačke oslonca – igrače, stručni štab i upravu! Mirovim definitivnim odlaskom sa aktivne vaterpolo scene i dvogodišnjim lutanjem za njegovim nasljednikom, primorana je vaterpolo struka da traži izlaz iz duboke krize u koju je sama upala. I o tome ćemo pisati.

Da završimo i ovu godinu permanentnim kotorskim problemom – Veselin Marković, tada najkvalitetniji reprezentativac iz Kluba, podnio je zahtjev za prelazak u „Partizan“, jer u Kotoru nema mogućnosti za napredovanje. Znali smo da ćemo i ovoga puta, ako do toga dođe, izgubiti i Veska „u institucijama sistema“, pa smo se odlučili na novu strategiju – uputili smo „Partizanu“ dopis da nam odgovori koji je to interes jugoslovenskog vaterpola, ako se ruši jedan od njegovih stubova? Taj dopis smo poslali na bezbroj sportskih i političkih adresa, maltene objavili „urbi et orbi“. Da saznate posljedice toga, moraćete se strpiti do narednog broja!

Znam da se ponavljam, ali mi je ovo dužnost i nužnost da opetujem:

Ukoliko ovo pisanje izaziva pažnju čitatelja, apelujem na sve vaterpolo poslenike da sa svojim priložima i komentarima doprinesu stvaranju objektivne slike o Vijeku vaterpola u Kotoru. Dosta smo dobili od vaterpola, pa mu nešto moramo i vratiti! Molim Vas!

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

SCYTHIA & SAMARIA

Scythia

Piše:
Neven Jerković

Uobnovi putničke flote stradale u Prvom svjetskom ratu, britanski je Cunard naručio u domaćim brodogradilištima izgradnju tri broda blizanca od oko 20000 GT. Prvi u nizu, kršten imenom SCYTHIA, otklizao je sa navoza brodogradilišta Vickers Armstrong u škotskom mjestu Barrow u ožujku 1920. Uskoro ga slijede brodovi istih

SCYTHIA je na prvo transatlantsko komercijalno putovanje zaplovila 20. kolovoza 1921. iz Liverpoola za New York i Boston. Osim ove redovne pruge, povremeno poduzima i kružna putovanja pa je tako tri puta uplovila i u Boku kotorsku.

karakteristika koji su dobili imena SAMARIA i LACONIA. Svi oni imaju po 19730 GT, dugi su 183 metra te mogu prihvatiti 350 putnika u prvom, 350 u drugom i 1500

Scythia

putnika u trećem putničkom razredu. Četiri parne turbine Wallsend Slipway su im omogućavale plovidbu brzinom od 16 čvorova.

SCYTHIA je na prvo transatlantsko komercijalno puto-

vanje zaplovila 20. kolovoza 1921. iz Liverpoola za New York i Boston. Osim ove redovne pruge, povremeno poduzima i kružna putovanja pa je tako tri puta uplovila i u Boku kotorsku. Prvi put 12. prosin-

ca 1922. na svom prvom kružnom putovanju Sredozemljem, očito veoma dugom, jer ga je započela još 25. studenog iz New Yorka. Pred Dobrotom je SCYTHIA ponovo bacila sidro 16. ožujka 1929. sa 353 putnika i 418 članova posade na kružnom putovanju sa polaskom 29. siječnja 1929. iz New Yorka. U programu toga putovanja stoji da se posjećuju „... misteriozni Egipat, sveta Palestina, antička Grčka, veličanstvena Italija, romantična Španjolska, začarana Sjeverna Afrika, čarobna Turska i – primitivna Dalmacija“, što je u to vrijeme naša jadranska obala nažalost doista i bila. Još jednom se vraća na 67-dnevnom kružnom putovanju Sredozemljem kojeg započinje 28. siječnja 1930. iz New Yorka, kada između ostalih luka sidri u Kotoru, Dubrovniku, Tunisu, Malti, Siracusi, Taormini.

SCYTHIA je održavala svoju redovnu prekoceansku prugu sve do 1939. godine kada je rekvirirana za potrebe britanskog ratnog stroja.

FRANK'S SEVENTH ANNUAL CRUISE DE LUXE

MEDITERRANEAN

Sailing January 29th

In All The World No Trip Like This!

67 GLORIOUS DAYS. Fascinating Africa, mysterious Egypt, the Holy Land, beautiful Madeira, gay Seville, Granada with its Alhambra, mighty Gibraltar, ancient Cadiz, Algiers, Biskra, Timgad, Tunis, Carthage, Malta, Dardanelles, Constantinople, Bosphorus, Athens, Dalmatian Coast, Cattaro, Ragusa, Venice, Florence, Rome, Naples, Messina, Taormina, Syracuse, Palermo, Monte Carlo, France, England. The romance . . . the charming social life . . . dances . . . gay carnivals . . . smart country club atmosphere and comfort on a ship built for cruising . . . far-famed cuisine . . . service par excellence . . . most efficient staff to entertain and guide you . . . 53 years' experience . . . all combine to make this a most attractive and thrilling adventure.

U Glasgowu je preinačena u transportni brod te je tako sudjelovala u brojnim pomorskim operacijama u Drugom svjetskom ratu. Prekrcana sa oko 4000 vojnika bila je 1942. čak i pogođena njemačkim podmorničkim torpedom ali se uspjela nekako dokopati Gibraltara. Tu je privremeno osposobljena za plovidbu do New Yorka, gdje je šteta potpuno i otklonjena.

Poslije rata sudjeluje u transportima povratka izbjeglica i vojske kućama, a neko vrijeme održava i prugu iz Londona za kanadski Quebec. Koncem 1955. godine SCYTHIA je prodana čeličanama British Iron&Steel Corporation, pa je sljedeće godine u rezalištu Thomas W. Ward u mjestu Inverkiething i završila u hrpi sekundarnih sirovina.

Drugi brod iz serije, SAMARIA, je zaplovio sa navo-

Samaria

za istog brodogradilišta kao i SCYTHIA, ali godinu dana kasnije. Plovi jednakim morskim pravcima i ima gotovo iden-

tičnu sudbinu. U hrpi starog željeza završava u isto vrijeme i na istom mjestu kao i sestra mu SCYTHIA.

Samaria u Dubrovniku

SAMARIA je u pet navrata posjetila Boku kotorsku, prvi put 14. ožujka 1926. sa 407 putnika. Ponovo, i opet u ožujku, dolazi 1929. sa 350 putnika i 416 članova posade, potom u proljeće 1930. (nema podataka o broju putnika) te 1931. sa 246 putnika i 300 članova posade. Posljednji je put doputovala 14. ožujka 1935. sa 268 putnika i više se ovamo nikada nije vratila.

Nažalost, najgoru sudbinu je doživio najmlađi član ove obitelji LACONIA, sagrađen iste godine kao i SAMARIA ali u brodogradilištu Swan, Hunter & Wigham Richardson u Wallsend-on-Tyne i jedini koji nije nikada posjetio Kotor. Nje ga je u južnom Atlantiku 12. rujna 1942. potopila njemačka podmornica U-156. Zajedno sa nesretnim brodom u valovima hladnog oceana smrt je našlo oko 2500 talijanskih vojnih zarobljenika i izbjeglica raznih nacionalnosti. Kada je vidio da je potopio pogrešan brod, zapovjednik podmornice kapetan Werner Hartenstein je naredio posadi da pomogne u spašavanju preživjelih putnika i posade. Paluba njemačke podmornice je bila prepuna nesretnih ljudi a u tegalj je uzela i sve preostale čamce za spašavanje. Takav čudni konvoj napali su američki vojni zrakoplovi iako su znali o kakvoj se akciji spašavanja radilo. Podmornica je u samoobrani zaronila, a u američkom su napadu uglavnom izginuli nesretni, već jednom i uzalud spašeni, putnici. Za ovaj hrabri čin pokušaja spašavanja života na moru kapetan Hartenstein je dobio prestižni nacistički Željezni križ. Ali vrijeme prepliće čudne ljudske sudbine, pa su tako i on i cijela njegova posada, nekih pola godine iza ove akcije, potopljeni zajedno sa podmornicom u vodama oko Barbadosa.

Trio velikih Cunardovih linera tako je završio svoju životnu priču u kojoj se, po dobrom starom običaju, uvijek našlo malo mjesta i za našu Boku kotorsku.

Kutak za čitatelje

„More je nešto što stalno nosim u sebi“ - Vasko Lipovac

Prije deset godina u srpnju mjesecu Vasko Lipovac otputovao je u vječnost ostavljajući nam Noinu arku koja ukrašava kaštelanski Biblijski vrt.

Nedavno je u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu otvorena izložba „Vasko Lipovac, rani radovi 1950. - 1965.“. Likovni kritičar je naglasio: „Ova izložba pokazuje polivalentnost karaktera mladih Lipovčevih dana veznih za Kotor, Zagreb i Split.“

Rođen u Kotoru prije 85 godina, Lipovac je diplomirao na zagrebačkoj Akademiji primijenjenih umjetnosti u klasi Željka Hegedušića. Usavršavao se u majstorskoj radionici Krste Hegedušića. „Velika je vrijednost profesora Krste Hegedušića i njegove radionice da ne stvaraju slikare po mjeri, nego svakom omogućuju punu individualnost“, rekao je Lipovac. Od 1967. živi i radi u Splitu. Iako je po akademskom obrazovanju slikar, ostaje zapamćen kao iznimno plodan skulptor. „Njegovu rastućem ugledu u javnosti i unutar likovne kritike iznimno je odgovarala postmodernistička kli-

ma potpunog izjednačavanja figurativne i apstraktne umjetnosti (monumentalno rješenje spomenika Draženu Petroviću u Olimpijskome muzeju u Lozannei)“, riječi su kritičara Darka Glavana.

Erotski ciklus „Iza vrata“ prvi put je predstavljen hrvatskoj javnosti u Galeriji umjetnina u Splitu u svibnju mjesecu prije 10 godina. Izložba pod nazivom „More, sport, erotika – tri puta Lipovac“ bila je premijera triju Lipovčevih ciklusa. Izložba je proglašena događajem godine.

„Umjetničke teme bliske najširoj publici, uz jednostavan, suvremen likovni izraz, spojili su u Lipovčevu djelu dvije nespojive krajnosti. Njegovi mornari vole život u društvu, opraštaju se sa svojim draganima prije dugih putovanja, a kao u nekom požutjelom albumu zabilježeni su njihovi poljupci i zagrljaji pri povratku s plovidbe“, istaknuo je Joško Belamarić.

U Lipovčevim figurama osjeća se dah Mediterana, odnosno pulsirajući život mediteranskoga mjesta. U ranijem

razdoblju Lipovčeva stvaralaštva bio je snažno prisutan njegov stari Kotor sa svojim bogatim kulturnim nasljedom, impresivnom katedralom, pomorskom tradicijom i ikonama.

Lipovac o uzorima

„Za figure koje me okružuju nisam imao uzora. One su zapravo rezultat dugog i strpljivog rada od početne figure koja je vrlo vjerojatno imala nešto zajedničko s figurom na kamenom reljefu ciborija katedrale sv. Tripuna u Kotoru.“

Lipovac o materijalu na kojem je radio

„Najradije radim na drvu i u drvu, za koje se može reći da je jedan od najplemenitijih materijala. Kod mene je taj materijal često pokriven bojom, ali vjerujem da i takav zadržava svoju plemenitost i toplinu. Ali, ne mogu odoljeti ni privlačnosti ostalih materijala.“

Lipovac o Kotoru, Zagrebu i Splitu

„Za sva tri grada veže me ponešto lijepo pa bih želio da me i Splećani i Kotorani i Zagrepćani prihvate kao svoga“, rekao je jednom Lipovac.

Rodni ga je Kotor ispunio izvornim nadahnućima, Zagreb mu je bio škola i scena prve afirmacije, a u Splitu je otkrio svoj pravi stvaralački put.

Prilikom otvorenja izložbe u Splitu povjesničar umjetnosti Dalibor Prančević je izjavio: „Tužno je što Lipovčevih skulptura nema na prostorima Splita.“

Pitam se bi li se mogao naći adekvatan prostor u Kotoru gdje bi se trajno postavila replika Lipovčeve skulpture koja bi komunicirala s prolaznicima i mnogobrojnim turistima (npr. „Biciklisti“).

Joško Usmiani

„Ribanje i ribarsko prigovaranje“¹ - MUO, 1905. GODINE

¹ „Ribanje i ribarsko prigovaranje” je naslov književnog djela hrvatskoga renesansnog pjesnika i erudita Petra Hektorovića s Hvara (1487. – 1572.).

Priredila:
Anita Mažibradić

Muo je najstarije ribarsko naselje u Boki kotorskoj i jedno od najstarijih na našoj obali. Muljani su od najstarijih vremena opskrbljivali ribom grad Kotor i okolicu; od ribanja su živjeli, ali i od pomorstva po Jadranu u XVIII. i XIX. stoljeću.

Jedna molba ribara s Mula upućena austro-ugarskim vlastima 23. ožujka 1905. godine, s „vlastoručnim” potpisom mjesnog načelnika T. Paskovića otkriva ekonomsko stanje toga ribarskog naselja na početku XX. stoljeća:

„Visoka c. (carsko) k.(kraljevska) Vlado!

Potpisani ribari, gospodari mreža, usuđuju se prikazati njihovo jadno stanje Visokoj c. k. pomorskoj Vladi u nadi da će Ona blagohotno uvažiti njihovu molbu i obzirom na teške

prilike priskočiti im u pomoć obilatom pripomoći.

Potpisani ističu da je zaljev Boko-kotorski za ribanje prikladan i da je jednom bio unosan. Ljeti ulovilo bi se od 10 000 do 20 000 komada palamida, što odgovara svoti od 6 000 kruna, a zimi tunovina od 3 000 do 4 000 kruna i po tome samih tunova i palamida oko 10 000 k.

Koji je uzrok potpisani ne znaju, ali spominjući žalostnu činjenicu da ima preko šest (6) godina da je taj lov izdao te ga je jedva jedna petina (1/5), ako ne i manje. Ovu ogromnu razliku osjetili su svi seljani, a osobito potpisani koji osim za hranu moraju podnašati velike troškove za mreže i lađe.

Prvo vrijeme bilo je to lakše podnijeti jer je mnogi imao

pak bilo i malenu prištednju, a opet bio je lov sardela obilatiiji te je umanjio udarac koji bi ribare zadesio.

Ali kad je i sljedećih godina tako ustrajalo, onda se počelo osjećati sve više jadno stanje, a pogotovo ovo zadnjih dvije godine kad je došao na manje lov sardela i druge ribe, kao cipola i škombara.

Dignite selu 15 000 do 20 000 kruna privrede, isključivo od koje žive, onda je to gotova propast; a takova zbilja i prijeti potpisanim ribarima iz Mula.

Zanat u lošem stanju, lađe oštećene, sve propada, a sreštava nikakovih da se to popravi i uredi.

Uz to u Boki zavladała sku-poća, a rabote nema. Mnogi Bokelj mora da se seli u svijet da tamo nađe zaradu, a mnogi

koji su imali koji novac, nabavili su svjetionik i lađe, pak kad je sardela, evo i njih da odvoje i onaj maleni lov čim bi se mogao nesretni gospodar mreža okoristiti. Baš jer je u Boki nevolja, nastalo je neprirodno stanje da je svaki (*Muljanin*) ribar i da jedan drugome otimaju komad kruha tako da na koncu ostanu svi gladni.

Potpisani prisiljeni su da se bave ribanjem; to im je zanat od starine, u tome su uložili sve svoje imanje, pak ga ne mogu zapustiti.

Stoga, iz nevolje evo ih prvi put gdje se utiču molbom Visokoj c. kr. pomorskoj Vladi i živo mole da ih pomogne te udijeli obilatu pripomoć.

Visoka je Vlada za uzdržavanje zanata dijelila potpore te su neki siromašniji između nas primili od 30 do 40 kruna, ali dok je ta svota prije bila prava blagodan, to u izvanrednim prilikama u kojima se svi potpisani nalaze ne može ni za čas ublažiti potrebe, a još manje popraviti zanat da bude prikladan za ribanje.

U nadi da će Visoka c. kr. pomorska Vlada uslišati njihovu molbu, harno se bilježe: Tomo Pasković v. r. (*vlastoručno*), Božo Simović v. r., Ferdo Petović v. r., Marko Pasković v. r., Gracija Pasković v. r., Krsto Marović +, Leso Pasković v. r., Nikola L. Jovanović v. r., Jozo Petović +, S. Pasković v. r. i Anton Simović v. r.”

Dana 25. ožujka načelnik T. Pasković uputio je ovu molbu c. kr. Lučkom i pomorskom z(d)ravstvenom poglavarstvu Meljine koje izdaje preporuku: „Viđeno, potvrđuje se da su navedeni razlozi u molbenici istiniti s preporukom da bude ista uvažena.” Uglednom Općinskom upraviteljstvu Muo 26. ožujka iz Meljina potvrđuju da je molba potpisanih ribara iz Mula adresirana na Visoku c. k. pomorsku vladu u Trstu.

SERIJAL KOTORSKO SREDNJOVJEKOVLJE (6)

Period 13. i 14. vijeka je doba definitivnog formiranja gradske komune Kotor sa svim karakteristikama razvijenog evropskog grada, sa formiranim gradskim magistratima, sudstvom, notarijatom, sa gradskim Statutom čije najstarije datirano poglavlje potiče iz 1301. godine. Na sreću, postoji sačuvan relativno veliki broj isprava, bilo u vidu pergamentskih listina sa pečatima iz ta dva vijeka ili notarskih unesaka najstarijih sačuvanih notarskih knjiga koje, istina nepotpuno, pokrivaju vrijeme od 1326. do 1337. godine, što omogućava sagledavanje svih oblika života u našem drevnom Gradu. Neki inserti iz tog života su obrađeni u ovom serijalu.

Brodarstvo Kotor u srednjem vijeku

Piše:

Jovan J. Martinović

Najstariji sačuvani dokument o pomorstvu Kotor je ugovor o miru i nenapadanju brodova Kotorana na području između Molunta i Trašta koga su sklopili Nikola, knez gusarskog grada Omiša, i Vita knez Kotor 1167. godine. U tom istom 12. vijeku su darovnicom rimske carice i kraljice Sicilije Konstancie iz 1195. godine, kotorski brodovi bili oslobođeni takse za sidrenje ili vez (*ancoraticum*) i takse za prostor na tržnici, tzv. pja-carine (*plateaticum*) za svoju robu (*mercimonium*) u južno-italijanskim lukama.

I za 13. vijek imamo direktne dokaze o razvijenom pomorstvu u Kotoru, što nam potvrđuje listina iz 1222. godine u kojoj se pominje predstavnik kotorskih brodara Andrija Katena te brodovi sa jednim i dva jarbola.

Iako je o brodovima kotorske luke dosta pisano, možda bi trebalo dodati još neke podatke o domaćom i stranim brodovlasnicima ili zakupcima broskog prostora, odnosno, patrunima, koje nalazimo u zapisima najstarijih notarskih knjiga Kotor iz perioda 1326.-1337. godine.

Među domaćim brodovlasnicima svakako se ističe Nikola Ćufet (Bizanti), koji je osim broda tipa »kondura«

zване »Sveti Marko«, prodate Franju Fumadi iz Zadra, imao još jedan brod tipa »čola« (*çola*), koga je dao u najam ili, po pomorski, u navao (*ad naulum*) od 1 perpera dnevno Milaku i Obradu Gintilu, pa traži da mu plate najam za protekli period, a budući da se oni brane da su izgubili brod, sud nalaže Nikoli da pod zakletvom kaže kolika je cijena broda, pa da je tuženi plate zajedno sa najmom.

Međutim, možda je jedan od najvećih brodovlasnika toga doba bio plemić Petar Katena, potomak pomorca Andrije Katene iz 1222. godine, sa svojim sinom Tripunom. Petar je kupio za 80 perpera od Ivana, brata Miha Dragovog iz

Antiquarium, Dubrovnik, 1911. godine
 Antiquarium, Dubrovnik, 1911. godine
 1911. godine

Zaujetne pločice

Drača, jedan brod (*barca*) sa jednim jedrom (*velo*), jednim sidrom (*ancora*), sa priponama (*cum sartibus*) i ostalom opremom, a istovremeno potvrđuje Slavko Stojšin, brat Mladena iz Dubrovnika, da je od Petra primio brod tipa »barkozij« (*barcosium*) vrijedan

100 perpera, koji ima jedno novo i jedno staro jedro, dva sidra i svu potrebnu opremu, te dvije palube od hrastovine (*cubertoriis de cuerche*), kao i da je od Petra primio 105 perpera na dobit, od koje njemu ide samo trećina, s tim što će se obračun izvršiti za mjesec

dana. Tripun Petrov Katena i Stefan Doberko iz Dubrovnika potvrđuju na sudu da imaju u ortaštvu (*societas*), u napolici kako je običaj, jedan opremljeni barkozij (*barcosum fulcitum*) vrijednosti 100 perpera, koji je sada kod Stefana na dobitak takođe u napolici, a glavni garant je Hrestole Prodanov, krznar (*piliçarius*) sa Hvara, zatim Stefan i Hrestole potvrđuju da duguju Tripunu 26 perpera, od čega će polovicu vratiti do Božića a ostatak do Uskrsa, kao i da su primili od Tripuna na dobit 50 krstastih perpera, od čega na Tripuna ide trećina i dobitka i gubitka, a obračun će se vršiti svakog mjeseca.

I plemić Biste Primuti, značajni kotorski privrednik i diplomat, poslanik kralja Stefana Dečanskog kod opštine Dubrovnika radi preuzimanja takozvanog Svetodimitarskog dohotka, ogledao se kao brodovlasnik, pa mu Mili i Mikoje iz Perasta obećavaju da će mu predati jedan opremljeni brod tipa »skaba« (*scaba actata*) najkasnije do Velike Gospe, a ako zakasne moraju mu plaćati dnevni najam za drugu skabu, ali ako bi nova skaba u roku od godine dana po pomoračkom žargonu »otvorila vodu« (*apperieretur*), odnosno, počela da propušta vodu, moraju mu je svojim troškom popraviti. Ovo je najstariji ugovor o gradnji broda u Perastu i o postojanju brodogradilišta u tom gradu.

Brodari iz italijanskih južno-jadranskih i apeninskih luka su takođe bili često prisutni u Kotoru. Oblast Apulija, ili provincija Pulja u južnoj Italiji, u jednom notarskom unesku se pominje kao mjesto gdje je kupljen neki milijar ulja, za koga Bratoslav, sin Luke Celso iz Molfete, zalaže Leonardu, sinu Donata Baraka iz Tranija, svoj brod izvučen na kopno u kotorskoj luci.

Ugovor o nenapadanju, sklopljen između Omišana i Kotorana, 1167.

Grad Rimini na apeninskoj jadranskoj obali pominje se u najstarijim kotorskim notarskim knjigama kada Đovani Černuto iz Riminija prodaje Đaninu Đorđi iz Venecije svoj brod tipa barkozij (*barcusium*), tada u kotorskoj luci, za 19,5 zlatnih dukata dobre i tačne mjere.

Iako je grad Bari na suprotnoj, italijanskoj obali Jadrana već od 11. vijeka uspostavio relativno bliske crkvene veze sa biskupijom Kotora, koja je bulom pape Aleksandra III iz 1172. godine definitivno potčinjena nadbiskupiji Barija i ostala njen sufragana sve do 1828. godine, ipak se u kotorskim notarskim knjigama nalazi relativno malo podataka o građanima Barija, prisutnim u Kotoru.

Iz Molfete, lučkog grada u pokrajini Pulja, između Bari-

ja i Tranija, pominje se jedan njegov stanovnik, očigledno brodovlasnik, koga je posao doveo u Kotor. Naime, Bratoslav, sin Luke Celso iz Molfete (*de Melfeta*) zalaže Leonardu, sinu Donata Baraka iz Tranija, svoj brod (*barcha*) izvučen na kopno u luci Kotora za jedan milijar (1.000 libri) ulja na mjesec dana, a Aleksije, sin Ivana Šute iz Ulcinja, potvrđuje da je u ime Margaricija iz Ulcinja dobio od Bratoslava 65 krstastih perpera na ime otkupa broda, koji je ovome Margariciju bio založen.

Iz Mole, grada u pokrajini Pulja, južno od Barija prema Monopoliju, a blizu grada Noicattaro (Novi Kotor?), poticao je jedan stanovnik Kotora, u kome su ostali da žive njegova kćerka i unuka, koja se udaje u Kotoru.

Iz Otranta, najistočnijeg italijanskog grada, na samoj peti apeninske »čizme«, boravio je u Kotoru samo jedan stanovnik. Važno je napomeniti da se u starom dijelu Otranta nalazi stojeća crkva Sv. Petra iz 10.-11. vijeka, čiji je tlocrt, po dimenzijama i formi grčkog krsta upisanog u kvadrat, gotovo identičan sa tlocrtom ostataka temelja prvobitne crkve Sv. Tripuna iz 9. vijeka, ispod sadašnje sakristije katedrale Sv. Tripuna iz 12. vijeka i ulice sjeverno od Katedrale, prema zgradi kotorske Biskupije.

Iz grada Mesina na ostrvu Siciliji pominje se samo jedan trgovac prisutan u Kotoru, Jakov Bufalikio (*de Missina*) koji prodaje pšenica i ječam (*frumentum et hordeum*) koga ima na skladištu u Kotoru.

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

* FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

* DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

* TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

* DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN HRVATSKE

Ledo Pizze
opasno dobre!

NOVO!

PIZZETE
Sunka Sir

www.ledo.hr

MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

RADIO
DUX
97,4 fm
www.radiodux.me

102 fm
SKALA
RADIO
Kotor
Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

88,5mhz 90,8 mhz
radio
Tivat
RADIO TIVAT
E-mail radiotiv@t-com.me
www.radiotivat.com
tel/fax-032/672-202,670-131
marketing 032/660-100

BokaNews
www.bokanews.me
www.bokanews.com
e-mail: boka@bokanews.me

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr